

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

YAVUZ BÜLENT BAKİLER’İN “HARMAN” ADLI ESERİNİN
BIÇİM VE İÇERİK AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Betül BATUR

Danışman: Prof. Dr. Şener DEMİREL

Elazığ, 2012

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Betül BATUR'un hazırlamış olduğu Yavuz Bülent Bakiler'in "Harman" Adlı Eserinin Biçim ve İçerik Açısından İncelenmesi başlıklı tez, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun.....tarih vesayılı kararı ile oluşturulan jüri tarafından 25/01/2013 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda yüksek lisans tezini oy birliği/oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

İmza

1. Prof. Dr. Şener DEMİREL

2. Doç. Dr. Tarık ÖZCAN

3. Yrd. Doç. Dr. Hayrettin AYZ

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih vesayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Doç. Dr. Mukadder BOYDAK ÖZAN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BEYANNAME

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Prof. Dr. Şener DEMİREL danışmanlığında hazırlamış olduğum “Yavuz Bülent Bakiler’in `Harman` Adlı Eserinin Biçim ve İçerik Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

Betül BATUR

25/01/2013

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

YAVUZ BÜLENT BAKİLER'İN “HARMAN” ADLI ESERİNİN BİÇİM VE İÇERİK AÇISINDAN İNCELENMESİ

Betül BATUR

Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı
Elazığ, 2012, Sayfa: X+112

23 Nisan 1936 tarihinde Sivas'ta doğan Yavuz Bülent Bakiler; şiirle, sanatla iç içe geçireceği bir hayatının olacağını belirttilerini ilkököl yıllarında verir. Ev hanımı olan annesinin her gece anlattığı masallar, söylediği türküler, devlet memuru babasının kendisine okuttuğu “Büyük Doğu” dergileri, Sivas'ta halk şairlerinin meydanlarda yaptığı atışmalar ve ilkököl öğretmeninin teşvik edişi Bakiler'in sanatlı söyleyişe ilgi duymasına vesile olur. Şiire olan ilgiyle birlikte eğitime devam eden Bakiler, 1960 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olur. Bir süre Sivas'ta avukatlık mesleğini yapan sanatçı, farklı devlet kurumlarında çalıştıktan sonra emekliye ayrılır. Şiir kitaplarıyla ve diğer türlerde yazdığı eserleriyle Türk edebiyatına katkılarda bulunan Bakiler'in çeşitli gazete ve dergilerde yazıları yayımlanır. Bir süre televizyon kanallarında Türk cumhuriyetleri ve Türkçeyle ilgili programlar hazırlar. Şiir kitapları, antolojiler ve nesir kitapları kaleme alan Bakiler'e kitapları ve televizyon programları dolayısıyla ödüller verilir. Hisar dergisi şairleri arasında yer alan Bakiler, günümüzde özel bir gazetede köşe yazıları yazmaktadır.

Yavuz Bülent Bakiler'in “Harman” adlı eserinin biçim ve içerik açısından incelendiği bu çalışmada, yedi bölüm halinde tasnif edilen yüz yirmi şiir çeşitli yönlerden değerlendirilmiştir. Biçim ve içerik ana başlıkları altında belirtilen alt başlıklar, şiirler için değerlendirme unsurlarını oluşturmuştur. Bu değerlendirme neticesinde Bakiler'in şiire bakışı, şairliği; tema olarak hangi duygular, hangi kavramlar, hangi konular üzerinde durduğu ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yavuz Bülent Bakiler, Harman, Şiir, Biçim, İçerik, İnceleme

ABSTRACT

Master Thesis

FORMAT AND CONTENT AN INVESTIGATION OF THE WORK OF YAVUZ BÜLENT BAKİLER'S BOOK CALLED "HARMAN"

Betül BATUR

**Firat University
Institute of Educational Science
Department of Turkish Education
Elazığ, 2012, page: X+112**

Refer to Yavuz Bulent Bakiler was born on April 23, 1936 in Sivas, poetry, art and life will be devoted to the signs of nesting gives primary school years. Housewife told her mother every night, folk tales, folk say, a civil servant of his father read to him "Big East" magazines, Sivas, his folk poets squares exchanges and encourage primary school teachers interested to hear adage is conducive to the emergence of its artful Bakiler's. Along with the interest the ongoing maintenance of poetry education, graduated from Ankara University Law Faculty in 1960. A while practicing as a lawyer in Sivas artist, who retired after working in a different state institutions. Turkish literature, poetry, books, and other types of contributions to the works of his articles published in various newspapers and magazines in the Bakiler'in. Programs on television in a while Turkish and the Turkish Republics and ready. Poetry books, anthologies, and prose written in books and television programs, so the prizes are given Bakiler. Hisar is located between the poets refer to the magazine, a columnist at the special newspaper today.

Yavuz Bulent Bakiler's "Harman" in terms of form and content of his work are examined in this study, which is classified into seven sections one hundred and twenty poems were evaluated in various ways. Format and content of the sub-headings under the main headings, poems, created for the assessment elements. As a result of this evaluation Bakiler's view of poetry, poetry; theme which emotions, which concepts were put forward, which stands on the issues.

Key Words: Yavuz Bülent Bakiler, Harman, Poem, Form, Content, Examination

İÇİNDEKİLER

ONAY.....	I
BEYANNAME.....	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
TABLolar LİSTESİ.....	VIII
ÖN SÖZ.....	IX

GİRİŞ.....	1-14
0. YAVUZ BÜLENT BAKİLER'İN HAYATI, SANATI, ESERLERİ, ALDIĞI ÖDÜLLER.....	1
0.1. Hayatı.....	1
0.2. Sanatı.....	4
0.3. Eserleri.....	8
0.3.1. Şiir kitapları.....	8
0.3.1.1. Yalnızlık.....	8
0.3.1.2. Duvak.....	9
0.3.1.3. Seninle.....	9
0.3.1.4. Harman.....	9
0.3.2. Antolojileri.....	9
0.3.2.1. Şiirimizde Ana.....	9
0.3.2.2. Sivas'a Şiir.....	9
0.3.3. Düzyazı kitapları.....	10
0.3.3.1. Biyografileri.....	10
0.3.3.1.1. Aşık Veysel'in Hayatı ve Şiirleri.....	10
0.3.3.1.2. Mehmet Akif'te Çağdaş Türkiye İdeali.....	10
0.3.3.1.3. Arif Nihat Asya İhtişamı.....	10
0.3.3.1.4. Arif Nihat Asya'nın Sevgi Mektupları.....	11
0.3.3.1.5. Elçibey Azerbaycan'ın Unutulmaz Lideri.....	11
0.3.3.1.6. Muhsin Başkan.....	11
0.3.3.1.7. Gidenlerin Ardından.....	11
0.3.3.2. Gezi Notları.....	11

0.3.3.2.1. Üsküp'ten Kosova'ya.....	11
0.3.3.2.2. Türkistan Türkistan.....	12
0.3.3.2.3. Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır.....	12
0.3.3.3. Deneme-inceleme.....	13
0.3.3.3.1. Sözün Doğrusu (I-II).....	13
0.3.3.4. Siyasi Tarih.....	13
0.3.3.4.1. 1944-1945 Irkçılık-Turancılık Davasında Sorgular Savunmalar...13	
0.4. Aldığı Ödüller.....	13
I. BÖLÜM.....	15-44
“HARMAN” ADLI ESERDE YER ALAN ŞİİRLERİN BİÇİM AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	15
I.1. Nazım Birimi.....	16
I.2. Nazım Biçimi.....	21
I.3. Ahenk Unsurları.....	27
I.3.1. Ölçü.....	27
I.3.2. Redif.....	30
I.3.3. Kafiye.....	34
I.3.4. Tekrarlar.....	38
I.3.4.1. Kelime Tekrarları.....	38
I.3.4.2. Dize Başlı Kelime Tekrarları.....	41
I.3.4.3. Dize ve Bölüm Tekrarı.....	43
II.BÖLÜM.....	45-63
“HARMAN” ADLI ESERDE YER ALAN ŞİİRLERİN İÇERİK AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	45
II.1. Konu.....	45
II.2. Tema.....	57
III.BÖLÜM.....	64-104
“HARMAN” ADLI ESERDE YER ALAN ŞİİRLERİN DİL, İMGE, EDEBİ SANATLAR VE ÜSLUP AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	64
III.1. Dil.....	64
III.1.1. Merhum Beyit/ Ulanıtı.....	65
III.1.2. Devrik Cümle.....	67
III.1.3. Eksiltili ifade.....	68
III.1.4. Deyimler.....	69

III.1.5. İkilemeler.....	70
III.1.5.1. Aynı Kelimenin Tekrar Edilmesiyle Oluşanlar.....	71
III.1.5.2. Anlamları Yakın Kelimelerin Yan Yana Kullanılmasıyla Oluşanlar....	72
III.1.5.3. Sesleri Birbirini Andıran Kelimelerin Yan Yana Kullanılmasıyla Oluşanlar.....	72
III.1.5.4. Anlamları Karşıt Kelimelerin Yan Yana Kullanılmasıyla Oluşanlar.....	72
III.1.6. Ünlemler.....	73
III.1.7. Mahalli İfadeler.....	73
III.1.8. Şairane Tanımlama.....	74
III.1.9. Fiilimsiler.....	76
III.1.10. Sapmalar.....	78
III.2. İmge.....	80
III.3. Edebi Sanatlar.....	85
III.3.1. Teşbih.....	85
III.3.2. Teşhis ve İntak.....	87
III.3.3. Tenasüp.....	89
III.3.4. Tezat.....	91
III.3.5. Telmih.....	93
III.3.6. Nida.....	95
III.3.7. Mübalağa.....	96
III.4. Üslup.....	96
III.4.1. Karşılıklı Konuşma Üslubu	97
III.4.2. İç Konuşma Üslubu.....	98
III.4.3. Yalın Üslup.....	99
III.4.4. Tasviri Üslup.....	100
III.4.5. Övgü Üslubu.....	101
III.4.6. Hitabet Üslubu.....	102
III.4.7. Hiciv Üslubu.....	103
SONUÇ.....	105
KAYNAKLAR.....	109
ÖZ GEÇMİŞ.....	112

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 : Şiirlerin Nazım Birimleri Bakımından Gösterdikleri Dağılım.....	20
Tablo 2 : Şiirlerin Nazım Birimlerine Göre Kullanım Sıklıkları.....	21
Tablo 3 : Şiirlerin Nazım Biçimleri Bakımından Gösterdikleri Dağılım.....	26
Tablo 4 : Şiirlerin Nazım Biçimlerine Göre Kullanım Sıklıkları	26
Tablo 5 : Şiirlerdeki Ölçülerin Kullanım Sıklığı.....	28
Tablo 6 : Hece Ölçüsüyle Yazılmış Şiirlerin Kalıplarına Göre Dağılımı.....	28
Tablo 7 : Şiirlerin Konularına Göre Kullanım Sıklıkları.....	57
Tablo 8 : Şiirlerde Geçen Deyimler ve Kullanım Sıklıkları.....	69

ÖN SÖZ

Şiir; insanların duygularını, isteklerini, coşkularını, hayallerini estetik bir amaçla yazılı veya sözlü olarak etkileyici bir dille anlattıkları edebi türdür. Duyguların etkili bir şekilde dışa yansıtılmasını sağlayan şiir, farklı temalarla çıkar okuyucunun/dinleyicinin karşısına. Bazısı bir sevgili için yazılmıştır, bazısı anne, bazısı vatan, bazısı din sevgisini anlatmak için.

Yavuz Bülent Bakiler, ifade edilen temaları ve daha fazlasını şiirlerinde işlemiş bir sanatçıdır. Şiirlerini insani, milli ve İslami değerler çerçevesinde “Yalnızlık”, “Duvak”, “Seninle” adlı şiir kitaplarıyla sunan Bakiler, bu üç kitabında yer alan şiirlerini ve yeni şiirlerini “Harman” adlı eseriyle okuyucuya aktarmıştır.

“Yavuz Bülent Bakiler’in `Harman` Adlı Eserinin Biçim ve İçerik Açısından İncelenmesi” tezin adını oluşturmaktadır. Giriş bölümünün dışında üç bölümden ibaret olan tezin Giriş bölümündeki “Hayatı” kısmında Yavuz Bülent Bakiler’in hayat hikayesi ayrıntılı şekilde aktarılmıştır. Şiirle başlayan sanat hayatından ve sanat dolu yıllara sığdırdığı eserlerden “Sanatı” ve “Eserleri” kısmında bahsedilmiştir. Bakiler’in sanat yaşamı boyunca aldığı ödüller de yine bu bölümde belirtilmiştir.

“Harman Adlı Eserde Yer Alan Şiirlerin Biçim Açısından İncelenmesi” adını alan birinci bölümde ise şiirler, dış yapı bakımından değerlendirilmeleri gereken başlıklar altında tek tek incelenmiştir. Daha sonra şiirler nazım biçimi, nazım birimi, ahenk unsurları olan ölçü, redif, kafiye ve tekrarlar açısından gösterdiği özellikler yönünden değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme neticesinde elde edilenleri örneklendirmek için “Harman”daki şiirlerden mısralara yer verildi.

Tezin II. Bölümü olan “Harman Adlı Eserde Yer Alan Şiirlerin İçerik Açısından İncelenmesi”nde ise şiirler bir önceki bölümden tamamen farklı olarak iç yapı bakımından sergiledikleri özellikler yönünden değerlendirildi. Bakiler’in tematik olarak yedi bölüm halinde tasnif ettiği şiirler, aynı şekilde tezde de “konu” ve “tema” açısından bölümler halinde incelendi. Böylece Bakiler’in daha çok hangi konular üzerinde durduğu, neleri önemseydiği, okuyucuya/dinleyiciye iletmek istedikleri ortaya konuldu.

İnceleme yönünden tezin son bölümünü oluşturan “Harman Adlı Eserde Yer Alan Şiirlerin Dil, İmge, Edebi Sanatlar, Üslup Açısından İncelenmesi” bölümünde dil bilgisi bakımından şiirlerin sahip olduğu özelliklerden yola çıkılarak Bakiler’in dili kullanma durumu ortaya konulmaya çalışıldı. Aynı şekilde şiirlerin anlatımlarından hareketle Bakiler’in tercih ettiği üslup türleri belirtildi. Ayrıca sanatçının; anlatımı güzelleştirmek ve sözün etkileyciliğini artırmak için başvurduğu edebi sanatlar, şiirlerden yansıyan örnekleriyle ayrı başlıklar halinde aktarıldı.

“Harman” adlı eserde yer alan şiirlerin çeşitli açılardan incelenip değerlendirildiği bu bölümlerin dışında, çalışmanın son bölümünü oluşturan “Sonuç” kısmında ise Yavuz Bülent Bakiler için önem arz eden unsurların neler olduğu ve bu unsurların şiirlerine nasıl yansıdığı üzerinde duruldu. Bu yansıtma neticesinde Bakiler’in milliyetçi, toplumcu kimliğini ortaya koyduğu ifade edildikten sonra onun değindiği konu ve temaların dışında üslup özelliklerinden ve dili kullanma hususunda sergilediği tavırdan da bahsedildi.

Bu çalışmanın konu tespitinden sonuçlandırılmasına kadar desteğini her zaman yanımda hissettiğim, tenkit ve değerlendirmeleriyle çalışmama yön veren, tezin her aşamasında yol gösteren, benden yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Şener DEMİREL’e en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Betül BATUR

Elazığ, 2012

GİRİŞ

0. YAVUZ BÜLENT BAKİLER'İN HAYATI, SANATI, ESERLERİ VE ALDIĞI ÖDÜLLER

0.1. Hayatı

Yavuz Bülent Bakiler'in soyu, 1830 yılında Karabağ'ın Ruslar tarafından işgali üzerine Azerbaycan'ın Karabağ şehrine bağlı Ağdam köyünden Türkiye'ye göç eden aileye dayanır. Önce Maraş'a, sonra Doğubeyazıt'a yerleşen aile, Azerbaycan'a dönmeleri mümkün olmayınca Erzurum'a bağlı Toprakkale'ye gelir. Ailenin bir kolu Sivas'ın Mancınık ve Gürün ilçelerine; bir kolu da Sivas ve Kars'a yerleşir. Gürün ilçesinde yerleşen dedesi Hacı Mahmud- el Karabagi, medrese tahsili görmüş kültürlü bir insandır. Bakiler soyadı, Karabagilerden gelir. (Tuncer, 1999: 361).

Soyu Karabağ'a dayanan Yavuz Bülent Bakiler, 23 Nisan 1936 tarihinde Sivas'ta doğar. Çocukluğu; Sivas'ın tek bir betonarme evi bile olmayan, kerpiç evlerin bulunduğu Bezirci Mahallesi'nde geçer. Tarihe ve edebiyata çok düşkün olan babası nüfus müdürü, annesi ev hanımıdır. Bir ablası, bir kız kardeşi ve kendisinden on yaş küçük bir erkek kardeşi vardır.

Milliyetçi dergilerin sıkı takipçisi ve dini bilgisi oldukça kuvvetli olan babasıyla annesi altmış yıl evli kalırlar. Otoriter bir insan olan babanın terbiye anlayışında dayak birinci sırada yer alır. Nasihat etmek yerine dayağa başvuran Cezmi Bey ile Yavuz Bülent Bakiler'in anlaşmalarını annesi Hayriye Hanım sağlar. Küçük Yavuz; bütün isteklerini annesine açar, o da babasına söyler. Anne de eşinden dinlediklerini gelip Yavuz'a tekrarlar.

Yavuz Bülent Bakiler'in çocukluk yıllarında ilk okuduğu şair, Necip Fazıl Kısakürek'tir. Bu durum kendisinde babasının zorlamalarıyla oluşur. Bakiler'in babası Büyük Doğu dergisinin takipçilerindendir. Her cumartesi Sivas'a gelen Büyük Doğu'yu önce oğluna okutur. Yavuz Bülent Bakiler, anlayamadığı makaleleri okurken arkadaşları sokakta top koşturur. Bu nedenle yazıların bir an önce bitmesi için sabırsızlanır. Okumayı bitirdikten sonra babası "Aferin!" der ve ona beş kuruş verir. Çocukluk hevesiyle o paraya beş metre ip alıp uçurtma yapar. "Her hafta beş kuruş alabilmek için `Büyük Doğu`ları okurdum" (Tüzer, 2009: 45) diyen Yavuz Bülent

Bakiler sonraları, babasının böyle yaparak planlı bir şekilde kendisinde Necip Fazıl tiryakiliğinin oluşması için çabaladığını anlar.

Bütün oyuncakları çamurdan olan Yavuz Bülent Bakiler'in çocukluk yıllarında sadece iki oyuncakı olur: dayısının Ankara'dan getirdiği güzel bir mızıka ve akrabalarının hediye ettiği bir lastik top. Hareketli bir çocukluk geçiren Yavuz Bülent Bakiler, iki defa boğulma tehlikesi geçirir. Bu durum onda su korkusunun oluşmasına yol açar.

Bine yakın halk şairinin yaşadığı Sivas, halk şiirinin harman olduğu bir ilimizdir. Halk şiirimizle yoğrulan bu şehirde çocukluğu geçen Yavuz Bülent Bakiler, halk şairlerinden bazılarının sazlarını bir torba içine koyup sırtlarına astıklarına ve mahalle mahalle dolaştıklarına şahit olur. Oğlunu askere gönderenler, kocasını gurbete yollayanlar, bir yakını kaybedenler "Hakk şairi" dedikleri halk şairlerine bir miktar para verip onlardan bir türkü çağrılmalarını isterler. Şair de torbasından çıkardığı sazına düzen verip türküsünü söyler. Yavuz Bülent Bakiler ve arkadaşları da o aşığın başına toplanır, türkülerine kulak verirler. Halk şairlerinin ölçülü, kafiyeli sözleri Yavuz Bülent Bakiler'in dikkatini çeker; hoşuna gider.

Her gece annesinden dinlediği "Boş Beşik" masalı, Yavuz Bülent Bakiler'i ağlatır. Gözyaşlarıyla uykuya dalan Yavuz Bülent Bakiler'e annesinin söylediği bu masalın türküsü, ona halk şairlerinin sokaklarda çalıp söyledikleri türkülerini hatırlatır. Hem dinlediği halk şairleri hem de annesinin "Boş Beşik" masalı ile beraber söylediği türküler; onda ölçülü, kafiyeli söz söyleme merakını artırır. Söylediği ilk beyit, bazı akşamlar kendisini almaya gelen yakın arkadaşı Hacı Bey'i bekletmemek için saçlarını aceleyle boyayan babasının hali üzerinedir:

"Hacı Bey kapıya gelip dayanır

Babam da aynaya bakıp boyanır."

İlkokul beşinci sınıftayken öğretmeni Makbule Yurteri, öğrencilerinden duvar gazetesi için yazılar getirmelerini ister ve bir hafta süre verir. Bu duvar gazetesine şiir yazarak katılmaya karar veren Yavuz Bülent Bakiler, Sivas üzerine bir şiir yazar. Şiiri beğenilir ve duvar gazetesine koyulur. Bu vesileyle adı "sınıfın şairi"ne çıkan Bakiler,

daha sonra da öğretmeninin görevlendirmesiyle çeşitli dersler için çeşitli konularda şiirler yazıp getirir. İlkokul beşinci sınıftan lise üçüncü sınıfa kadar halk şiiri tarzında yazar. Ölçülü, kafiyeli şiirler söyler.

1953'te kendisinden beş yaş küçük kız kardeşi, babasının vazife yaptığı Malatya'da bir elektrik kazasında vefat eder. Bunun üzerine ailece büyük bir acı yaşamaya başlarlar. Yavuz Bülent Bakiler, her gün kız kardeşinin mezarına gider ve mezarı başında ölüm üzerine şiirler yazar. “Bir Ölünün Mektubu”, “Gelin Kızın Ölümü” adlı serbest ölçüyle yazdığı bu şiirlerini o yıllarda İstanbul'da çıkan Türk Sanatı dergisine gönderir.

Derginin sahibi ve başyazarı Abidin Mümtaz Kısakürek, Yavuz Bülent Bakiler'e dergisinin şairleri arasında yer aldığını ve her sayı için kendilerine şiir göndermesi gerektiğini belirten bir mektup gönderir. Bir lise öğrencisi için oldukça teşvik edici olan bu mektup, Yavuz Bülent Bakiler'in 1953'ten beri şiirlerinin ve yazılarının çeşitli dergilerde yayınlanmasının ilk kıvılcımı olur.

İlk ve orta öğrenimini Sivas, Gaziantep ve Malatya'da tamamlayan Bakiler, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girer. Bakiler'in şairliği, üniversitedeki öğrencilik yıllarında gelişip serpilir. Bu süreçte “Hisar” dergisinin önemli rolü olur. 1960'ta Hukuk Fakültesi'nden mezun olan Yavuz Bülent Bakiler, ilk şiir kitabı “Yalnızlık”ı fakülteyi bitirdikten iki yıl sonra yayımlar (1962). Yüksek öğrenimden sonra dört yıl Ankara Radyosu'nda çalışır. 1969-1975 yılları arasında Sivas'ta avukatlık mesleğini icra eder. 1971 yılında “Duvak” isimli ikinci şiir kitabını yayımlar.

Bir süre Başbakanlık Toprak-Tarım Reformu Müsteşarlığı Hukuk Müşavirliğinde bulunur. 1976-1979 yılları arasında Ankara Televizyonu'nda görev alır. Çeşitli kültür programları hazırlar ve sunar. TRT'den Kültür Bakanlığına müsteşar yardımcısı olarak atanır. 12 Eylül 1980 darbesinden bir süre sonra bu görevinden Başbakanlık müşavirliğine atanır. Oradan kendi arzusuyla emekliye ayrılır.

Çeşitli gazete ve dergilerde fıkra ve makale yazan Yavuz Bülent Bakiler, 1987'de “Seninle” adlı şiir kitabını neşreder. Sanatçı, şiirlerini son olarak “Harman”

adlı eserinde bir araya getirerek okuyucuya sunar. Bir süre STV kanalında bütün Türk Cumhuriyetlerini anlatan “Bizim Türkümüz” programını hazırlar. Yavuz Bülent Bakiler, “Türkistan Türkistan” adlı kitabının onuncu baskısının ön sözünde “Türkistan ve Azerbaycan Türklüğünü Türkiye Türklerine tanıtmak ve sevdirmek için bu programı yaptım.” der. (Bakiler, 2008: 9).

Bakiler, aynı kanalda “Sözün Doğrusu” adlı kültür programını sunar. Önce bir televizyon programı olarak hazırlanan bu program o günlerde günde beş defa yayınlanır. Büyük bir ilgi gören bu programın kitaplaştırılması için çeşitli istekler olur. Daha sonra bu program, iki cilt olarak kitaplaştırılır. Kitapları ve televizyon programları dolayısıyla kendisine birçok ödül verilir. Yavuz Bülent Bakiler, evli ve iki çocuk babasıdır.¹

0.2. Sanatı

Hayatıyla ilgili bilgilerden yola çıkarak Yavuz Bülent Bakiler’in şiire ilgisinin ilkokul yıllarında Sivas’ın halk şiiriyle yoğrulmuş atmosferinde annesinin söylediği masallar ve türküler, babasının eve getirdiği Büyük Doğu dergisini okuması ve sınıf öğretmenin şiir yazmaya teşvik edişiyle başladığını söylemek yanlış olmaz.

“Şiire ve edebiyata olan merakımın en büyük sebebi annemdir.” (Tüzer, 2009: 46) diyen ve ilk şiirini öğretmenin isteği ile ilkokulda kaleme alan Bakiler, lise yıllarında yazıp Türk Sanatı dergisine gönderdiği şiirlerle sanat ve edebiyat dünyasıyla tanışır. Daha sonra mahalli dergi ve gazetelerde şiirler yayımlayan Bakiler, öğrenciliği sırasında arkadaşlarıyla çıkardığı “Kopuz” dergisinde ve bir süre neşriyat müdürlüğünü yürüttüğü “Orkun” dergisinde şiirlerini yayınlar. 1964-1980 yılları arasında ise Hisar ve 1980 yılından itibaren de Türk Edebiyatı dergisinde şiirlerini yayınlar. (Topaloğlu, 2003: 161)

Dünya ve Türk edebiyatında görülen edebi akımlar ve edebi topluluklar bir öncekine tepki olarak ortaya çıkmıştır. Yavuz Bülent Bakier’in de içinde bulunduğu “Hisarcılar” da bir tepki neticesinde edebiyatımızdaki yerini almıştır. Ramazan

¹ Yavuz Bülent Bakiler’in hayatı hakkındaki bilgiler, İbrahim Çapan’ın Bizim Külliye dergisindeki “Yavuz Bülent Bakiler’in Şiirlerinde Azerbaycan”, Ankara, 2010 adlı yazısından alınmıştır.

Korkmaz, “Hisarcılar”ın sanat anlayışını şöyle belirtiyor: “Ulusal kültür ve tarih bilinci onların şiirde varmak istedikleri ortak değerlerin dünyasıdır. Bunun için izleksel imgelerini tarihten ve folklordan seçerler. Geçmiş ve şimdi arasındaki bağlantı, şiir haritalarının ana izleğidir. Geçmiş muhtelif şiir teknikleriyle günün metinlerine taşıyarak Türkçenin söz varlığını zenginleştirirler. Amaçları; çağın karşısında bunalan yeni nesle, gücünü kendi iç dinamiklerinden alan bir hamle yaptırmaktır. Ulusal kültür kaynaklarını Türkçenin geniş anlatım imkanlarıyla şiire dönüştürmek en büyük dilekleridir.” (Korkmaz, 2011: 286).

Bütün gücünü kendi kaynaklarından alan ulusal söylemci bir şiir anlayışı geliştiren grubun “Hisarcılar” ismini almasının sebebinin “Hisar” dergisinin kurucusu Mehmet Çınarlı şöyle ifade etmiştir: “Bir fikir ve sanat dergisine neden Hisar adını verdik? Bu dergiyi çıkaranlar Hisar’ın yabancı taklitçiliğine karşı milli sanatı, ideoloji baskısına karşı hür düşüncüyü, dilde tasfiyeciliğe karşı yaşayan Türkçeyi savunmasını istemişlerdir. Bunların savunulacağı bir kale idi Hisar.” (Çınarlı, 1987: 304).

“Hisar” grubunun neyi savunduğunu, amaçladığını bu şekilde dile getiren Çınarlı, niçin bir araya geldiklerini ve bir yayın çıkarma ihtiyacı duyduklarını ise “Kitaplar, edebiyatçılar Garip hareketine ilk tepkinin 1960’lardaki İkinci Yeni hareketi olduğunu söyler; ancak aslında ilk tepki, ilk karşı çıkış 1950’lerdeki Hisar’dır. Garip hareketinin dışında Türk şiir geleneklerini dikkate alarak günümüzün, çağımızın şiirini vermeye çalışan, böyle acaipliklere sapmayan şairler de vardı. Ama, dediğim gibi, onların bir neşir organı yoktu. İşte biz bu neşir organını ortaya getirmek için Hisar’ı çıkarmaya karar verdik.” cümleleriyle açıklar (Çınarlı, 1987: 306).

16 Mart 1950’de yayın hayatına giren, 1981 yılında ise yayınına son verilen “Hisar” dergisinin kurucuları arasında yer almayan fakat dergiye devamlı yazı yazan Bakiler, geniş şiir coğrafyasını güzel Türkçesiyle zenginleştirerek “Hisarcılar” grubunda başarılı örnekler vermiştir (Öztürk, 2000: 58). Bakiler, grubunun ve dolayısıyla kendisinin şiire nasıl baktığını şu cümlelerle ifade etmiştir: “Şiire ideoloji açısından bakanlar için önemli olan sanat değil, propagandadır. Bu bakımdan yazılanlar umumiyetle bir el ilanı mahiyeti taşımaktadır. Bu propagandacıların gürültü ve reklamları, gerçek şiir kozası örenleri maalesef gölgelemektedir.” (Tüzer, 1999: 11).

Yayınlanmış dört tane şiir kitabı bulunan Yavuz Bülent Bakiler, bu kitapları hakkındaki düşüncelerini şöyle belirtir: “Yalnızlık, benim ilk şiir kitabım. Gençlik duygularımın boy attığı kitap Duvak, Sivas’ta avukatlığa başladıktan sonra Anadolu gerçeğiyle karşı karşıya kalmanın sancılı kitabı. Seninle; olgunlaşmaya başladığım zamanın yeni adımları. Harman’da ise hem bu kitaplarımda yer alan şiirlerim hem de en son yazdıklarımla beraber İstanbul’un fethine söylediğim şiirler var. Hükümü elbette okuyucu verecektir.” (Yardım, 2005: 68).

Yavuz Bülent Bakiler’in şiirleri, konu ve tema bakımından iki ana eksen etrafında hayat bulur. Bunlar; ferdi ve beşeri konu ve temalar ile milli konu ve temalardır. Bu iki ana eksen, şairin kendisi ve evrene karşı durumundaki duygu ve duyarlılıklarını açıklar. Özellikle ilk dönem şiirlerinde; başta aşk, yalnızlık, gurbet olmak üzere ferdi temaları öne çıkarır. Bu temalar ileriki dönemlerde yerini milli konu ve temalara bırakır. Bir zamandan sonra mensubu olduğu toplumun meselelerini daha yakından tanıyan şair, ferdi şiir yazmamaya gayret gösterir. Bununla birlikte onun şiirlerinde ferdi ve milli temaları kesin çizgilerle ayırmak zordur. Çünkü millilik olgusu, ferdi ve beşeri şiirlerinde de kendisini hissettirir (Çetin, 2009: 213).

Geniş bir şiir coğrafyasını kapsayan ve farklı konuları barındıran şiirleri temelde toplumu “millet” yapan “kültür” değerlerini esas alır. Başka bir ifadeyle Türk milletinin tarih, vatan, dil, sanat, duygu, düşünce, gelenek, görenek gibi kültür değerleri onun şiirlerinin özünü teşkil eder.

Bakiler’in şiirlerinin özünü teşkil eden bir diğer unsur “din” ve bu dinden kaynaklanan değerlerdir. Dini değer ve inançlar, onun şiirinin temelini oluşturur. Milli konu ve temalar çerçevesinde vücut bulan şiirlerinde dini duyarlılığını yansıtan kelime ve ifadeler bulunmaktadır. Şiirlerindeki dini duygu ve duyarlılığın ilk kaynağı şairin kendi zihni, gönlü ve ruhudur. Bununla birlikte bu kaynağı besleyip güçlendiren aile ve millet gibi başka faktörler de vardır. Dini bir terbiye içerisinde büyüyen Bakiler’in çocukluk yıllarından itibaren benliğine işleyen dini duyarlılık ve inancın temellenmesinde annesinin önemli rolü vardır. Annesinin beyaz başörtüsü, tespihi, günde beş vakit namaza durduğu seccadesi Bakiler’in şiirlerinde değindiği ve huzur kaynağı olarak gördüğü unsurlardır. Müslüman bir aile içinde büyüyen sanatçı, evinden

çıkıp toplumla yüz yüze geldiğinde de Müslüman bir hayatla karşılaşır ve bunun içinde yaşar. Dolayısıyla onun İslami duygu ve duyarlılığının üçüncü kaynağı, birlikte yaşadığı milletin gündelik hayatıdır. Şunu da belirtmek gerekir ki millete ait kaynağın bir başka boyutu, Türk milletinin bin yıllık tarihi ve bu tarih içinde inşa ettiği camiler, kubbeler, minareler, çeşmeler, şadırvanlar, köprüler vb. mimari eserlerdir.

Bakiler'in şiire ilgi duyduğu ilk günlerden itibaren şiirlerini okuduğu, farklı derecelerde etkisinde kaldığı, benzer dünya görüşü ve sanat anlayışını paylaştığı şairler onun dini duyarlılığının oluşmasında önemli etken olmuşlardır. Mehmet Akif Ersoy, Necip Fazıl Kısakürek, Arif Nihat Asya gibi şahsiyetler bu şairlerin başında yer alırlar. Bakiler, Mehmet Akif Ersoy'un özellikle "Safahat" eserinden etkilenmiştir. (Parlak, 2009: 151).

Yavuz Bülent Bakiler, "Arif Nihat Asya İhtişamı" kitabının ön sözünde "Arif Nihat Asya edebiyat dünyasında en çok ziyaret ettiğim, en çok dinlediğim ve üzerine en çok makaleler yazdığım er kişidir." (Bakiler, 2008: 9) diyerek Arif Nihat Asya'nın kendi hayatında ne derece önem arz ettiğini ifade etmektedir.

Farklı konu ve temaları anlattığı şiirlerinde çeşitli dini kavram ve unsurları kullanan Yavuz Bülent Bakiler'in şiirlerinde din, ideolojik bir değer olmaktan ziyade Türk kültürünü oluşturan ana unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır (Çetişli, 2006: 41).

Yavuz Bülent Bakiler, 1911'de başlayan Milli Edebiyatın zamanımızdaki temsilcilerinden biridir. O dönemin yazar ve şairlerinin milli konulardaki duyarlılıkları, Türkçe konusundaki hassasiyetleri Bakiler'in eserlerinde de karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan Yavuz Bülent Bakiler ile Milli Edebiyat yazar ve şairleri arasında zaman farkı dışında bir ayrılık bulunmamaktadır. Eserlerinde toplumsal meselelere yer veren Bakiler, bu konulara ideolojik yaklaşmamış, açıkça ve olduğu gibi bakmıştır.

Şiirlerinin dilini gündelik dilin ifade imkanlarından yararlanarak kuran Yavuz Bülent Bakiler, gizli ve örtük şiiri değil; açık ve anlaşılabilir şiiri savunur. Ona göre sade söyleyiş; sanattan yoksunluk değil, şiiri anlaşılabilir fakat sanatsal bir tarzda kurmaktır. Şiirini gündelik dilin sıcaklığına, içtenliğine, akıcılığına emanet eden

Bakiler, şiirindeki yalınlığı işlediği temalar vesilesiyle kurar. Yalınlığın kaynağında yer alan tema “ana” duygusudur. Anneden gelen dil, atasözleri, deyimler, türküler, masallar, ninniler şiirlerindeki sadeliğin oluşmasında etkili olmuştur.

Yavuz Bülent Bakiler’in şiirlerindeki yalınlığı kuran önemli temalardan biri de “çocuk” ve “çocukluk”tur. Çocuk, zaman içindeki sürekliliktir. Anne ve babanın devamı olarak şiire yansır; yani anne-baba çocuğun ömründe yeniden ömür kazanır, onun canında yeniden can bulur. Şiir çocuğun saf, basit, derin ve içtenlikli dünyasında yalın bir söyleyişe kavuşur. Bakiler’in şiirinin yalınlık boyutunu oluşturan diğer unsur “Anadolu gerçeği” ve “Anadolu insanı”dır.

Soyu Azerbaycan’a dayanan Yavuz Bülent Bakiler’in yazın hayatında Azerbaycan önemli bir yer tutmaktadır. Azerbaycan’a, Azerbaycan insanına ve onun kültürel değerlerine, tarihi unsurlarına sıkı sıkıya bağlıdır. Yüreğinde kabuk bağlayan bir yara olarak duran ve hep hasretini çektiği Karabağ, sanatçı için Azerbaycan’ı hatırlatan “ata yurdu”dur. Azerbaycan gerçeğini, milli duyarlılık süzgecinden geçirerek lirik bir ifade ile Anadolu insanının kulağına mısra mısra, cümle cümle işlemiştir (Taşdelen, 2010: 25).

0.3. Eserleri²

0.3.1. Şiir kitapları

0.3.1.1. Yalınlık (1962)

Yavuz Bülent Bakiler’in ilk şiir kitabıdır. 1962 yılında neşredilen kitabın yüzde sekseninde aşk ve hasret temaları işlenmiştir. Şiirler özellikle delikanlı aşkları üzerinde yoğunlaşmıştır. Bazı şiirlerinde acıma, sıkıntı belirtileri ve İslam’a yeni gözlerle bakış da görülmektedir. Muhteva kadar biçime de önem verilmiştir. Aşk ve sevdâ şiirleri yanı sıra ölüm şiirleri ve dini şiirler de yer almaktadır. Ferdi konuların hakim olduğu kitapta sonlara doğru Yavuz Bülent Bakiler, dış Türklere değinerek milli konulara yönelmiştir. “Ana” temi üzerinde ısrarla durmuştur. “Ana” büyük şehirde okuyan Bakiler’in hasret konusu durumundadır.

² Eserlerle ilgili bilgiler, Abdurrazak Peler’in Türkiyat Araştırmaları Dergisi’ndeki “Anadolu’da Azer-Nefes Bir Can: Yavuz Bülent Bakiler”, Konya, 2012 adlı yazısından alınmıştır.

0.3.1.2. Duvak (1971)

Yavuz Bülent Bakiler'in ikinci şiir kitabıdır. "Ana" ve "aşk" a dair şiirleri barındıran kitapta Anadolu'ya seslenen destanlar sıralanmaktadır. Kitapta destansı şiirler bulunmaktadır.

"Duvak"taki şiirlerinde, "Yalnızlık" kitabındaki "ben" inden kurtulmuş, bütün Türkiye adına konuşmaya başlamıştır. Artık tek bir kadına değil Türk milletinin tarihi, manevi ve maddi varlığına aşiktir. "Ana"; zavallı, aç, hasta, garip çocukların dertli anaları olarak sembolleşmektedir.

0.3.1.3. Seninle (1987)

Yavuz Bülent Bakiler, destansı şiirlere ve dış Türkleri anlatan şiirlerine üçüncü şiir kitabı olan "Seninle"de de devam etmiştir. Şiir kitabı içinde otuz şiir yer almaktadır. Şiirler birbirinden bağımsız değişik konuları işlemiştir. Hem sevgiliye duyulan aşktan hem toplumsal olaylardan hem de kişisel duygulardan söz edilmiştir.

0.3.1.4. Harman (2000)

Sanatçının son şiir kitabı olan Harman, hem tüm şiir kitaplarında yer alan şiirleri hem de en son yazdıklarıyla beraber İstanbul'un fethi için söylediği şiirleri barındırmaktadır. Bakiler'in şiirlerini tematik bir tasnif içinde bir araya toplayan ve yedi bölümden oluşan bu eserde yüz yirmi şiir yer almaktadır.

0.3.2. Antolojileri

0.3.2.1. Şiirimizde Ana (1967)

Türk edebiyatında "anne" temalı şiirler yazan bazı şairlerin bu şiirlerini bir araya toplayan bir antolojidir.

0.3.2.2. Sivas'a Şiir (1973)

Yirmi altı farklı şairin Sivas üzerine yazdığı şiirleri içermektedir. Sivas doğumlu olan Bakiler, Sivas'ın kendisinde ayrı bir yeri olduğunu ve Sivas'a olan sevgisini bu antolojide yansıtmıştır. Başka bir ifadeyle bu antoloji, Sivas sevgisinin bir neticesidir.

0.3.3. Düzyazı kitapları

0.3.3.1. Biyografileri

0.3.3.1.1. Aşık Veysel Hayatı ve Şiirleri (1986)

Biyografi çalışmalarının ilkinin Aşık Veysel'in hayatını ve şiirlerini incelediği bu çalışma teşkil etmektedir. Altmış üç sayfadan müteşekkil eser 1986 yılında Tercüman Aile ve Kültür Kitaplığı serisinde neşredilmiştir.

0.3.3.1.2. Mehmet Akif'te Çağdaş Türkiye İdeali (1990)

Bakiler'in biyografi alandaki ikinci çalışması 1990 yılında yayınladığı bu eserdir.

0.3.3.1.3. Arif Nihat Asya İhtişamı (2008)

2008 yılında Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları arasında çıkan "Arif Nihat Asya İhtişamı" isimli eseri Bâkiler'in biyografi alanındaki en kapsamlı eseridir denilebilir. 560 sayfadan oluşan eser, iki bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölüm, Bâkiler'in Arif Nihat hakkındaki araştırmalarını ve görüşlerini içermektedir. İkinci bölüm ise "Arif Nihat'tan Dinlediklerim" başlığı altında toplanmış kendi ağzından Arif Nihat'ın çeşitli konulardaki görüşlerinden müteşekkildir.

Yavuz Bülent Bakiler, bu kitabında üstadı Arif Nihat Asya'nın hayatını ve sanatını ele almıştır. Bu eseriyle ilgili olarak Bakiler şunları belirtmiştir: "Ben yirmi yıl Arif Nihat Asya'nın yanında, yöresinde bulundum. Meclislerinde bulundum. Paltosunu tuttum. Çantasını taşıdım. Evinde hatıralarını dinledim, kimseye anlatmadıklarını bana yazdırdı. Ondan dinlediklerimi bir kitap hacminde yazmaya karar verdiğim zaman çok düşündüm. Acaba notlarımı nasıl bir isim altında toplamalıyım? Ortaya `Arif Nihat Asya İhtişamı` çıktı. 5 Ocak 1975 tarihinde Ankara Hastanesi'nin 318 numaralı odasında Hakk'a yürüdüğü gün yanındaydım. O gün onunla konuştuklarımızı da bu kitapta okuyacaksınız." (Bakiler, 2008: 9) diyen Bakiler, bu eseriyle edebiyat dünyasında en çok üzerinde durduğu, sanat hayatında önemli bir yere sahip olan Arif Nihat Asya'ya vefa borcunu ödemiştir denilebilir.

0.3.3.1.4. Arif Nihat Asya'nın Sevgi Mektupları

Bâkiler'in Arif Nihat hakkındaki bir diğeri ise "Arif Nihat Asya'nın Sevgi Mektupları" isimli eseridir. Arif Nihat Asya'nın ikinci eşi Servet Akdoğan (Asya)'a yazdığı aşk mektupları, yazılışından altmış yıl sonra Bakiler tarafından 2001 yılında gün ışığına çıkarılmıştır.

0.3.3.1.5. Elçibey Azerbaycan'ın Unutulmaz Lideri

Bu alandaki eserleri arasında addedilebilecek diğeri bir eseri de ikinci baskısı 2009 yılında Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları arasında çıkmış olan "Elçibey Azerbaycan'ın Unutulmaz Lideri" isimli kitaptır. Biyografik bir derleme niteliğini taşıyan 333 sayfalık eser, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, farklı kişiler tarafından Elçibey ile yapılmış mülakatlardan oluşmaktadır. İkinci bölüm ise çeşitli şahısların Elçibey hakkında yaptıkları konuşmaları içermektedir. Kitabın son bölümü ise Elçibey'in vefatından sonra hakkında yazılan yazılardan teşekkül etmektedir.

0.3.3.1.6. Muhsin Başkan (2010)

"Muhsin Başkan" isimli Muhsin Yazıcıoğlu hakkındaki eser biyografik derleme niteliğindedir. Yazıcıoğlu'nun vefatı üzerine yazılan yazıların bir araya getirilmesinden oluşan eser 2010 yılında üç baskı birden yapmıştır. Eser, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları arasında çıkmıştır.

0.3.3.1.7. Gidenlerin Ardından

Dördüncü baskısı 2010 yılında Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları arasında çıkan eser 335 sayfadan müteşekkildir. Kitap, siyasetçilerden tarihçilere, şairlerden romancılara Türk kültür hayatında kendine yer edinmiş birçok şahsiyet hakkında anekdotlar içermektedir.

0.3.3.2. Gezi notları

0.3.3.2.1. Üsküp'ten Kosova'ya (1983)

Bakiler'in gezi türünde yayınladığı ilk eseridir. Bu kitap Yavuz Bülent Bakiler'in 1976'da Yugoslavya'da düzenlenen Struga Şiir Akşamları için gerçekleştirdiği on günlük Yugoslavya-Makedonya gezisinin sonunda ortaya çıkan bir eserdir. Günümüze kadar dokuz baskı yapan bu eseri YÖK, üniversitelere tavsiye etti. 1983 yılında yayımlanan eserde sanatçı, Balkanların esir, çaresiz ve yoksul Türklerinin yaşayış ve

sıkıntılarını anlatmıştır. “Üsküp’ten Kosova’ya” adlı gezi kitabı, okuyucuya Yugoslavya’nın dünkü haliyle bugünkü durumu arasında karşılaştırma yapma imkanı veriyor. Ayrıca o yerlerde neler olup bittiğini öğrenmek bunun üzerine düşünmek isteyenler için kaynak eser niteliğindedir.

0.3.3.2.2. Türkistan Türkistan (1986)

Bakiler’in gezi türündeki ikinci eseri ise “Türkistan Türkistan”dır. “Bu kitapla milletimizin, tarihimizin dünü ve bugünü arasında köprüler kurmaya çalıştım.” (Bakiler, 2008: 9) diyen Yavuz Bülent Bakiler, “Türkistan Türkistan” da SSCB’de yaşayan Türklerin sıkıntılarını dile getirmeye çalışmıştır. Eser, Özbekistan’a yapılan seyahatin gezi notlarından oluşmaktadır.

Bakiler’in bu eseri de YÖK tarafından üniversitelere tavsiye edildi. Bazı üniversitelerde kaynak kitap olarak okutuldu. Yavuz Bülent Bakiler, bu kitabıyla ilgili düşüncelerini şöyle ifade etmiştir: “Bilmelisiniz ki ben Türkistan intibalarını iplik iplik ağlayarak yazdım. Birçok kimseden de kitabımı aynı hassasiyetle okuduklarını okudum ve dinledim.” (Bakiler, 2008: 7).

0.3.3.2.3. Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır. (2009)

“Bu hatıramı, ağlamasını bilenler ve dünya Türklüğünün bitmez tükenmez acılarını yüreklerinde duyanlar için yazdım.” (Bakiler, 2009: 7) diyen Yavuz Bülent Bakiler, kitabında otuz sekiz başlık ihtiva etmiştir. Dört yüz elli sayfadan oluşan bu eser, aslında bir hatıra ve gezi kitabı olmasına rağmen ne başlı başına bir hatıra, bir gezi ne edebi tenkit ne tarih ne de bir sosyoloji kitabıdır. Fakat bu kitap; hem bir milli kültür hazinesi hem bir tarih hem bir sosyoloji hem bir dilbilgisi hem bir hatıra hem bir iktisat kitabı gibidir. Bakiler, bu eserinde Azerbaycan nezdinde bütün Türk dünyasının meselelerini ve dünyanın Türklüğe bakışını ortaya koymaktadır. Gezi notları türünde Bâkiler’in en kapsamlı eseri 2009 yılında Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları arasında çıkan “Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır” isimli kitabıdır. Bâkiler’in Azerbaycan’a yaptığı seyahatlerin gezi notlarından oluşmaktadır.

0.3.3.3. Deneme-İnceleme

0.3.3.3.1. Sözü'n doğrusu (I-II)

Bir kültür programı olarak televizyonda yayınlanmak için hazırlanan Sözü'n Doğrusu adlı program, daha sonra iki cilt halinde kitaplaştırıldı. Birinci ciltte yüz üç programın metinleri yer almaktadır. Programın diğer metinleri ise ikinci ciltte bulunmaktadır.

Yavuz Bülent Bakiler, bu kitabın birinci cildinin ön sözünde kitabın kaynağı olan programla ilgili düşüncelerini şöyle belirtiyor: “Sözü'n Doğrusu, Türkçemizi, ağzımızda anamızın sütü gibi helal, güzel ve doğru yaşatmak için hazırlanan bir program. Sözü'n Doğrusu; doğru, dosdoğru bir Türkçeye açılan küçük bir pencere! Günlük hayatımızda, radyolarımızda, televizyonlarımızda, gazetelerimizde yanlış kullanılan kelimelerin, cümlelerin doğrularını burada birlikte ele alacağız. Sözü'n Doğrusu, Türkçemizin ağzımızda anamızın sütü gibi helal ve güzel olması için!” (Bakiler, 2010: 11).

0.3.3.4. Siyasi tarih

0.3.3.4.1. 1944-1945 Irkçılık – Turancılık Davasında Sorgular Savunmalar

Bakiler'in siyasi tarih alanındaki tek eseri 1944-1945 Irkçılık – Turancılık Davasında Sorgular Savunmalar isimli çalışmasıdır. 2010 yılında Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları arasında çıkan eser 600 sayfadan oluşmaktadır.

0.4. Aldığı Ödüller³

- Azerbaycan Halk Cephesi Partiyası tarafından 5.5.2002 tarihinde Elçibey irsini Araştırma Komisyonu'nun tahsis ettiği “Elçibey Adına Türklüğe Hizmet Ödülü”
- Dünya Türklüğüne Hizmet Ödülü (Kazakistan Ahmet Yesevi Üniversitesi)
- Dünya Türklüğüne Hizmet Ödülü (Türkiye Cumhuriyeti TİKA Başkanlığı)
- Dünya Türklüğüne Hizmet Ödülü (Türk Dünyası Yazarlar ve Sanatçılar Vakfı)
- Dünya Türklüğüne Hizmet Ödülü (Türk 2000'ler Vakfı)
- Dünya Türklüğüne Hizmet Ödülü (Azerbaycan Dünya Genç Türk Yazarları)
- Dünya Türklüğüne Hizmet Ödülü (Dil Gazetesi)

³ Yavuz Bülent Bakiler'in aldığı ödüller “Yavuz Bülent Bakiler'e Armağan”, İstanbul, 2006 adlı kitaptan aktarılmıştır.

- Fahri Edebiyat Doktoru (Azerbaycan Asya Üniversitesi)
- Fahri Edebiyat Doktoru (Azerbaycan Gence Üniversitesi)
- Türk Diline Hizmet Ödülü (Karaman Valiliği)
- Türk Diline Hizmet Ödülü (Kombassan Holding)
- Türk Diline Hizmet Ödülü (Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi)
- Türk Diline Hizmet Ödülü (Türkiye Yazarlar Birliği)
- Türk Diline Hizmet Ödülü (Fırat Havzası Gazeteciler Cemiyeti)
- Türk Kültürüne Hizmet Ödülü (Türkiye Milli Kültür Vakfı)
- Hamdullah Suphi Tanrıöver Ödülü (Türk Ocakları Genel Merkezi)
- Türk Kültürüne Hizmet Ödülü (Kayseri Aydınlar Ocağı)
- Türk Şiirine Hizmet Ödülü (Boğaziçi Dergisi)
- Yılın Edebiyatçısı Ödülü (Sivaslılar Eğitim Kültür ve Yardımlaşma Vakfı)
- Fahri Hemşehrilik Ödülü (Gaziantep Belediye Başkanlığı)
- Fahri Hemşehrilik Ödülü (Malatya Belediye Başkanlığı)

I. BÖLÜM

“HARMAN” ADLI ESERDE YER ALAN ŞİİRLERİN BİÇİM AÇISINDAN İNCELENMESİ

Bir edebi eserin birbirinden ayrılmaz iki temel unsuru vardır: biçim ve içerik. Biçim; bir eserin görünen yüzüdür, içeriğin somutlaşmasına imkan veren kalıptır, dış yapıdır. Bu hususta İsmail Çetişli, “Yapı, bir anlamda edebi eserin iskeleti olacak; onu dağınıklık, şekilsizlik ve kompozisyonluktan kurtaracaktır. Bu noktaya ulaştığı zaman da edebi eser, temel nitelikleri arasında sayılagelen `bütünlük` ve `birlik` değerlerini kazanmış olur.” (Çetişli, 2008: 81) diyerek biçimin eser için ne ifade ettiğini belirtmektedir.

Türk edebiyatı tarih boyunca biçim açısından değişiklikler yaşamıştır. Türk şiirinin geleneksel yapısının temelini oluşturan dördlük ve hece ölçüsü İslamiyetle birlikte yerini beyit ve aruz veznine bırakmıştır. Osmanlı Devleti boyunca devam eden bu durum, tematik değişime paralel olarak Tanzimat’la batıdan alınan yeni şekillerle değişikliğe uğramıştır.

Milli edebiyatla başlayan milli konulara ağırlık verme, eserleri Türkçe kelimelerle oluşturma gibi durumlar beraberinde geleneksel Türk şiir yapısının özelliklerini getirmiştir. Bununla birlikte Cumhuriyet dönemi edebiyatı biçim ve içerik açısından şiire farklı özelliklerin girmesini sağlamıştır. Farklı dünya görüşünü ve sanat anlayışını savunan sanatçılar, bu sanat anlayışlarının gerektirdiği biçimleri eserlerine yansıtmışlardır. Bazı sanatçılar şiiri düz yazıya yaklaştırma eğiliminde olmuşken, bazıları ölçülü, kafiyeli şiir ortaya koyma görüşünü savunmuştur.

Şiirin iç ve dış yapısı diye niteleyebileceğimiz biçim ve içerik, edebiyatla ilgili olan insanların “Biçim, içerikten bir adım önde olmalı.”, “İçeriğin güzel olması biçimin etkileyiciliğinden daha önemlidir.” şeklindeki düşünceleri edebiyat tarihi boyunca “Biçim mi içerik mi daha önemli?” tartışmasının yaşanmasına sebep olmuştur. Aynı konunun birçok sanatçı tarafından işlenmesine rağmen bir eserin diğerlerinden daha çok beğenilmesi, sanatçının içeriği çevrelediği biçimsel kurgusunun ne derece önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Buraya kadar ifade edilenlerden hareketle bir edebi eserde biçimin veya içeriğin öne çıkmasından çok bu iki unsurun birbirini tamamlayacak ve ortak güzellik yaratacak nitelikte olması, bir yapıtı değerli kılar denilebilir.

Bir eserin dış yapısını yani biçimini oluşturan unsurlar ve bu unsurların “Harman” adlı eserde nasıl kullanıldığı aşağıda sırası ile gösterilmiştir:

I.1. Nazım Birimi

“Nazım biçimlerinde ölçü olarak kullanılan parçaya nazım birimi denir.” (Çetin, 2009: 226). Türk şiirinde biçim açısından birbirinden farklı özelliklerin yaşandığı dönemlerde nazım birimi açısından da farklılıklar görülmektedir. Divan şiirinde nazım birimi beyit, Halk şiirinde dörtlük ve yeni Türk şiirinde ise dizedir.

Türk şiirinde sanatçılar tarafından en çok tercih edilen nazım birimi olan dörtlüğü Yavuz Bülent Bakiler de “Harman” adlı eserinde tercih etmiştir. Kitapta yer alan şiirlerinin 59 tanesini dörtlük nazım birimiyle oluşturmuştur. Aşağıdaki şiir, bu durumu örneklendirmektedir:

“Anneciğim bilmem farkında mısın?
Söylenmemiş en mübarek en aziz,
Duygularla çepeçevre çaresiz,
Sana yöneldiğimin farkında mısın?”

Demeden yakın ırak
Bulutlarla savrulup, ırmaklarla akarak
Sana anne diyen dilleri kıskanarak
Kapına geldiğimin farkında mısın?”

(Farkında Mısın?)

Şiirlerinin büyük çoğunluğunu dörtlük nazım biriminde oluşturan Yavuz Bülent Bakiler, bu düzene tezat oluşturacak şekilde “Harman”da aktardığı şiirlerinin 54 tanesini de karışık yani belli bir düzene uymayan nazım birimiyle kaleme almıştır:

“Kartalla beraber ölemedim.

Yıllar yılı gülemedim.

Acılarınızı paylaşmak için ortasından

Tutup da bölemedim...

İşte o gün bu gündür Kafkas Türkleri,

Gayri bitmez tükenmez acılar içindeyim,

İşte o gün bu gündür sizinleyim.

Size yan gözle bakanların

Mezarı kazılmadı.

Kızıl cellatlar elinde kaldınız nâçâr

Destanınız yazılmadı.

Ben, çilesi çekilmemiş bir Türkmen.

Ben her sabah ciğerine kurşun yiyen bir yetim.

Çaresizlikler içinde sizi düşünüyorum,

Ey, esir insanlar diyarında, benim esir milletim!...

Ve ey, Kafkas Dağları ardında

Bayraksız memleketim.

Sapına kadar Müslüman, sapına kadar Türk diyar!

Dedemin gençliğinde at oynattığı topraklar...

Size yazılan şiirler erkekçe yazılmalı,

Sizi candan sevmeyeni, istemeyeni

Kurşunlamalı.”

(Unuttuğumuz İnsanlar)

“Yağmurlar yağmıyor mu inceden ince
Rüzgarlar esmiyor mu serince
Bir sigara yakıyorum eftarlanarak
Çıkıp karşıma sen geliyorsun
Saçların ıslanmış oluyor
“Gel” diyorum duymuyorsun beni bir türlü
Seni böyle hayal meyal yaşamak çok zor
Uzanıp tutsam diyorum incecik ellerinden
Ellerim boşlukta kalıyor.

Bir gün çıkıp gideceksin
Sonra arkandan yine ince bir yağmur yağacak
Cadde cadde,sokak sokak
Sayıklar gibi dolaşıp seni arayacağım
Beni bir köşe başında ağlıyor bulacaklar.
Saklamak zor olacak,çaresiz kalacağım
Seni sevdiğimi anlayacaklar.

Üstüme yağmurlar yağacak
İnce bir dal gibi birden kopup kırılacağım
Kaldırım taşlarında sıcaklığım kalacak
Kahrolacağım.”

(Yağmur Güzeli)

Yukarıya alınan bu şiirlerde ve belli bir nazım birimi düzenine bağlı olmayan diğer şiirlerde çoğunlukla bentler, birbirinden önemli ölçüde farklı sayıda dizelerle oluşturulmuştur. Bunun yanında şiirlerin bir bölümü belli bir nazım birimi kalıbına sokulmasa da düzenli sayılabilecek özellikte bir nazım birimiyle oluşturulmuştur:

“Durduramaz bizi bu surlar, bu kuleler, mazgallar
Şahit olsun sözüme Hazreti Allah!
Çin Seddi'ni geçmişiz biz ordularla bir sabah
Bu surlar ne ki?

Vazgeçirmez bu hendekler bizi seferimizden
Gündüzler boyu aç-susuz, geceler boyu uykusuz
Uçurumlardan geçmişiz hep defalarca korkusuz
Hendekler ne ki?

Peki! Peki! Peki!
Sonu belli artık Doğu Roma'nın:
Bizans'ın bin yıllık kökünü kazacağız
Yeni bir Ergenekon Destanı yazacağız
Bu surlar, hendekler, bu kalın kara zincirler
Bu denizi tutuşturan Bizans ateşi ne ki?"

(Ne ki?)

Yavuz Bülent Bakiler, "Harman"da bulunan "İşte Böyle" ve "Bir Karlı Gecede Seni Düşünmek" adlı şiirlerinde her bendin ardından tek dize söyleyerek nazım birimi açısından bir farklılık oluşturmuştur. Örnek olması açısından "İşte Böyle" şiirinden iki bölüm aşağıya aktarılmıştır:

"Yalnızım.
Gündüzler, geceler boyu yalnız,
Ne elimden tutan dost, ne yüzüme gülen kız
Dolaşıp durduğum sokaklar ıssız.

Sokaklar unutturmaz yalnızlığımı,

Bekarım.
Beklemez yolumu penceresinde karım.
Ne bir türkü duyarım bekar odamda ince
Ne dağmık eşyama değer kadın eli
Ne olurdu her akşam eve gelince
Masal gözlü bir çocuk 'Baba' deseydi.

Rüyalar unutturmaz bekarlığımı" (İşte Böyle)

Bakiler, “Harman” adlı kitabında yer alan şiirlerini dörtlük ve belli bir düzene uymayan nazım birimi dışında da kaleme almıştır. “Anadolu Hikayesi” ve “Anadolu” Şiirleri ikilik, “Gurbet” Şiiri beşlik, “Şaşırdım Kaldım İşte” Şiiri ise sekizlik nazım birimiyle yazılmıştır. “Anadolu” Şiiri, ikilik Şiir örneğini yansıtılmaktadır:

“Ben Anadoluyum...

Yıllar yılı susuz kaldım, yıllar yılı a...

Şükrederek, kalktığım sofralarımnda

Ya soğan ekmek olur, yahut bulamaç.

Hastalarım lm yataklarında

Ne doktor yüzü gördüm, ne ilaç.

Zaman zaman nankör çıktı büyütüp okuttuğum,

Gölge vermedi çok kere diktiğim ağaç...” (Anadolu)

“Harman” adlı eserde iki bölümden oluşan “Eski Ramazanlar ve ocukluğum”, “Masallar İçinde Aşk” ve “Azerbaycan” isimli Şiirler bölümleri açısından farklı nazım birimleriyle yazılmıştır. Daha açık bir ifadeyle “Masallar İçinde Aşk” ve “Eski Ramazanlar ve ocukluğum” adlı Şiirlerin birinci bölümleri dörtlük, ikinci bölümleri ise belli bir düzene uymayan nazım birimiyle yazılmıştır. “Azerbaycan” Şiirinin ise ilk bölümü karışık nazım biriminde yazılmışken diğer bölümü dörtlük nazım birimindedir.

İfade edilen bu üç Şiirin dışında kalan Şiirlerin nazım birimleri bakımından gösterdikleri dağılım aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 1: Şiirlerin Nazım Birimleri Bakımından Gösterdikleri Dağılım

Nazım Birimi	Kullanım Sıklığı
Dörtlük	59
Belli bir düzene uymayanlar	54
İkilik	2
Beşlik	1
Sekizlik	1

Tablodan da anlaşıldığı üzere “Harman” adlı eserde yer alan şiirlerden 59’u dördlük, 54’ü belli bir düzene uymayan, 2’si ikilik, 1’i beşlik, 1’i sekizlik nazım birimiyle kaleme alınmıştır. Dolayısıyla düzenli nazım birimleriyle yazılmış şiirler ağırlıktadır, denilebilir.

Tablo 2: Şiirlerin Nazım Birimlerine Göre Kullanım Sıklıkları

Nazım Birimi	Kullanım Sıklığı
Düzenli nazım birimleri	63
Karışık nazım birimleri	54

Tabloda da görüldüğü üzere “Harman”da yer alan iki bölümlü üç şiirin dışındaki 117 şiirden 63’ü düzenli nazım birimiyle yazılmıştır. Geri kalan 54 şiir ise belli bir düzene uymayan nazım birimindedir.

I. 2. Nazım Biçimi

Biçim açısından incelemeye tabi tutulan bir şiirin ele alınacak özelliklerinden biri de o şiirin nazım biçimidir. “Nazım biçimi, dize ve uyağın bir düzen içinde birleşmesinden oluşur. Dizeler bir şiirde en az ikili olmak üzere üçlü, dördlü, beşli, altılı, yedili, sekizli, dokuzlu ve onlu olarak kümelenirler. Bu kümelenişten dize düzeni, dizeler arasında kafiyelerin dağılımından da uyak düzeni doğar. Nazım biçimleri bu dize ve uyak düzenine göre çeşitli adlar alır.” (Dilçin, 2004: 95).

Yeni Türk edebiyatı nazım biçimlerini şiirlerinde kullanan Yavuz Bülent Bakiler’in şiirlerini bir araya getirdiği “Harman” adlı eserinde şairlik hayatı boyunca kullandığı nazım biçimleri rahatlıkla görülebiliyor. “Harman”da yer alan şiirler incelendiğinde ortaya çıkan tablo, Bakiler’in serbest düzenli nazım biçimlerini tercih ettiği yönündedir. “Serbest düzenli nazım biçimleri; karışık düzenli biçimler, eşit düzenli biçimler ve serbest nazım olmak üzere üçe ayrılır.” (Dilçin, 2004: 375). Bakiler, eserinde karışık düzenli nazım biçimiyle serbest nazmı yoğun bir şekilde kullanmıştır.

“Bütün odalar sessiz, dualarda adım yok.

Sabrım bir dirhemden az, çilem kırk batmandan çok

Senden sonra tadım yok.

Kolum yok, kanadım yok!

Bilmiyorum Şimdi kim duyar beni.
Bir çıkılmaz yoldayım gel uyar beni.
En yakın dostlarım kırdılar beni.
Bas bağrına, sar beni.
Gün değil, ay değil, böyle her sene
Tenha sokaklara savruluşum ne?
Seni arıyorum deli divane:
-Anne! Anne! Anne!”

(Seni Arıyorum Deli Divane)

Serbest dzenli nazım biçiminde yazılmış bu Şiir, dizelerinin hece sayısı değişik olması bakımından karışık dzenli nazım biçimi özelliği göstermektedir. “Harman”da yer alan serbest dzenli nazım biçiminde yazılmış Şiirlerin 63 tanesi karışık dzenli biçimde yazılmıştır. Bununla birlikte serbest dzenli nazım biçiminde olup da bentlerdeki dize sayıları ve dizelerinin hece sayısı eşit; bir kafiye dzeni içinde olan Şiirler de bulunmaktadır. EŞit dzenli biçimler genel adında olan bu Şiirlere Bakiler, bentleri dört dizeli biçimlerde yani “dörtlüler” biçimiyle örnekler vermiştir:

“Anla biraz beni, duy biraz beni
İçimde en güzel duygular saklı.
Bir gün çıkıp gelsen telli duvaklı
Ayağına toprak ben olacağım.

ılgın bir kara sevda aldı gönlümü
Artık beni bir ruh gibi içinde ara.
Kasan Şehir Şehir çok uzaklara
Arkanda muhakkak ben olacağım.”

(Ben Olacağım)

Aynı nazım biçiminde yazılmış bir başka Şiir de “12 Eylül’e Sitem”dir.
“Kolum, kanadım diyordum.
Sevdalanıp gidiyordum
Yurdum diye seviyordum
Yurdum, felaketim oldu.

Türküm! dedim, Türk'ü sevdim
Öğünen bir koca devdim
Volkandım, alev-alevdim
Kor'dum, felaketim oldu.

Kimisi Rus, kimisi Çin...
Uşağıydı; dedim niçin?
Bayrağıma selam için
Durdum, felaketim oldu.”

(12 Eylül'e Sitem)

Serbest düzenli nazım biçiminin bir türü olan serbest nazım, Bakiler'in "Harman" adlı şiir kitabında karışık düzenli nazım biçiminden sonra en fazla karşılaşılan nazım biçimidir. Genel anlamda ölçü ve kafiye kurallarına bağlı olmayan bir nazım biçimidir. "Çeşitli uzunluktaki dizelerin bir düzene bağlı olmaksızın şiir içinde yer almasıyla ortaya çıkan bu nazım biçiminde kafiye örgüsü de belli bir düzene bağlı değildir. Ayrıca, dizeler bentler oluşturacak biçimde de kümelenmez." (Dilçin, 2004: 385).

"Cebeci istasyonunda bir akşam üstü
Bir başka türlüydü bütün insanlar,
Sen bir başka türlüydün.
Gözlerin yine öyle bir bilinmez renkteydi.
Gözlerin gözlerimde erimekteydi
Bir mermer heykel gibi yanımda duruyordun
Beni bırakma diyordun.
Meyhane sarhoşları gibi sıırıslıklam
Bir yalnızlık duyuyorduk
Ağlıyordun...ağlıyordun...

Cebeci istasyonunda bir tren,
Nefes nefese soluyordu.
Gerilmiş bir kemen teli gibiydik.

Ankara Kalesinde bir eski çalar saat
Bilmem kaç vuruyordu.
Bir yağmur yağıyordu inceden ince
İçimizdeki binbir düşünce
Harmanlar misali savruluyordu.
Islanmış bir ceylan yavrusu gibi,
Tiril tiril titriyordun
Gitsek diyordun,
Yüreğimin ortasından deli gönlümce,
Sırılsıklam, paramparça, perme-perişan,
Türküler söylüyordun
Ağlıyordun... ağlıyordun...” (Cebeci İstasyonu ve Sen)

“Harman”da bulunan şiirlerden “Masallar İçinde Aşk”, “Eski Ramazanlar ve Çocukluğum”, “Azerbaycan” şiirleri iki bölümden oluşmaktadır. Nazım birimi kısmında belirtildiği gibi bu şiirlerin her bir bölümü nazım biçimleri açısından da farklılık göstermektedir. “Masallar İçinde Aşk” ve “Eski Ramazanlar ve Çocukluğum” şiirlerinin ilk bölümleri karışık düzenli biçimle yazılmışken ikinci bölümleri serbest nazım biçimindedir. İki bölümlü diğer şiir “Azerbaycan” ise birinci bölümü serbest nazım, ikinci bölümü karışık düzenli biçimde yazılmış bir şiirdir. İki bölümünün de farklı nazım biçiminde olduğu bu şiirlerden biri aşağıda örneklendirilmiştir: I

“İncecik beyaz elleri başkaydı kızın

Gözleri bir başka büyü.

Ateş böcekleri gibiydik karanlıklarda

Bilmeyen kalmadı bu türküyü.

Bütün kaygılardan uzak, azade,

Çocuksu halleri vardı.

Ve her gelişinde derlenmiş, taze,

Bir deste gül gibi kokardı.

.....

II

.....

Hani gökyüzünde garip, kimsesiz,

Küçük yıldızlar var ya..?

Hani bir gül tomurcuğu dalında sessiz

Usul usul açar ya?

İşte şimdi biz de gökyüzündeki

O her şeyden uzak, sessiz kimsesiz

Garip yıldızlar gibiyiz.

Bir tomurcuk gibi her sabah usul usul

Gittikçe büyüyor sessizliğimiz...

Bir tomurcuk gibi her sabah usul usul

Gittikçe büyüyor sessizliğimiz.

Susuyor susmasına dudaklarımız ama

Çalar saatler gibidir içimiz..."

(Masallar İçinde Aşk)

Serbest düzenli nazım biçimleriyle yazılmış şiirlerden örülü "Harman"da, düzenli nazım biçimlerinden sadece çapraz kafiyeye bir şiirde rastlanmaktadır:

"Kırık davul, kırk zurna yatsıya kadar	a
İrlam ırlam vurulur günde beş defa.	b
Davullarda, zurnalarda bugün bir hâl var	a
Sırrını bildim vallaha!	b
Varsın geçsin mızraklar ötemizden-berimizden	c
Hele bir çikalım yarın sabaha	d.

Yeni bir çağ başlayacak seferimizden,	c
Davulumuz, zurnamız, ordumuz aha!	d
Aman davulcu aman	e
Vur davula bir daha, vur davula bir daha	f
Ellerin dert görmesin, ellerine can kurban	e
Ellerin girmez günaha!”	f

(Davullar)

Bu genel değerlendirmeden sonra “Harman”daki şiirlerin nazım biçimleri bakımından gösterdiği dağılım aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 3: Şiirlerin Nazım Biçimleri Bakımından Gösterdikleri Dağılım

Nazım Biçimi	Kullanım Sıklığı
Karışık düzenli biçim	63
Serbest nazım	51
Eşit düzenli biçim (Dörtlüler)	2
Çapraz kafiye	1

Tabloda görüldüğü üzere, değerlendirilen 120 şiirin 63’ü karışık düzenli biçimle, 51’i serbest nazım biçimiyle, 2’si eşit düzenli biçimle ve 1’i çapraz kafiye biçiminde yazılmıştır. Daha önce belirtildiği gibi “Harman”da iki bölümden oluşan ve bölümleri farklı nazım biçimleriyle yazılmış 3 şiir bulunmaktadır.

Tablo 4: Şiirlerin Nazım Biçimlerine Göre Kullanım Sıklıkları

Nazım Biçimleri	Kullanım Sıklığı
Serbest düzenli nazım biçimleri	119
Düzenli nazım biçimleri	1

Yukarıdaki tablodan da anlaşıldığı üzere Yavuz Bülent Bakiler, şiirlerini topladığı “Harman”da 120 şiirini serbest düzenli nazım biçimiyle, 1 şiirini ise düzenli nazım biçimiyle kaleme alarak nazım biçimi açısından bir alanda yoğunlaştığını ortaya koymaktadır.

I.3. Ahenk Unsurları

“Ahenk, şiirin sözleri, kelimeleri, mısraları ve mısra öbekleriyle bir bütün halinde, ideal anlamda kendi iç uyumunu kurarak meydana getirdiği, güzel, hoş tını ve sestir.” (Çetin, 2009: 237). Ahenk, bir şiiri okutan, güzel ve akıcı kılan, şiirin akılda kalmasını sağlayan başlıca unsurlardan birisidir. Ahenkli şiir, kolay ezberlenebilen, hafızaya yansıtılabilen şiirdir. Türk şiirinde Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Haşim gibi sanatçılar, şiiri sözden çok musikiye yakın buldukları ve kelimelerin söylenişlerine önem verdikleri için ahenk unsurlarını eserlerinde kullanmışlardır.

Şiirde ahengi sağlayan unsurlar ölçü, redif, kafiye, tekrarlardır. Bu unsurlar ve “Harman” adlı eserde ahenk unsurlarının nasıl kullanıldığı aşağıda gösterilmiştir:

I.3.1. Ölçü

Bir dize içinde kelimelerin hece sayısına ya da uzunluk kısalıklarına göre düzenlenmesini sağlayan bir araç olan ölçü, Türk şiir tarihi boyunca farklı çeşitleriyle eserlere yansımıştır.

İslamiyetle birlikte yeni bir kültür ortamına girilmesi birçok alanda olduğu gibi edebiyat alanında da birtakım değişikliklerin, yeniliklerin görülmesine sebep oldu. Hecelerin uzunluk ve kısalıklarının esas alındığı aruz vezni, Divan şairlerince tercih edilen bir ölçüdür. Türk şiirinin milli ölçüsü olarak kabul edilen hece ölçüsünde ise dizedeki hecelerin sayıları esas alınır.

Bir milletin dili ile şiirlerinde kullandığı ölçü arasında yapıya uygunluk bakımından ilişki olduğu görüşü kabul edilmektedir. Bu konuda Nurullah Çetin düşüncelerini şöyle ifade ediyor: “Vezinler, milli bir dilin ruhundan, özünden gelen doğal seslerin kendi gerçek yapılarına ve özlere göre üretilmiş ölçülerdir. O bakımdan vezin, bir dilin kendi yapısına göre ortaya çıkan milli bir terennüm vasıtası ve milli ruhun ahenginin biçimsel bir ölçüsüdür. Vezinler, önceden kuramsal olarak icat edilmiş, kuralları belirlenmiş ölçüler değildir.” (Çetin, 2009: 261).

Dizelerdeki hecelerin sayılarını ve uzunluk-kısalıklarını esas alan hece ölçüsü ile aruz ölçüsünün dışında Türk edebiyatında kullanılan bir ölçü de serbest ölçüdür. Ölçü,

kafiye ve nazım biçimi gibi unsurların kendi özgürlüklerini sınırladığı, onları bir kalıp ve çerçeve içine hapsedtiği düşüncesinde olan sanatçılar, serbest ölçüyle şiirlerini yazmışlardır. Onlara göre ahenk ölçü, kafiye gibi dış yapı unsurları aracılığıyla değil; şiirin bütününe sinmiş anlam yoluyla sağlanır.

Serbestleşmenin, geleneksel bağlardan kurtulmanın sembolü olarak görülen serbest ölçü, birçok şair ve yazar tarafından eleştirilmiş ve kabul görmemiştir. “Dünün vezin ve kafiye disiplininin bugünkü neslin bıkmış olmasını tabii bulmalıyız. Fakat bir şiirin değeri de yalnız nazımın serbestliğinden ibaret kalmamalıdır. Çerçeve güçtür. Bir çerçeveye bir şiiri hapsedmek her zaman zulüm değildir. Bazen güzelliğin ta kendisidir.” (Çetin, 2009: 272). Bununla birlikte Cumhuriyet dönemi edebiyatıyla şiirlerde kendini gösteren serbest ölçü, günümüz şiirine hakim durumdadır.

Şiirlerini “Harman” adlı kitapta bir araya getiren Yavuz Bülent Bakiler, serbest şiirin gerektirdiği serbest ölçüyü ağırlıklı bir şekilde kullanmıştır. Şiirlerinin nazım biçimlerine uygun olarak tercih ettiği serbest ölçüyü, “Harman”da yer alan yüz yirmi şiirin 117’sinde kullanmıştır. Geriye kalan 3 şiirini ise Türk şiirinin milli ölçüsü olan hece ölçüsüyle kaleme almıştır.

Tablo 5: Şiirlerdeki Ölçülerin Kullanım Sıklığı

Ölçü	Kullanım Sıklığı
Serbest ölçü	117
Hece ölçüsü	3

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi 120 şiirin 117’si serbest ölçüyle, 3’ü hece ölçüsüyle yazılmıştır.

Aşağıya aktarılan tabloda, hece ölçüsüyle yazılmış şiirlerin hangi hece kalıbıyla yazıldığı gösterilmiştir:

Tablo 6: Hece Ölçüsüyle Yazılmış Şiirlerin Kalıplarına Göre Dağılımı

Hece Ölçüsü	Şiirler
8’li hece ölçüsü	12 Eylül’e Sitem
11’li hece ölçüsü	Kerkük Ağıtı
7’li hece ölçüsü	Yalvarış

Tabloda görüldüğü üzere Bakiler, hece ölçüsünün farklı kalıplarını şiirlerinde kullanmıştır.

“Kolum, kanadım diyordum.

Sevdalanıp gidiyordum

Yurdum diye seviyordum

Yurdum, felaketim oldu.”

(12 Eylül’e Sitem)

Hece ölçüsünün 8’li kalıbıyla yazılan bu şiirde 4+4 veya 5+3 diziliminde belirli bir kelime bölmesi görülmemektedir.

“Bir gömlek yaptırsam Bursa şalından

Semerkant’tan nakış koysam üstüne

Bir şeyler getirsem dünden bugüne

Çeksem kılıcımı gümüş kınından.”

(Kerkük Ağıtı)

İki bölüm halinde yazılmış olan bu şiirin ilk bölümü serbest ölçüyle, ikinci bölümü ise 11’li hece ölçüsüyle oluşturulmuştur. Duraklar, 6+5 kalıbındadır.

“Beni affeder misin

Huzurunda bir sabah,

Dilimde ismin Allah

Ve yarım kalmış bir ah

İle gözyaşı döksem

Saatlerce diz çöksem

Yansam, yakınsam, dursam

‘Hadi kulum` der misin?

Beni affeder misin?

Yedilerle, kırklarla

Bir gün hıçkırıklarla

Yoluna düşeceğim

Bir gün hıçkırıklarla” (Yalvarış)

Dizelerinin hece sayısı eşit, bentlerdeki dize sayıları farklı olan yani serbest düzenli nazım biçimiyle kaleme alınmış bu şiirde hece ölçüsünün 7’li kalıbı kullanılmıştır. Duraklar, belli bir düzene göre oluşturulmamıştır.

“Harman”da bulunan 117 şiirini serbest ölçüyle yazan Bakiler’in bu ölçüdeki bir şiirinden bir bölüme aşağıda yer verilmiştir:

“Benim de bir zamanlar sevdiğim vardı

Beyaz dantel yakalı liseli bir kız.

Bağlarda, bahçelerde, yaylalarda yeşeren

Al karanfiller gibiydi aşkımız...” (Liseli Kız)

Bir bendi aktarılan şiirin dizelerinin hece sayısı birbirinden farklıdır. Dolayısıyla serbest ölçüyle yazılmıştır.

Buraya kadar ifade edilenlerden hareketle Yavuz Bülent Bakiler’in şiir dünyasında serbest ölçüyle yazılmış şiirlerin çok önemli bir yer işgal ettiği söylenebilir. Şiirlerinin çoğunu serbest nazım biçimleriyle kaleme alan Bakiler’in bu özelliği, serbest ölçüyü kullanma konusunda ona yardımcı olmuştur.

I.3.2. Redif

Dize sonlarında anlamları ve görevleri aynı olan eklerin, kelime ve kelime gruplarının tekrar edilmesiyle oluşan ahenk unsuruna redif denir. Kafiyeleden sonra gelerek hem anlam hem de görev benzerliği oluşturan redifin ek halindeki redif, kelime halindeki redif ve hem ek hem kelime halindeki redif olmak üzere üç çeşidi bulunmaktadır. “Redif, yeni Türk şiirinde bütün bir kelime olarak fazla kullanılmamıştır. Genellikle eklerden oluşan redifler tercih edilmiştir.” (Çetin, 2009: 251).

Serbest tarzda şiir yazan Yavuz Bülent Bakiler, geleneksel şiir yapısının önemli bir ahenk unsuru olan redifi şiirlerinde yoğun bir şekilde kullanmıştır. Bakiler'in şiirlerinde ağırlığını hissettiren bir ahenk unsuru olan redifin bu durumunu Yahya Kemal Beyatlı şöyle açıklamaktadır: “Türkçede bilakis redif zaruridir, çünkü fiil cümlelerin sonunda gelir, fiillerdense kafiye olmaz. Bilhassa Türk'ün manzumeleri denilebilir ki adeta rediften doğar.” (Özcan, 2009: 102).

Redifin şiire canlılık, etkileyicilik gibi özellikler kattığının farkında olan Bakiler, ek halindeki redif çeşidine “Harman” da bulunan hemen hemen her şiirinde yer vermiştir. “Analar” şiirinde bulunan ek halindeki redifler, siyah/bold ve altı çizili olarak aşağıda gösterilmiştir:

“Fakirin anası her sabah sessiz ,
Ağlar çocuğunun aç-çıplak durduğuna.
Elleri koynunda kalır çaresiz
Bin pişman doğduğuna, doğurduğuna.
Mahkumun anası susar konuşmaz
Suçu kendisinde sanır.
Kaçar insanlardan, aydınlıklardan
Duvarlara bile baksa utanır.

(Analar)

“Harman”da yer alan şiirlerinin tümüne yakınında ek halindeki redifi dikkat çekecek kadar yoğun kullanan Bakiler, bazı şiirlerinde ise sadece tek bentte redif oluşturmuştur. Bunu örneklendiren bir şiir aşağıya aktarılmıştır:

“Hazret-i Ali’ dendir imanları tastamam:

Kur’an’ dandır iksirleri

Allah bir, Peygamber hak Devlet-i Aliyye’de

Önlerinde Hacı Bektaş Veli pirleri.” (Üç Yeniçeri)

Altı bentten oluşan bu şiirde sadece yukarıya aktarılan bentte redif bulunmaktadır. Bu şiirde ahengi sağlamak için kafiyelere yer verilmiştir.

Yavuz Bülent Bakiler, ek halindeki rediften başka şiirlerinde hem ek hem kelime halindeki redif ve kelime halindeki redif çeşitlerini de kullanmıştır. Bakiler, “Harman”daki birçok şiirinde ek halindeki redifi tek redif türü olarak kullanmasına rağmen diğer redif türlerini tek başına kullanmamıştır. “Üsküp” şiiri ek ve hem ek hem kelime halindeki redifin aynı şiirde görülebilmesi açısından güzel bir örnektir: (Sadece siyah/bold şeklinde gösterilenler ek halindeki rediftir. Diğerleri ise hem ek hem kelime halindeki rediftir.)

“Üsküp’te muhteşem Fatih Köprüsü

Geçtim karşısına **durdum**.

Bir sigara yaktım efkarlanarak

İnceden Rumeli türküleri tutturdum.

Gördüm güzelliğimi Üsküp’te ürpererek

Sokaklarda, meydanlarda, evlerde **gördüm**.

Bin yıllık yüreğimle göğüs gererek

Ruhumu baktığım her yerde **gördüm**.”

(Üsküp)

Bakiler’in “Harman”da en nadir kullandığı redif türü, kelime halindeki rediftir. Bu redif türünü de diğer türlerle bir arada kullanmıştır. Aşağıya yansıtılan iki şiirde bu özellik görülmektedir:

“Her gün yeni baştan iri ve **güzel**

Bir beyaz gül gibi açar gönlümde şafak

Ne güzel ya Rabbim; Rabbim ne **güzel**

TÜRK-İSLAM yaratılmak...” (Cebeci Camii)

“Geçen zaman üstüne, dökülen kan **üstüne**

Kılıç-kalkan **üstüne**

Ve ağzı köpüren, yeledi atlar **üstüne**

Benim bir yeminim var.”

(Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır)

Bakiler’in, şiirlerinde tercih ettiği redif için söylenebilecek bir başka husus da “Harman”daki birçok şiirin, şiirin bütününe hakim olan bir redifle yazılmış olmalarıdır. Bu kaniya varılmasını sağlayan ise bazı şiirlerin tüm bentlerinin son dizesinde tekrarlanan ek ve kelimelerdir. Yavuz Bülent Bakiler’in belli noktaya vurgu yapmak, söyleyişe güzellik katmak amacıyla yaptığı sanatsal söylemlerin bazıları aşağıda gösterilmiştir:

“Ve büyür gözlerimde güvercin güzelliğın

Sonra bıkip usanmadan sabahlara dek

Biri durur kapında korkulu ürkek...

O duran **benim**.

Bir gölge gibi düştüm ardına yıllardan beri

Sordum seni şehir şehir

Şimdi her gece yarısı rüzgâr değildir

Pencerene vuran **benim**.

Bir gün bölerse uykunu bir saat çingırağı

Birdenbire yatağından kalkıp oturma

Öyle korkulu gözlerle etrafına bakıp durma

Saatleri kuran **benim**.

(Benim)

Yavuz Bülent Bakiler’in “Sen Sen Sen” adlı şiirinde de benzer durum söz konusudur:

“Bir dağbaşı yalnızlığı yaşıyorum yeniden.,

Dağbaşı yalnızlığı ölümden beter.

Hiç kimse aramasa sormasa beni

Sen gelsen veter.

Huzur ellerinin güzelliğidir.

Gözlerin karşımda mutluluk denizi.

Her sabah soframızda ekmeğimizi

Sen bölse veter.

Yüreğim seninle yaylalar kadar serin

Ne bir çizgi hasret, ne bir nokta gam

Yayla dumanı gibi gözlerime her akşam

Sen dolsan veter.

Bende çaresizlik sonsuz kördüğüm.

Bende sabır sende naz

Gündüzünden vazgeçtim düşümde biraz

Bir yüz görümlüğü sen ol san veter.” (Sen Sen Sen)

I.3.3. Kafiye

İki veya daha fazla dizenin sonunda meydana gelen ses benzerliğidir. Anlam ve görev bakımından da benzerlik durumunda kafiyeden söz edilemeyeceği için bu benzerlik, sadece sesteki benzerlikte kalır.

“Şiirde kafiye, doğal bir akıcılığa sahip olmalıdır; yani şiirin doğal bir parçası olarak görülmelidir. Şair; şiirini oluştururken kafiyeyi yol gösterici, yönlendirici olarak ele almamalıdır. Aksi halde şiiri okuyan kişide, zorlama şekilde oluşturulmuş bir kafiye hissi oluşur.” (Dilçin, 2004: 84)

Şiirin dış yapı unsurlarından biri olan kafiye, onun kolay ezberlenmesinde ve akılda kalıcılığının sağlanmasında önemli bir yere sahiptir.

Biçim açısından sanatçılar arasında bazı konularda görülen anlaşmazlıklar edebiyat tarihi boyunca kafiye konusunda da yaşanmıştır. Kafiyenin “kulak için mi, göz

için mi?” olduğu hususundan başka bir şiir için kafiyenin gerekli olup olmadığı, kafiyenin şairi kesin kurallarla çevrelediği şeklinde farklı fikirler de ortaya atılmıştır.

Şiirlerinde kafiyeli söyleyişe önem veren şairlerden biri olan Yavuz Bülent Bakiler, “Harman” adlı eserinin her şiirinde kafiyeyi kullanmıştır. Dize sonlarındaki ses benzerliğinin az ya da çok oluşuna göre çeşitlere ayrılan kafiye; yarım, tam, zengin, tunç, cinaslı olmak üzere çeşitli adlar altında aranır. İncelenen “Harman” adlı şiir kitabında kafiye çeşitlerinin tümü rahatlıkla görülebilmektedir. Eserde yer alan şiirlerdeki kafiyeler kullanım sıklığı açısından değerlendirildiğinde çoktan aza doğru şöyle bir sıralama ile karşılaşılmaktadır: tam kafiye, zengin kafiye, yarım kafiye, tunç kafiye.

“Harman”da bulunan 120 şiirde tam kafiyenin örnekleri çeşitli sayılarda görülmektedir:

“Dal nasıl, yaprak nasıl, ekin nasıl büyürse

Toprak nasıl uyanırsa bir incecik **yağmurdan**

Orda, bir çocuk büyür, yumak yumak bir **nurdan**

Burda ben.

Koştuğu, atladığı, durduğu, uzandığı,

Düşüp kaldığı yerlerde gözbebeğim **var**.

Orda, toz-toprak içinde bir çocuk **ağlar**

Burda ben.”

(Orda Bir Çocuk Burda Ben)

Bu şiirde, kalın/bold olarak gösterilen kelimelerde altı çizili belirtilen kısımlar, tam kafiyedir. Şiirin bütününde tek kafiye türü hakimdir.

“Bir gece yarısı ayan-beyan nur gibi

Çözülür en güzel hadisteki **sır**.

Sıkılır yumruklarım en büyük yeminlerle:

Ya ben Bizans'ı alırım, ya Bizans beni **alır.**" (Yemin)

Tek dörtlükten oluşan "Yemin" şiirinde de kafiye türü olarak tam kafiye tercih edilmiştir.

"Harman"da yer alan şiirlerde en fazla kullanılan kafiye türü olan tam kafiye, "Orda Bir Çocuk Burda Ben" ve "Yemin" şiirlerinde olduğu gibi bazen tek kafiye türü olarak görülürken çoğunlukla diğer kafiye çeşitleriyle birlikte kullanılmıştır:

"Yeniden cemre gibi düşmek toprağa...
Yeniden haram etmek gece gündüz **uykuyu**...
Yunus Emre gibi atsız-pusatsız
Yeniden fethetmek **Anadolu'yu**..

Şehirlerimizde, köylerimizde
Destanlar kadar sıcak, bayraklar kadar **aziz**...
Anamızın sütü gibi helâl ve **temiz**
Yeniden güzel **Türkçemiz**.

Yeniden aydınlık, yeniden huzur
Ne bir çalıda bez, ne falcı **tası**...
Ne frenk safsatası bitmez tükenmez...
Ne Hazret-i Ali'yle Muaviye **kavgası**...

(Yeniden Fethetmek Anadolu'yu)

Bu şiirde yarım, tam ve zengin kafiye örnekleri bir arada görülmektedir.

Bakiler, diğer kafiye türleri kadar yoğun olmamakla beraber tunç kafiyeye de şiirlerinde yer vermiştir:

"Senin için yüreğimde bir gül açardı.

Uzak şafaklarımın en güzel **gülü**.

Hani senin simsiyah saçların vardı:

Sağında solunda iki **örgülü.**”

(Git Artık)

Kalın/bold olarak belirtilen kelimelerde ikinci dizenin sonundaki kelime, dördüncü dizenin son kelimesinin içinde yer almak suretiyle tunç kafiye yapılmıştır.

Yavuz Bülent Bakiler, “Redif” bölümünde de belirtildiği gibi “Harman”da bulunan bazı şiirlerde her bendin sonunda benzer kelime ve ekleri tekrarlamak suretiyle şiirin bütününe hakim olan redifler oluşturmuştur. Aynı şekilde kafiye konusunda da bazı şiirlerinde benzer uygulamalar yapmıştır:

“Şimdi bütün çocukların elma bahçelerinde

Dağıtır saçlarını bir serin rüzgar.

Ve gider sanki sesleri uzak iklimlere kadar

Salıncaklar **sallanın.**

Artık karanlığı hiç sevmiyorum.

Aydınlıkta çocukların masal gibidir gözleri,

Ve bir avuç suya benzer ince yüzleri

Işıklar **yanın.**

Bir beyaz sandal nasıl güzelse bir denizde

Çocuklar da öylesine güzeldir uykularda...

Sayıklayınca sanki güller açılır sulara

Anneler, babalar, **uyanın.**”

(Çocuklar)

Şiirde kalın/bold olarak gösterilen kelimelerde “-ın” redifinin dışında altı çizili kısımlar tam kafiye. Bent sonlarında görülen bu uyumdan başka şiirde tam ve yarım kafiye örnekleri de görülmektedir.

I.3.4. Tekrarlar

Şiire ahenk katan unsurlardan biri olan “tekrar”, şairlerin şiirlerinde okuyucunun/dinleyicinin dikkatini konu ve tema üzerine çekmek, sanatsal bir söylem oluşturmak için başvurdukları bir unsurdur.

Sanatçı, anlatımını etkili ve ahenkli hale getirmek, söze doğallık katmak ve bir manayı vurgulamak gibi sebeplerle kelime, mısra ve bölüm tekrarlarına başvurur. Orhan Okay bu hususta şöyle der: “Mimaride, resimde, heykelde, dekoratif sanatlarda, musikide olduğu gibi, edebiyatta da bir motifin, bir sesin, bir ifade tarzının muayyen ve gayri muayyen aralıklarla tekrarı, insan üzerinde büyüleyici bir tesir bırakır.” (Okay, 1998: 37).

Şiirde aynı kelimenin, mısra veya bölümün birden fazla söylenmesiyle elde edilen tekrarlar; duygu, düşünce ve hayalleri belli noktalarda toplamaya yöneliktir. Bu özelliğinden dolayı tekrarlar sadece bir ahenk unsuru olarak değerlendirilmemeli, iletiyi taşıyan unsurların tekrar edildiği göz önünde bulundurulmalıdır. Kısaca tekrarlar, şiirin hem biçim hem de içerik (anlam) yönüyle ilgilidir.

I.3.4.1. Kelime Tekrarları

Şiir içinde ifadeye ahenk ve güzellik katmak, anlamı pekiştirmek gibi sebeplerle aynı kelimenin birden fazla tekrar edilmesiyle ortaya çıkan tekrar türüdür. Şiire hareketlilik katmak, canlılık vermek için yapılan kelime tekrarları, aynı dize içinde olabileceği gibi dizeler arasında da olabilmektedir:

“Gün değil, ay değil, böyle her sene

Tenha sokaklara savruluşum ne?

Seni arıyorum deli-divane:

-Anne! Anne! Anne!” (Seni Arıyorum Deli Divane)

Dize içi kelime tekrarı denilebilecek bu örnekte bendin son dizesi aynı kelimenin tekrarından oluşmaktadır. Şair, vurguyu o kelime üzerine çekmek için böyle bir tekrara başvurmuştur.

Aynı şiirin ilk dörtlüğünde, şiirin temasını yansıtan “yok” kelimesi dizelerin sonlarında tekrar edilmiştir:

“Bütün odalar sessiz, dualarda adım **yok**.

Sabrım bir dirhemden az, çilem kırk batmandan çok

Senden sonra tadım **yok**.

Kolum **yok**, kanadım **yok!**”

(Seni Arıyorum Deli-Divane)

Bakiler, bu tekrara benzer durumlara diğer şiirlerinde de yer vermiştir. Şiirlerini oluşturan bentlerin ilk mısralarında yer alan kelime ve kelime gruplarını tekrar ederek hem biçime hem de anlama güç katmıştır:

“Zelzele **görmedi bu köyler balam**

Ama `Gittim-gidiyorum` diyor her yeri

Çatlamış kerpiç duvarlar, bel vermiş damlar

Eve benzemiyor yogun evleri...

Seferberlik **görmedi bu köyler balam**

Ama bütün gençlerini çekip götürmüş gurbet

Anaların gelinlerin gözü yollarda kalmış

Ağlar çocuklar elbet.” (Acı)

Altı bentten oluşan bu şiirin beş bendinde ilk dizeler “görmedi bu köyler balam” kelime grubuyla bitmektedir. Böylece şiirin söyleyişine hareketlilik katmak istenmiştir.

Bakiler, “Harman” adlı eserinde bulunan şiirlerde kelime tekrarları yaparken, tekrarların şiirin genel havasını yansıtacak, şiirin anlamını aksettirecek özellikte olmasına dikkat etmiştir. Aşağıya aktarılan şiirde bu durum kolaylıkla görülebilmektedir:

“Ellerin **neden** soğuk, saçların **neden** dağınık

Gerçek misin, düş müsün?

Kar mı yağdı sokaklara, rüzgar mı esti?

Üşümüş müsün?

Odaları bir büyük sessizlik almış

Anladım ki artık her şey masalmış.

Dudakların açık kalmış.

Gülmüş müsün?

Neden böyle yatıyorsun upuzun

Gözlerin **neden** dalgın, yüzün **neden** öyle mahzun

Bir bilinmez yerinde uykumuzun

Ölmüş müsün?” (Soru)

Bu şiire hakim olan bilinmezlik ve cevap arayışı içinde olma durumu, tekrar edilen “neden” soru kelimesi ile güçlendirilmeye, pekiştirilmeye çalışılmıştır.

“Harman”da yer alan şiirlerde görülen kelime tekrarları ile ilgili olarak genel bir açıklama yapılacak olursa tematik açıdan yedi bölüme ayrılan eserde, kelime tekrarları da bölümlerde işlenen temaları yansıtmaya çalışılmaktadır. Eserin ilk bölümü olan “Analar ve Çocuklar”da tekrarlanan kelimeler çoğunlukla “anne” , “çocuk” iken “Türkiyem Anayurdum Sebebim Çarem” bölümünde yer alan şiirlerde ise “Türkiye”, “Anadolu” gibi kelimelerin tekrarına sık rastlanmaktadır. Yani Bakiler, kelime tekrarı hususunda biçim-içerik uyumluluğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte şiirlerin genelinde “renk” , “nakış” , “sen” , “ben” kelimeleri sıklıkla tekrarlanmıştır.

I.3.4.2. Dize Başı Kelime Tekrarları

Tekrarların şiire ahenk katmadaki gücünün farkında olan Yavuz Bülent Bakiler, diğer bir tekrar çeşidi olan dize başı kelime tekrarlarına da şiirlerinde bolca yer vermiştir. Bir kelimeyi veya kelime grubunu dize başında birden fazla tekrarlamakla oluşturulan bu tekrar türü, Bakiler’in şiirlerinde daha çok tek heceli kelimelerin tekrar edilmesiyle oluşturulmuştur. Özellikle “bir, ne, ve, bu, sen, ben, ama, bazen” gibi kelimeler dize başlarında sık tekrar edilmiş kelimelerdir

Dize başlarında tekrar edilen kelimeler, bazen aynı bent içindeki bazen de farklı bentlerdeki dize başlarında görülmektedir:

“**Bir** garip kimseydin bu şehirde,
Sevmezdin her akşam oturup içenleri.
Ve kimse bilmezdi o zamanlar
Düğüm düğüm içinden geçenleri.

Bir esmer kız severdin şiirler gibi,
Minyatürler gibi ince.
İçin içine sığmazdı, konuşamazdın
Çıkıp yanına gelince.”

(Gece Yarısı)

Yukarıya iki bölümü alınan şiirde “bir” kelimesi, farklı bentlerdeki dize başlarında tekrar edilmiştir.

“**Demedim mi** bu hasret bitirir seni
Ay dolanır gider, yalnız kalırsın.
Her gün yeni baştan dağılır, ufalırsın
Demedim mi yüreğim sevme!”

(Demedim mi?)

Şiirde “Demedim mi” kelimesi, aynı bent içinde birden fazla kullanılmak suretiyle dize başı kelime tekrarı yapılmıştır. Ayrıca yedi bölümden oluşan bu şiirin diğer bölümlerinde de aynı durum söz konusudur. “Demedim mi” kelimesi, şiirde on kere dize başında kullanılmıştır Bakiler, böyle yaparak vurguyu o kelime üzerine çekmeyi başarmıştır.

Aynı şekilde “Malatya’da Elazığ’da” adlı şiirde, şiiri oluşturan altı bölümün tümünde ilk dize “Malatya’da Elazığ’da” kelimeleriyle başlamaktadır:

“Malatya’da Elazığ’da Türkmen beyleri,

Ve Türkmen kadınları: İpek ibrişim.

Alın götürün beni, buralarda yok işim,

Kızları anam-bacım, erkekleri kardeşim.

Malatya’da Elazığ’da bizim dilimiz,

Kaşgarlı Mahmud’un güzel kaamusu.

Bülbül şakıması, sümbül kokusu,

Fırat’ta çağlayan, bir köpüklü su.”

(Malatya’da Elazığ’da)

“Şehzade Mehmed’in Doğumuna Şiir” adlı şiirde her bendin ardında oluşturulan iki dizelik bölümler “Alın götürün” kelime grubuyla başlamaktadır. Söz konusu olan dize başı tekrara şiirde on kere rastlanmaktadır:

“-Ben bir koca çınarım Bursa topraklarında

Boy verdim içinde en serin rüzgarların

Oturup oynamasın gölgesinde duvarların

Benim serinliğimde büyüsün güzel şehzadem

Alın götürün dallarımı, yapraklarımı

Alın götürün yapraklarımı.” (Şehzade Mehmed’in Doğumuna Şiir)

I.3.4.3. Dize ve Bölüm Tekrarı

Şiirde bir dizenin hiçbir değişiklik yapılmadan birden fazla tekrar edilmesiyle dize tekrarı, şiiri oluşturan bölümlerin aynen tekrar edilmesiyle de bölüm tekrarı meydana gelir.

Şairler bazen belli bir mısra veya mısraları tekrar ederek şiirin genelinde bir ahenk oluşturmak ve şiirde anlam bütünlüğü sağlamak isterler. Şairler seçtikleri bazı ifade veya mısraları, istedikleri şekilde ve yerde, çoğunlukla da şiirin başında ve sonunda tekrarlarlar

Şiirlerinde ahenk unsuru olarak tekrarlara sıkça yer veren Yavuz Bülent Bakiler, dize ve bölüm tekrarından da “Harman”da bulunan şiirlerinde yararlanmışır. Hem bent sonlarında hem de şiirin farklı yerlerinde tekrar edilen dizeler, Bakiler’in şiirlerindeki dize tekrarlarını yansıtmaktadır:

“Sana geldim, Mevlana!..

Düştüm yollara bir sabah fatihalarla

Önümde yemyeşil ışıktan bir iz.

Yıkanmış bir yaprak gibi tertemiz

Sana geldim Mevlana!..” (Sana Geldim Mevlana)

Bakiler’in şiirlerindeki dize tekrarına güzel bir örnek teşkil eden bu şiir, bent başlarında tekrarlanan “Sana geldim Mevlana” dizesi ile yazılmışır. Şiirin bazı bentlerinde bu dize, bendin ilk ve son dizesi olarak kullanılmışır.

Bir dizeyi şiir içinde hem dize başında hem dize sonunda tekrarlayarak ahenk oluşturmak isteyen Bakiler, bazı şiirlerinde ise sadece dize başlarında tekrar yoluna gitmiştir:

“Bir gün baksam ki gelmişsin

Gülüşünde taze, serin bir rüzgar...

Ellerin yine öyle eskisi kadar güzel

Çiçek açmış dokunduğun bütün kapılar.” (Bir Gün Baksam ki Gelmişsin)

Dört bentten oluşan bu şiirde “Bir gün baksam ki gelmişsin” dizesi her bendin ilk dizesinde tekrar edilmiştir.

“Harman” adlı şiir kitabı, dize tekrarı açısından incelendiğinde kırk dört tane dize tekrarı yapıldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Aynı şekilde, eserde yer alan şiirler bölüm tekrarı bakımından değerlendirildiğinde on bir şiirde bazı bentlerin hiçbir değişikliğe gidilmeden tekrar edildiği görülmektedir. Bölüm tekrarının olduğu şiirlerde tekrar edilen bölüm, şiirin ilk bölümünün tekrar edilmesiyle oluşmaktadır ve bölüm tekrarı, şiirin son bölümünde yer almaktadır:

“Bizim türkümüzde gurbet var artık

Hasret var, yürek var, toprak var balam

Gönlümüzü sımsıcak alan topraklar

Tanrı Dağları’na doğru Bismillahlarla uzar

Kim demiş vatanımız Edirne’den Kars’a kadar.” (Bizim Türkümüz)

Dokuz bentten oluşan bu uzun şiirin yukarıya aktarılan ilk bendi şiirin son bölümünde tekrar edilmiştir. Bu yolla şiirin iletisini taşıyan bende vurgu yapılmaya ve ahenk açısından güzel bir etki yaratmaya çalışılmıştır.

Aynı şekilde “Antepli Şahin” adlı uzun şiirde de ilk bent, onuncu yani son bentte tekrarlanarak bölüm tekrarına güzel bir örnek teşkil etmiştir:

“Ben Antepliyim, Şahin’im ağam.

Mavzer omuzuma yük.

Ben yumruklarımla dögüşeceğim

Yumruklarım memleket kadar büyük”

(Antepli Şahin)

II. BÖLÜM

“HARMAN” ADLI ESERDE YER ALAN ŞİİRLERİN İÇERİK AÇISINDAN İNCELENMESİ

Edebi bir eser, içerik açısından incelenirken eserde hangi konuların işlendiğine, sanatçının konulara bakış açısının neler olduğuna, sanatçının nasıl bir düşünceye ulaştığına; tema yönünden hangi unsurlar üzerinde durulduğuna dikkat edilir.

II.1. Konu

Konu, bir yazıyı oluşturan öğelerin başında gelir. Bu cümleyi Emin Özdemir şöyle desteklemektedir: “Türü ve yazılış ereği ne olursa olsun her yazı, bir konu üzerine kurulur. Konusu olmayan yazı düşünülemez. Çünkü yazarın üzerinde durduğu, hakkında yazı yazdığı şeydir konu. Olaylar, olgular, devinimler, türlü insanlık durumları, insanlık ilişkileri, kısaca doğal ve toplumsal çevremizdeki her şey yazı konusu olabilir.” (Özdemir, 1999: 18).

Bir edebi eserin neden bahsettiği olan konu, eserin üretilmesinde bir çıkış noktasıdır. “Konu amaç değil araçtır.” (Çetin, 2009: 14) Pek çok şair ve yazar aynı konuyu işlediği halde eserlerinin değerinin birbirinden farklı olması bu sözü doğrulamaktadır. Eserlerin bazıları kalıcı bir değer kazanır, bazıları da unutulur gider. Bu noktada konunun işleniş biçimi öne çıkar. Bir şiirin değeri konusuyla değil, konunun işleniş biçimiyle ölçülür. Bu nedenle denilebilir ki yapıtı yaşar kılan bir öge değildir konu. Sanatçının konuya estetik duyarlılığını yansıtması ve onu kendi dünyasında içselleştirmesi gerekir.

Tez konusunu oluşturan “Harman” adlı eserde Yavuz Bülent Bakiler’in şiirlerine konu olan meselelerin, durumların başarılı bir şekilde içselleştirilerek okuyucuya/dinleyiciye sunulduğu görülmektedir.

Farklı konuların işlendiği şiirler, 7 ana başlık altında toplanarak bir bütünlük sağlanmıştır. Şiir sayısı bakımından “Gönül, Ey Vay Gönül, Vay Gönül, Ey Vay Gönül” ve “Türkiyem Anayurdum Sebebim Çarem” bölümleri üstünlük göstermektedir.

“Gönül, Ey Vay Gönül, Vay Gönül, Ey Vay Gönül” bölümünde 41, “Türkiyem Anayurdum Sebeğim Çarem” bölümünde ise 28 şiir bulunmaktadır. Eserde yer alan diğer bölümler ve her bir bölümdeki şiir sayısı aşağıda gösterilmiştir:

- Analar ve Çocuklar (13 şiir)
- Çağırırısın Bir Gün Beni de Ölüm (7 şiir)
- Dağlar ile Taşlar ile Çağırayım Mevlam Seni (5 şiir)
- Turan (12 şiir)
- Destanlar İçinde İstanbul (14 şiir)

“Harman”ın ilk bölümünü oluşturan “Analar ve Çocuklar”da adından da anlaşılacağı üzere “anne” ve “çocuk” konulu şiirler yer almaktadır. Bakiler, hem genel anlamda hem de özel anlamda bu iki kavramın kendisinde hissettirdiklerini yansıtmıştır şiirlerinde. Annenin kutsallığı, annenin yokluğu, annenin hayata kattıkları; çocukların saflığı, çocukların temsil ettiği değerler, çocuk sevgisi aktarılan durumlardan bazısıdır.

“Ana” temi etrafında yazdığı şiirlerin fazla oluşu ve anne şiirlerini topladığı “Şiirimizde Ana” antolojisi Bakiler’in Türk edebiyatında “anne şairi” olarak bilinmesini sağlamıştır. “Anne”; Bakiler’in şiirlerine dini yaşayan, çocuklarını en iyi şekilde yetiştirmeye çalışan, evine ve eşine bağlı, evinin huzurunu sağlayan bir unsur olarak yansıtmıştır.

Bakiler, aşağıdaki şiirinde annenin varlığının hayata katkısını kendi annesini anlatarak yansıtmaya çalışmıştır. “Anne” ibadetlerini yapan, çocuklarına dua eden ve bundan dolayı huzuru sağlayan bir kişi olarak ifade edilmiştir:

“Anam, namaza durur günde beş vakit

Bir serinlik duyarız ondaki büyük huzurdan

Aydınlanır içimiz, odalarımız

Yüzündeki ince, mübarek nurdan.”

(Anamın Namazları)

Şair aynı şekilde “Anamın Türküleri”nde çocukluğunda annesinin kendisine “Boş Beşik” masalı ile söylediği türkülerin ifade ettiği anlamları vurgulamaktadır:

“Anam türkü söylerdi bana masal yerine
Hüzünlü, boynu bükük, hep Azeri türküler
Yüzüme bakamazdı, acısını anlardım.
Rüzgarlarla savrulur, yağmurlarla yağardım...
Ya yer yatağında ya serin sofalarda
Anamı dinlerken ağlardım.”

(Anamın Türküleri)

Bakiler; şiirlerinde saflığın, temizliğin sembolü haline getirdiği anneyi, tüm güzelliklerin sebebi olarak görmektedir ve onun yokluğunun yaşatacağı olumsuzlukları “Seni Arıyorum Deli Divane” de dile getirmiştir. Annenin yokluğunda ortaya çıkan sahipsiz kalış, yalnızlık, çaresizlik şaire derin bir acı yaşatmaktadır:

“Bütün odalar sessiz, dualarda adım yok.
Sabrım bir dirhemden az, çilem kırk batmandan çok
Senden sonra tadım yok.
Kolum yok, kanadım yok!”

(Seni Arıyorum Deli Divane)

Annenin ayrılmaz parçası olan “çocuk” da Bakiler’de aynı saflıkla, değerlilikle hayat bulmuştur. Farklı temalar altında şiirlerinde sunduğu “çocuk”; bazen yoksul çocukları temsil eden, bazen kendi çocukluk yıllarını ortaya koyduğu, bazen de kendi çocuğuna öğüt verdiği bir unsurdur. “Harman”daki yedi şiirde işlediği “çocuk” Bakiler için hayatın anlamını ifade etmektedir. Bunu aşağıya aktarılan şiirde dile getirmiştir. Çocuğun hayata kattığı anlamları şöyle yansıtmıştır dizelerine:

“Bütün bahçelerimiz onlarla serin
Onlarla bereketli baharda dallarımız.

Çocuklar uyanıksa gece yarılarında

Boynu bükük kalır masallarımız.”

(Çocuklarla)

Kitapta yer alan şiirlerin önemli bir kısmını teşkil eden ikinci bölümü vatan sevgisini, Türkiye'nin tarihsel sürecini, Anadolu hayranlığını, Anadolu insanlarını, sıkıntılarını, sorunlarını, köylerini, doğasını işleyen şiirler oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle “Türkiyem Anayurdum Sebeğim Çarem” bölümünde, Anadolu'nun siyasi ve sosyo-ekonomik durumunu ön plana çıkaran şiirler bulunmaktadır.

Anadolu'nun sıkıntılarını, sorunlarını anlattığı aşağıdaki şiir, şairin Anadolu'yu vurguladığı şiirlerden biridir. Bakiler'in şiirlerinde öne çıkan unsurlardan biri olan “Anadolu”, yaşadığı sıkıntılarından dolayı şairi üzmektedir. Hak etmediği olumsuzluklarla baş başa olan insanların yoksulluğunu ve çaresizliğini şöyle yorumlamıştır:

“Ben Anadolu'yum!..

Yıllar yılı susuz kaldım, yıllar yılı aç.

Şükrederek kalktığım sofralarımda

Ya soğan ekmek olur, yahut bulamaç.”

(Anadolu)

Bakiler'in memleketi olan Sivas; kültürel unsurları, mimari yapısı, ekonomik durumu gibi çeşitli özellikleriyle şaire ilham kaynağı olmuştur. Sivas'a olan hassasiyetini bu ilin farklı durumlarını anlattığı şiirlerle ve “Sivas'a Şiir” antolojisiyle gözler önüne seren Bakiler, bir yandan da Anadolu resmi çizmektedir. Başka bir ifadeyle şair, Sivas'ı anlatırken Anadolu'nun sahip olduğu özellikleri de ortaya koymaktadır. Parçadan hareket ederek bütüne ait nitelikleri vermeye çalışmıştır.

Buraya kadar ifade edilenleri “Sivas'ta Eski Türk Evleri” şiiri örneklendirmektedir. Bu şiirde Sivas'ın eski Türk evlerinin mimari özellikleri ve içerdiği anlamlar dile getirilmiştir:

“Beni bir eski Sivas evine götürseniz
Bir aydınlık, serin avlusu olsa.
Bahçesinde yorgun salkım söğütler
Ve bir kuyusu olsa.”

(Sivas'ta Eski Türk Evleri)

Bakiler, mahalli ifadeleri Sivas'taki yoksul çocukları anlattığı şiirinde kullanmıştır. Bunun dışında yine Sivas'ın yoksulluğunu ve çaresizliğini anlattığı “Sivas Ağıtı”nda duygularını Sivas ağzıyla şöyle ifade etmiştir:

“Vallah-billah alayımız dertle yunmuşuh
Sabah-akşam soframızda bir guru ekmek.
Haram olsun gursağımız sıcak çorba gördüyse
Haram olsun yediysek bir parça sucuh.
Düşün! Nasıl doyaruh bir sofrada on gaşuh.”

(Sivas Ağıtı)

“Harman”da Sivas'ın dışında şairin Anadolu'nun illeri olan Kastamonu, Malatya ve Elazığ için de yazdığı şiirler bulunmaktadır.

“Harman”da en fazla şiirin yer aldığı “Gönül, Ey Vay Gönül, Vay Gönül, Ey Vay Gönül” bölümünde mecazi aşkın işlendiği şiirler yer almaktadır. Geçmişte sevgiliyle yaşanan güzel günlerin hatırlanışı ve o günlere duyulan özlem, bir insana beslenen derin sevgi, terk edilişin verdiği hüznün, yalnızlık, sevgiliyi arayış, sevgiliye duyulan hayranlık, sevgilinin hayaliyle yaşayış, sevgiliye beslenen gizli sevgi bu bölümdeki şiirlerden yansıyan bazı konu başlıklarıdır.

“Cebeci İstasyonu ve Sen”, kendisini sevdiğini söyleyen üniversite arkadaşına Bakiler'in yazmış olduğu şiirdir:

“Cebeci İstasyonu'nda bir akşam üstü
Bir başka türlüydü bütün insanlar,

Sen bir başka türlüydün.

Gözlerin yine öyle bir bilinmez renkteydi.

Gözlerin gözlerimde erimekteydi.”

(Cebeci İstasyonu ve Sen)

“Analar ve Çocuklar” bölümünde yer alan “anne” konulu şiirlerde “anne” hayatı güzelleştiren, huzuru sağlayan bir unsurdur. Aynı şekilde “Gönül, Ey Vay Gönül, Vay Gönül, Ey Vay Gönül” bölümünde de şaire aşk dolu dizeler yazdıran sevgili; anne gibi huzur veren, çok sevilen kişidir. Bakiler, bunu “Işığım, Nazlım, Efkarım” şiirinde dile getirmiştir. Sevgili, hayatı olumlu yönde etkilemekte ve etrafını güzelleştirmektedir:

“Sen bir türkü söylersin: her nağmesi nur...

Bütün yorgunluğum savrulur, gider.

Yayılr odalara bir serin huzur.

Silinir bütün sesler, bütün şekiller...

Gözüm de kulağım da hep sende olur.”

(Işığım, Nazlım, Efkarım)

“Ölüm” kavramının işlendiği “Çağırırısın Bir Gün Beni de Ölüm” adlı bölümde ölümün kaçınılmaz son olduğu, ölüm anının belirsizliği, erken gelen ölüm şiirlerde üzerinde durulan konulardır.

“Arefe Gününde Ölüm” ve “Gelin Kızın Ölümü”, çocuk yaşta yaşamını yitiren kız kardeşine Bakiler’in yazmış olduğu şiirlerdir. Bu ölüm Bakiler’i derinden üzmüş ve ölümle ilgili yazacağı şiirlerin ilk kıvılcımlarını oluşturmuştur. “Arefe Gününde Ölüm”de taze bir mezar karşısında duyduğu üzüntüyü, acımayı şöyle ifade etmiştir:

“Ah sormayın kimdir bu bayramlara çıkmayan

Acısı içimde ayrı bir gamdır.

O toprakta yatan kız kardeşimdir.

Kur’an okuyan babamdır.”

(Arefe Gününde Ölüm)

“Bir Ölü'nün Mektubu”, adından da anlaşıldığı gibi, bir ölü'nün dirilere kendi durumunu haykırışı, seslenişidir. Bu şiirde akış içinde olan hayata bir ölü'nün gözünden bakılmaktadır. Bakiler, bir ölü'yü dillendirmek suretiyle ölüm temine yaklaşımını, hayatı algılayışını ortaya koymaya çalışmıştır. Ona göre ölmek, hayatın boş uğraşlarından kurtuluş yolu olduğu için ölüm, korkunun aksine huzur ve mutluluk sebebidir:

“ Öldük de kurtulduk Allah'a şükür`

Bir ölü arkadaş hep böyle söyler.

Bize yanmak bilmem nenize gerek

Kendi halinize ağlayın siz diriler...

(Bir Ölü'nün Mektubu)

“Dağlar ile Taşlar ile Çağırayım Mevlam Seni” bölümünde dini konuları işleyen Bakiler; Allah aşkını, bir tasavvuf büyüğüne duyduğu sevgiyi, ibadet yapılan mekânın hissettirdiklerini, çocukluğunda dini yaşayışını dile getirmiştir.

Yavuz Bülent Bakiler; İslam diniyle ilgili kelimeleri, değerleri sadece bu bölümde yer alan şiirlerinde kullanmamıştır. İnancının ve hayat görüşünün bir sonucu olarak sanat yaşamı boyunca kaleme aldığı diğer şiirlerinde de dini unsurlara yer vermiştir.

“Dağlar ile Taşlar ile Çağırayım Mevlam Seni” adlı bölümdeki şiirlerde içindeki Allah sevgisini, Allah'a seslenişini yansıtmıştır. “Yalvarış” şiiri, şairin bu duygularını dışa vurduğu güzel bir örnektir:

“Beni affeder misin

Huzurunda bir sabah,

Dilimde ismin Allah

Ve yarım kalmış bir ah

İle gözyaşı döksem

Saatlerce diz çöksem

Yansam, yakınsam, dursam

`Hadi kulum`der misim?

Beni affeder misin?

(Yalvarış)

“Eski Ramazanlar ve Çocukluğum” Bakiler’in bir anısını paylaştığı şiirdir. İki bölümden oluşan şiirin ilk bölümünde çocukluğundaki ramazanlarda yaptıklarını, ramazan günlerinin nasıl geçtiğini anlatırken ikinci bölümde o günlerin artık geride kaldığını, yaşanmadığını okuyucuyla/dinleyiciyle paylaşmaktadır. Dini vecibelerin yerine getirildiği bir ortamda çocukluğunu geçirmek, şaire büyük bir huzur ve mutluluk vermektedir:

I

“Ah ramazan günlerinde gördüğüm sevgi

Büyük bir huzurla başlayan sabah.

Sonra durup durup tekrarladığım

Çocuksu çocuksu bismillah!”

II

“Şimdi ne o kadınlar, ne uzun saçlı kızlar

Ne o beyaz tülbentli gelinlerden eser var.

Duymuyorum yüzümde sıcak nefeslerini

Alıp götürdü artık serin bir rüzgar

Buhurdanlarla beraber o ezan seslerini...”

(Eski Ramazanlar ve Çocukluğum)

“Turan”, sanatçının hem şiirlerinde hem de düz yazılarında hassasiyet gösterdiği bir konudur. Bakiler, Türkiye dışında yaşayan Türklerin sorunlarını, geçmişte yaşadıkları olumsuzlukları insanlarla paylaşmak, dile getirmek gibi bir sorumluluk üstlenmiştir. Erbil, Kerkük, Azerbaycan, Kafkaslar, Üsküp, Türkistan, Karabağ için şair, bu yerlerin çeşitli durumlarından bahsettiği şiirler yazmıştır.

Sivas doğumlu olan şairin soyu “Hayatı” kısmında belirtildiği gibi, Azerbaycan’ın Karabağ şehrine bağlı Ağdam köyünden Türkiye’ye göç eden aileye dayanır. Bu nedenle Azerbaycan, Bakiler’in hayatında önemli bir yer işgal etmektedir. Azerbaycan’a duyduğu hassasiyet şairin kalemine de yansımıştır. Dolayısıyla Azerbaycan’ı konu alan şiirlerinde Azerbaycan’ın hayatındaki yeri ve önemine, bu ülkeye yürekten duyduğu sevgiye değinmiştir:

“Adına el pençe divan durduğum
Bin yıllık kara sevdamız, ilahimiz, ülkümüz
Türküler söyleyerek içimde gece-gündüz
Bir çalar saat gibi kurduğum:
Azerbaycan.”

(Azerbaycan)

Daha önce ifade edildiği üzere Bakiler, Türkiye dışında yaşayan Türklerin sıkıntılarını, sorunlarını insanlara duyurmak gibi bir sorumluluk üstlenmiştir. Bu duyarlılığın sonucunda “ana” ve “Anadolu” dışında onun şiirlerinde öne çıkan unsurlardan biri “Türk dünyası” olmuştur. “Unuttuğumuz İnsanlar”, “Kerkük Ağıtı”, “Erbil Ağıtı” şiirlerinde olduğu gibi Türklerin sorunlarını, tarihte yaşadıkları acı olayları ve sonuçlarını kaleme almıştır. Aşağıda “Kerkük Ağıtı” şiirinden bir bölüm bulunmaktadır:

“Bütün minarelerde sustu ezan sesleri
Artık yaşamak zordu.
Zehir zıkkım bir rüzgar esiyordu Irak’tan
Ölüm sokaklarda kol geziyordu.”

(Kerkük Ağıtı)

“Karabağ Hasreti”, şairin atayurduna duyduğu derin özlemin dışı vurulmasıdır. Şiirde Karabağ’ın Anadolu’ya benzeyen yönlerini de dile getirmiştir. Bakiler, iki bölümden oluşan şiirin ilk bölümünde Anadolu ile Karabağ’ın benzer yönlerinden bahsederken ikinci bölümde Karabağ’a olan özlemini dile getirmiştir:

“Öz yurduma yıllar yılı hasret duyarak
Mecnun gibi, Ferhat gibi bir gönül verdim.
Bir gelen olsaydı Karabağ’ımdan
Gider ayaklarına gözlerimi sürerdim.”

(Karabağ Hasreti)

Struga Şiir Akşamları için gerçekleştirdiği on günlük Yugoslavya-Makedonya gezisi sırasında kaleme aldığı “Üsküp” şiirini Bakiler, nasıl bir ruh hali içinde yazdığını “Üsküp’ten Kosova”ya adlı eserinde şöyle dile getiriyor: “Vardar Nehri, önümden bir alacakaranlığın koynuna doğru akıyordu. İçimde bir eski plak, bir Rumeli türküsüyle birlikte dönmeye başladı. Fatih Köprüsü karşımdaydı. Alacakaranlıkta daha bir heybetli görünüyordu. Nehrin öte kıyısında, kubbeler, minareler, tekkeler, türbeler, hanlar, kervansaraylar, şadırvanlar ve eski Türk evleri, beni sınımsız bir ruh gibi sarıyorlardı. Cebimden kalemimi aldım ve Üsküp şiirimi, içimden geldiği gibi not defterime yazmaya çalıştım.” (Bakiler, 2010: 106).

“Üsküp’te muhteşem Fatih Köprüsü
Geçtim karşısına durdum.
Bir sigara yaktım efkârlanarak
İnceden Rumeli türküleri tutturdum.”

(Üsküp)

Şiirlerinde milliyetçiliğini ve dini görüşünü yansıtan Bakiler, hem Türk olmasından hem de İslami bir hayat sürdürmesinden duyduğu gururu ve mutluluğu “Turan” bölümünde yer alan şiirlerinde dile getirmiştir. İfade edilen bu özellik için “Büyük Destan” şiiri, güzel bir örnektir. Şiirde Türklük değerleri ön plana çıkarılmış, Türk-İslam büyüklerine ve onların özelliklerine değinilmiştir:

“Ve Yusuf Hashacib, Mahdum Kulu, Fuzuli...
Hepsi de peygamber soyunca asil...
Sonra Kaşgarlı Mahmut; gönlüme düşen cemre

Ali Őir Nevai, Gaspıralı İsmail

Şiiri, bir bakraç süt gibi Yunus Emre!”

(Büyük Destan)

“Harman” adlı eserin son bölümünü oluşturan “Destanlar İçinde İstanbul”da yer alan 14 Şiirin tümü Türk tarihinde önemli bir yere sahip olan İstanbul’un fethi konuludur. Bakiler, İstanbul’la ilgili birçok Şiiri bulunan diğer Şairler gibi İstanbul’un doğal güzelliklerinden, mimari yapısından, gündelik hayatından bahsetmemiŐ; tek bir yönden ele almıştır İstanbul’u.

İstanbul’un fethinde pay sahibi olan başta padişah II. Mehmet için, Ulubatlı Hasan, yeniçeriler, sipahiler ve Ak Şemseddin için ayrı ayrı Şiirler yazmıştır.

Bölümde yer alan 9 Şiir, bir akış halinde İstanbul’un fethine hazırlık sürecinden fethin gerçekleŐmesine kadar geçen zamanı, o zaman aralığında yaŐananları, mücadeleleri, sergilenen kahramanlıkları dile getirmektedir. Bakiler, “Her Şey Fetih Hazırlığında” Şiiriyle fetih sürecini baŐlatmıŐtır:

“Pırl pırl hadis-i Őerifler geçer aklından

Birdenbire kırkbin yürekle büyür

Al bir küheylan Őahlanır Bizans surları üstüne

Hünkar görünür.”

(Her Şey Fetih Hazırlığında)

Fetih sürecini tasviri bir üslupla dizelerine yansıtan Bakiler, bir akış halinde fethin hazırlığı, mücadelenin baŐlamasını, bu aŐamada yaŐananları, emeği geçenleri kaleme almıştır. Fethin tamamlandığını “Açıldı Surlarda Bir Gedik”te dile getirmiştir. İstanbul’un fethin sürecinin baŐarıyla noktalanıŐını ve bundan duyulan mutluluğu Şöyle belirtmiştir:

“Bilal-i HabeŐi sesiyle yer-yer

Okundu ezanımız belki kırk sefer

ekildi sancağımız surlara birer birer

Şükür Allah’a dedik!”

(Açıldı Surlarda Bir Gedik)

Yavuz Bülent Bakiler, şiirlerinde İstanbul'un fethine yer vererek Osmanlı Devleti'nden bahsetmiş olmaktadır. Türk tarihinin bir dönüm noktasını oluşturan bu olayı gerçekleştiren padişahın Sultan Mehmet olması, Bakiler'in onunla ilgili övgü dolu şiirler yazması sonucunu yaratmıştır. Sultan Mehmet; "Şehzadem", "Şehzade Mehmet'in Doğumuna Şiir" ve "Padişah" şiirleriyle şairin kaleminde yüceltilmiştir:

"Seveceksin savaşları tarihlerden öğrenip

Okuyup duracaksın hergün-her gece

Bir gün sen geleceksin aklımıza şehzadem

Tarih dersi denilince."

(Şehzadem)

Bakiler, şiirleriyle Türk insanında milli bir şuur uyandırmayı amaçlamaktadır. Türk tarihinde yaşanmış önemli bir olayı işlediği şiirlerin yer aldığı "Destanlar İçinde İstanbul" bölümü şairin bu amacını yansıtan bir özelliğindedir. Bu bölümde yazdığı şiirlerden "Ve Sonra" ; yaptıklarıyla Türk insanına örnek olabilecek tarihi bir kişiyi anlatmaktadır. Fethin başarılı bir şekilde sonuçlanmasında büyük rol oynayan Ulubatlı Hasan'ın fetih için yaptıklarını sanatçı şöyle ifade etmiştir:

"Ve sonra, Ulubatlı Hasan derler bir yiğit

Bir açar gözlerini bir kapar.

Bir beyaz kısrak üstünden Bizans surları üstüne

Bismillahlarla bakar."

(Ve Sonra)

Bakiler, fethin kazanılmasında askeri faktörlerin etkisini şiirlerle ortaya koymuştur. Bunun yanında fetih için manevi gücün de büyük rol oynadığını belirtmiştir. Sultan Mehmet'in hocası Ak Şemseddin, bu gücün önemli temsilcisidir. Bakiler, fethin gerçekleşmesindeki manevi desteği "Ak Şemseddin" şiiri ile dile getirmiştir:

"Sendendir Ak Şemseddin bu bitmeyen nur

İçimize serin serin akseden huzur...

Huzur ki kubbelerden, minarelerden duyulur

Allahı düşünerek."

(Ak Şemseddin)

Dört mısradan oluşan ve “Harman” adlı eserin son şiiri “Yemin”de ise Hz. Muhammed’in İstanbul’un fethi için söylemiş olduğu “hadis”e işaret edilmiştir. Bakiler, bu şiirle fetih sürecindeki manevi yönü vurgulamaya devam etmektedir:

“Bir gece yarısı ayan-beyan nur gibi

Çözülür en güzel hadisteki sır.

Sıkılır yumruklarım en büyük yeminlerle:

Ya ben Bizans’ı alırım, ya Bizans beni alır.” (Yemin)

Buraya kadar ifade edilenlerden hareketle “Harman” adlı eserde bulunan şiirlerin konularına göre dağılımını göstermek için aşağıdaki tablo oluşturulmuştur:

Tablo 7 : Şiirlerin Konularına Göre Kullanım Sıklıkları

Konu	Kullanım Sıklığı
Anne ve çocuk (Analar ve Çocuklar)	13
Vatan (Türkiyem Anayurdum Sebebim Çarem)	28
Mecazi aşk (Gönül, Ey Vay Gönül, Vay Gönül, Ey Vay Gönül)	41
Ölüm (Çağırırısın Bir Gün Beni de Ölüm)	7
İlahi aşk (Dağlar ile Taşlar ile Çağırayım Mevlam Seni)	5
Türkçülük (Turan)	12
İstanbul (Destanlar İçinde İstanbul)	14

Konu dağılım tablosunda da görüldüğü üzere Bakiler en çok “vatan sevgisi” ve “mecazi aşk” konularında şiirler yazmıştır. Bakiler’in Anadolu’ya olan hayranlığı, değerlerine bağlılığı; güzel olan her durum karşısında duygularını aktarması, aşkı dolu dolu yaşaması bu sonucu ortaya çıkarmıştır.

III.2. Tema

Bir edebi eserin neyi anlattığına “konu” denirse neyi anlatmak istediğine ise “izlek” ya da daha genel tanımla “tema” denilebilir. Başka bir deyişle konu, somut olandır; tema kavramı ise soyuttur. Sanatçı evrensel bir konuyu kendine göre yorumlar, değerlendirir. Konuyu öznelleştirir. Böylece eserin temasını ortaya çıkarır ve kendisi için önemli olan, öne çıkan değerler hakkında ipucu verir.

Yavuz Bülent Bakiler de genel nitelikteki konuları kendine özgü bir yorumla, bir bakış açısıyla işleyerek öznel temalar oluşturmuştur.

Nesirde (düz yazı) “ana fikir” şeklinde karşımıza çıkan temanın şiirdeki adı “ana duygu”dur. “Ana izlek, şiirin bütününe yayılan, onun diğer bütün unsurlarını etrafında toplayan, dolayısıyla şiirin merkezi konumunu işgal eden temel iletidir. Ana izlek, şair tarafından bir kelimeyle, bir mısra ya da mısralarla bir hüküm cümlesi halinde zikredilebildiği gibi şiirin bütününe dağılmış da olabilir.” (Çetin, 2009: 15) Ana duyguyu besleyen, mısralarda veya şiirin bir bölümünde yer alan yardımcı duygular ise temanın diğer ayağını oluşturur.

Bakiler; şiirlerini yedi ana başlık altında topladığı “Harman” adlı eserinde, bölümleri oluşturan şiirlerin birbirinden farklı iletilerini okuyucuya/dinleyiciye sunmuştur. “Konu” başlığı altında olduğu gibi tema bakımından da şiirler bölümleri açısından incelenecektir. Bölümleri oluşturan şiirler, içeriğe uygun olarak çeşitli temalarda yazılmıştır.

Konunun soyut bir şekilde şiirden yansıyan tarafı diye nitelendirilebilecek tema, “Harman” adlı eserin “Analar ve Çocuklar” bölümündeki şiirlerde şu başlıklar halinde yansıyor: anne hasreti, annenin saflığı, annenin verdiği huzur, anne sevgisi, annenin kutsallığı; çocukların masumiyeti, çocuğa verilen değer çocuk hasreti, çocuğun yüceltilişi, suçluluk duygusu, çaresizlik, çocuk sevgisi.

“Sivas’ta Yoksul Çocuklar” şiirinde çocukların yaşadığı sefaleti gören bir insanın duyduğu üzüntü ve onun yol açtığı suçluluk duygusu dile getirilmiştir:

Gökteki yıldızlar kadar sayısız

Ah yurdumun kimsesiz ve yoksul çocukları

Anladım farkınız yok koparılmış başaktan!

Alın bu gözleri benden, alın bu yüreği artık

Utaniyorum yaşamaktan.”

(Sivas’ta Yoksul Çocuklar)

“Seni Arıyorum Deli Divane”de kaybedilişinden dolayı üzüntü duyulan bir anneye karşı hissedilen hasretin yoğunluğu ve çaresizlik görülmektedir:

“Bütün odalar sessiz, dualarda adım yok.

Sabrım bir dirhemden az, çilem kırk batmandan çok

Senden sonra tadım yok.

Kolum yok, kanadım yok!”

(Seni Arıyorum Deli Divane)

“Türkiyem Anayurdum Sebeğim Çarem” bölümü belirtilen temalarda yazılmış şiirlerden ibarettir: geçmişte yaşananlara sitem, değerlerin önemsenmemesine duyulan üzüntü, toplumsal eksiklikler, yurt sevgisi, gerçeklerle yüzleşme, geçmişe özlem, kötü fikirlerin yarattığı üzüntü, manevi değerlerin önemi, ülke sorunlarının yarattığı rahatsızlık, Türk kadınının saflığı, kutsallığı, yeşil alanların varlığının önemi, davranış-düşünce tutarlılığının önemi, bağımsızlık kavramına verilen önem, yoksulluğun yol açtığı çaresizlik, bir şehrin tarihine duyulan hasret, kültürün sağladığı huzur.

Bakiler, geçmişteki güzel günlere duyduğu özlemi “Nerdesiniz” ile dile getirmiştir. Geçmiş ile içinde bulunduğu zamandaki durumu karşılaştıran şair, eleştirel bir ifade tarzını benimsemiştir:

“Başımı bir çeşmenin başına koydum usulca

Kulağımda suların ince çağıltısı var da

O eski sular yok taş oluklarda

Yok artık yüzümde huzurdan bir iz

Dilimde suya hasret bir memleket türküsü

Sularım nerdesiniz?”

(Nerdesiniz)

Şairin doğum yeri olan Sivas, “Analar ve Çocuklar” bölümünde olduğu gibi bu bölümde de farklı temalardaki şiirlerle karşımıza çıkmaktadır. Bir şehrin geçmişine duyulan hasret ve hayranlık duygusu “Sivas Hasreti”nde şöyle ifade edilmiştir:

“Ne güzel seni sevmek böyle uzaktan
Ve seni düşünmek bir çocuk hevesiyle.
Her sabah yeniden ezan sesiyle
Müslüman Müslüman uyanan şehir.”

(Sivas Hasreti)

Anadolu; tarihte yaşadığı olaylarla, insanların yaşadığı sıkıntılarla, geçmişteki güzel günleriyle, kültürel unsurlarıyla Bakiler’in şiirlerindeki yerini almıştır. Şair, Anadolu’ya olan hayranlığını, vazgeçemeyeceği tutkusunu “vatan sevgisi” temalı “Türkiyem Anayurdum Sebebim Çarem” şiiri ile yansıtmıştır:

“Ben kağnılarla, yaylılarla büyüdüm geldim
Çocuk yüreğimi yakan türküler dinleye dinleye...
Mahzun kağnılarınla, nazlı yaylılarınla
Ve tozlu yollarınla sevdim seni Türkiye!”

(Türkiyem Anayurdum Sebebim Çarem)

Karşı cinse duyulan aşkın, sevginin dile getirildiği şiirlerden oluşan “Gönül, Ey Vay Gönül, Vay Gönül, Ey Vay Gönül” bölümünde duygusallığın ağır bastığı şiirler bulunmaktadır. Mecazi aşkın işlendiği şiirlerde çeşitli boyutlarıyla aşkı yaşayan bir şair görülmektedir. Şiir sayısı en fazla olan bölümdeki temalar şöyle belirtilebilir: yalnızlık, sevgi, hüznün, pişmanlık, sevgiliyi özleyiş, sevgiliyi arzulayış, geçmişe özlem, mutluluk, aşkı yaşayış, sevgiliyi bekleyiş, bağlılık, tutku, suçluluk duygusu ve karamsarlık, çaresizlik, hasret, kıskançlık, güzellik, mutsuzluk, lükse düşkünlük, aşkın gizliliği, aşkın yıpratıcılığı, değişime sitem, anlaşmazlık

İçindeki aşkı yitiren bir insanın yalnızlığı ve bu yalnızlığın sebep olduğu mutsuzluk, “İşte Böyle”den şöyle yansıtmıştır:

“Yalnızım.
Gündüzler, geceler boyu yalnız,
Ne elimden tutan dost, ne yüzüme gülen kız

Dolaşıp durduğum sokaklar ıssız.

Sokaklar unutturmaz yalnızlığımı.”

(İşte Böyle)

Her canlının tadacağı bir son olan “ölüm” konusuna farklı temalardaki şiirleriyle “Çağırırısın Bir Gün Beni de Ölüm” bölümünde yer vermiştir Bakiler. Ölümün hissettirdikleri, ölümü yaşamaya tercih ediş, ölümü kabullenememiş, yaşama arzusu, ölüm anının bilinmezliği, ölümün mutlak son oluşu, ölüme duyulan hüznün Bakiler’in ölüm konusunda seslendirdiği duyguları ve düşünceleridir.

Bir yakınının, arkadaşının, dostunun ölmesini istememenin bir sonucu olan ölümü kabullenememiş “Soru” şiiri ile karşımıza çıkıyor:

“Neden böyle yatıyorsun upuzun
Gözlerin neden dalgın, yüzün neden öyle mahzun
Bir bilinmez yerinde uykumuzun
Ölmüş müsün?”

(Soru)

Bununla birlikte ölümün kaçınılmaz son olduğu ve kabullenilişi bir ölünün ağzından “Netice” şiiri ile dile getirilmiştir. Ölüm fani hayatın bir neticesidir, mutlak sondur:

“Kocaman şamdanlarınız sönecek birdenbire
Bir ömrü ikiye böleceksiniz.
İsteseniz de istemeseniz de
Siz de bizim gibi bir gün öleceksiniz.”

(Netice)

“Dağlar ile Taşlar ile Çağırayım Mevlam Seni” adlı bölümde mistik temalı şiirler yer almaktadır. Şiirleriyle Allah sevgisini, din sevgisini dışa vuran şair; dini ve

milli kimliğinin verdiği huzur ve şükür duygusunu “Cebeci Camii” şiirinin özellikle son iki mısrasında vurgulayarak kimliği hakkında önemli bilgiler sunmaktadır:

“Her gün yeni baştan iri ve güzel
Bir beyaz gül gibi açar gönlümde şafak
Ne güzel ya Rabbim; Rabbim ne güzel
TÜRK-İSLAM yaratılmak...”

(Cebeci Camii)

Yavuz Bülent Bakiler’in milliyetçi görüşlerini aktardığı şiirler ise “Turan” bölümünde yansımıştır okuyucuya/dinleyiciye. Türkçülük fikrini savunan Bakiler, bu husustaki şiirlerini şu temalar altında toplamıştır: Türk dünyasının birlik ve beraberliği, sahipsizliğin yarattığı sitem, Türkistan sevgisi, Türkistan hayranlığı, tarih bilinci, Azerbaycan sevgisi, atayurduna duyulan özlem, tarihi bir olaydan duyulan hüznün, soydaşlığın sağladığı birlik ve bütünlük, soya bağlılık ve saygı, insan ve memleket sevgisi.

Bölümde yer alan şiirlerin vermek istediği iletiyi özetler nitelikte olan “Büyük Destan”da Türk dünyasının birlik ve beraberliği, bu durumdan gurur duyma, iftihar etme dile getirilmiştir:

“Ben Türkmen’im, Özbek’im, Kazak’ım, Kırgız’ım ben
Azerbaycan Türkleriyle aynı kandanım.
Kıpçakları, Uygurları aşkla duyanlardanım
Ben ki Tatarlardan, Gagavuzlardan
Çuvaşlardan, Başkurtlardan, Oğuzlardanım.” (Büyük Destan)

“Destanlar İçinde İstanbul” bölümünde Türk tarihinde önemli yeri olan bir olayın sağladığı mutluluk, o olaydan gurur duyma temalarında yoğunlaşan şiirler bulunmaktadır.

Bakiler, İstanbul’un fethine ayırdığı bu bölümdeki şiirlerde milliyetçi kimliğini ortaya koymaktadır. İstanbul’u fetih açısından yansıttığı şiirlerinde; tarihteki bir devlet

adamına duyduğu sevgi ve saygıyı, tarihi bir kişiliğin önemini, bir padişaha duyulan hayranlığı ve onun yüceltilişini, fethine verilen önemi, güç ve büyüklük duygusunu, fetihle rol oynayan unsurların önemini, başarının getirdiği şükür duygusunu aktarmıştır okuyucuya/dinleyiciye. İstanbul fethinin nasıl gerçekleştiğini adım adım yansıttığı şiirleri bu açıdan tarihi kaynak niteliğinde sayılabilir.

Bakiler şiirlerini, Türk milletinin sahip olduğu kültürel değerlerin farkına varmasını sağlamak ve o değerleri yaşatmak başka bir deyişle insanlarda milli kültür bilincini oluşturmak amacıyla kaleme almıştır. Bu husus onun şiirlerinin çıkış noktasını oluşturmaktadır. Türk milletinin tarih, vatan, dil, din, sanat, gelenek, görenek, hayat tarzı gibi kültürel değerlerinin onun şiirlerinin özünü teşkil etmesi bu sebeptendir.

Eserlerini bu yönde kaleme alan bir sanatçının şiirlerinin Türkçe öğretim programı kapsamında hazırlanan ders kitaplarına alınması, “İyi insan, iyi vatandaş, iyi meslek sahibi bireyler yetiştirmek” genel amacında olan Türk Milli Eğitimi’nin bu amacını gerçekleştirme konusunda yardımcı olabilir.

Öğrencilere Türkçe dersinde kazandırılmaya çalışılan ana temalardan üçü “Sevgi”, “Milli Kültür” ve “Toplum Hayatı”dır. Bu ana temalara ait alt temalar, Bakiler’in “Harman” adlı eserinde bulunan şiirlerde görülmektedir. Bakiler, “Sevgi” temasının alt temalarına uygun olarak anne, çocuk, vatan, insan, Allah, millet, tarih sevgisi konularını şiirlerinde işlemiştir. Aynı şekilde türküler, halk oyunları, mimari eserler, el sanatları, tarihte yaşamış ünlü kişiler ve öne çıkan özellikleri gibi kültürel değerleri şiirlerinde işleyerek “Milli Kültür” temasına yönelik örnekler sunmuştur. Özellikle çocukluğunu ve Sivas’ı anlattığı şiirlerinde var olan komşuluk ilişkilerine, insanların birbirlerine olan sıcak, samimi duygularına yer vererek “Toplum Hayatı” temasına katkıda bulunacak eserler vermiştir.

Buraya kadar ifade edilenlerden hareketle, Yavuz Bülent Bakiler’in “Harman” adlı eserinde bulunan şiirlere, Türkçe öğretim programı doğrultusunda hazırlanan ders kitaplarında var olan ve öğrencilere kazandırılmaya çalışılan temaları örneklendiren metinler olarak yer verilebilir. Böylece “Harman”, sadece bir şairin kaleminden çıkmış şiirleri barındıran edebi bir eser olmayıp Türkçe eğitimine katkı sağlayan bir eser olma niteliğini de kazanır.

III. BÖLÜM

“HARMAN” ADLI ESERDE YER ALAN ŞİİRLERİN DİL, İMGE, EDEBİ SANATLAR VE ÜSLUP AÇISINDAN İNCELENMESİ

Sanatçının edebi kişiliğinin, sanat anlayışının yansıtılmasında dil ve üslup incelemesi önemli bir yer tutmaktadır. “Her şair, kendi iç dünyasında şekillenen duygu ve düşünceleri, kelimeler, cümleler veya söz kalıplarından örülmüş mısralarla dışa vurduğundan şairin edebi kişiliğinin ortaya konmasında dil ve üslup incelemesi önemli bir yer tutar. Her sanatçının dili, onun dış dünyasından iç dünyasına uzanan bir köprü, iç dünyasını ve edebi kişiliğini dışa aksettiren bir ayna durumundadır.” (Korkmaz, 2005: 353). Edebiyat dünyasını sanatçının gerçek kişiliğinden çok sanatla ilgili olan yönü, sanata kazandırdıkları ilgilendirdiği için dil ve üslup değerlendirmesi bu açıdan önemli bilgiler sunmaktadır.

Dil ve anlatım yönünden eserin dilinin anlaşılır nitelikte olup olmadığı, sanatçının sözcükleri kullanırken seçici davranıp davranmadığı kısaca dilin nasıl kullanıldığı; imgelerin ve edebi sanatların anlatıma olan katkısı; sanatçının üslup özellikleri gibi hususlar bu incelemenin ana hatlarını oluşturmaktadır.

İnceleme açısından tezin son bölümünü oluşturan bu bölümde; Yavuz Bülent Bakiler’in şiirlerini kaleme alırken hangi dil özelliklerinden yararlandığı, nasıl bir üslup sergilediği ele alınacaktır. “Dil”, “Üslup”, “İmge” ve “Edebi Sanatlar” olmak üzere dört başlık altında değerlendirilecek bölümde, öncelikle şiirlerdeki mısraların dil açısından sahip olduğu özellikler, imge dünyası, şiirlerde bulunan edebi sanatlar ortaya konulacaktır. “Üslup” kısmında ise Bakiler’in şiirlerine yansıttığı üslup ve üslup türleri üzerinde durulacaktır.

III. 1. Dil

İnsanlar arası anlaşmayı sağlama aracı olan dil, edebi eserde kullanıldığında sanatsal bir boyut kazanmaktadır. Edebiyatı bir dil sanatı olarak gören Çetişli, edebi dil konusunda şöyle diyor: “Her edebi eser, dilin anlamlı en küçük birimi olan kelimelerden, kelimelerin mana ve söz dizimi uyumu çerçevesinde hayat bulan ibare, deyim, cümlecik ve cümlelerden teşekkül eder.” (Çetişli, 2008: 79).

Bir sanat dili olan şiir dili, dilin alışılmış düzeninden farklı bir yapı arz eder. Bu farklılığın nasıl oluşacağını Nurullah Çetin şöyle belirtiyor: “Şair, sıradan dil unsurlarına hayat vermeli, kanatlandırmalı, onu zengin çağrışım ve imgelerle doldurmalı, dili adeta yeniden üretmelidir.” (Çetin, 2009: 167).

Görüldüğü gibi şiir için dilin iletişimsel boyutu değil, imgesel yönü önemlidir. Kelimelerin sadece anlam özelliklerine dikkat ederek onları yan yana getirmek, cümleler oluşturmak bir metne “edebi eser” vasfını kazandırmak için yeterli olmaz. Bir oya işler gibi kelimeleri işlemek ve estetik bir söylem vücuda getirmek gerekmektedir.

Dile olan hassasiyetiyle tanınan ve bunu yaptığı programlarla, yazdığı eserlerle ortaya koyan Bakiler; şiir dilini imgelerle, edebi sanatlarla zenginleştirmiştir. “Harman” adlı eserde bulunan şiirleri “dil” açısından incelendiği zaman Bakiler’in kolay anlaşılabilen, farklı bir yorum gerektirmeyen başka bir ifadeyle kapalı olmayan açık bir dil tercih ettiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Bakiler’in şiiri, sanat eseri ortaya koymaktan çok duygu ve düşüncelerin aktarılmasında bir araç olarak görmesi sade şiirler vücuda getirmesinde etkili olmuştur. Bu genel değerlendirmeden sonra Bakiler’in kaleminden yansıyan dil özellikleri, aşağıda başlıklar halinde sunulmuştur:

III.1.1. Merhum beyit / Ulanı

Yavuz Bülent Bakiler’in şiirlerinde dikkati çeken bir husus cümlelerin tek mısrada tamamlanmayıp diğer mısralara da aktarılmasıdır. Klasik Türk şiirinde “merhum beyit”, yeni Türk şiirinde ise “ulanı” adıyla anılan bu özelliğin Çetin’in ileri sürdüğü bazı zaafı da vardır. Onun ifadesiyle: “Cümlenin birden fazla mısraya taşması, genellikle o cümlenin anlaşılmasını güçleştirir ve okuyucu anlam bütünlüğünü kaybedebilir.” (Çetin, 2009: 190). Cümleyi mısralara yayma olgusundan ortaya çıkan, cümlenin birden fazla mısrada tamamlanması demek olan bu durumla “Harman”daki birçok şiirde karşılaşılacaktır:

“Ve alnım açıksa, başım dikse;

Dirliğimiz varsa, mutluysam;

Yüzüme gülüyorsa böyle bu şehir,

Bir beyaz zambak gibi pırl pırılrsa yavrum;

Ve yavrumsa her şeyi bana sevdiren bir bir

Bu mutluluk, bu düzen, bu bitmeyen aydınlık

Anasının yüzü suyu hürmetindedir...” (Analar)

“Analar” şiirinden alınmış yukarıdaki bölümde ilk mısrada söylenen, diğer mısralarla devam ettirilerek son mısrada tamamlanmıştır. Şair bu yolla devamlılık sağlamaya çalışmıştır.

Mısra sarkmalarının görüldüğü her şiirde cümlelerin tek mısrada tamamlandığı kısa cümleler de yer almaktadır:

“Başımın üstünden yorgun bulutlar geçer

Aklımdan sen geçersin.

Sivas akşamlarında yapayalnız kalırım

Uzaklardan el edersin `gel` dersin.

Seni düşündükçe bakarım ürkek,

Bir kimsesiz ceylan iner sulara.

Ağlar iri gözleriyle sessiz sedasız

Bakarken uzaklara.

Bulunduğun şehir diye sonra her akşam

Gözümde tüter Ankara.” (Mektup)

Bir kısmı alınan bu şiirin ilk bölümünde cümleler tek mısrada bitirilmiştir. Böylelikle kısa cümleler elde edilmiştir. İkinci bölümde ise her cümle iki mısrada tamamlanarak mısra sarkması yapılmıştır. Daha önce belirtildiği gibi eserde mısra sarkması bulunan her şiirde bu durum mevcuttur.

Bununla birlikte “Harman”da mısra sarkmasının yapılmadığı, düz yazıya özgü cümle kuruluşlarının olduğu yani ifadenin tek mısrada tamamlanıp bitirildiği şiirler de yer almaktadır. “Toplar” şiiri bunu örneklendirmektedir:

“Çıksın yola gün doğmadan çeriler alay alay
Çekilsin tuğlarımız bismillahlarla
Sipahiler atlansın, gülbank vurulsun
Sıvazlasın namluları bir daha Urban
Bu topları böyle döken ellere bin can kurban

Bu toplarıdır artık zaferde en büyük pay

Çıksın yola gün doğmadan çeriler alay alay”

(Toplar)

III. 1. 2. Devrik Cümle

Şiir dilinin ayrılmaz bir parçası durumunda olan devrik cümle, Bakiler’in sıkça başvurduğu bir unsurdur. Kurallı cümlelere oranla ağır basan devrik cümleler aracılığıyla şiirlerinin etkileyiciliğini artırmak istemiştir.

“Anam, namaza durur günde beş vakit
Bir serinlik duyarız ondaki büyük huzurdan
Aydınlanır içimiz, odalarımız
Yüzündeki ince, mübarek nurdan.

Beyaz başörtüsüyle, savrulur gider sanki
Yakalar büyük sırtı her yeni ezan sesinde.
Kehribar tesbihinde bükür boynunu sabır
Şükür, çiçek açar seccadesinde.” (Anamın Namazları)

Devrik cümlelerden oluşan yukarıdaki şiirle birlikte mısra sarkmasında olduğu gibi devrik cümleli mısralar genellikle kurallı cümlelerle iç içe kullanılmıştır:

“Bir Sivas kilimi dokur gibi gönlümce
Renk renk, nakış nakış seni dokudum.

Ve yurdumun el değmemiş gözelerinden
Seni içtim yudum yudum.

Seninle avundum yıllar yılı çaresiz
Seninle uyandım uyudum.
Masallarda, türkülerde, cönklerde
Seni buldum, seni duydum, seni okudum.”

(Nerdesin?)

Görüldüğü üzere bu şiirde, kurallı ve devrik cümleler birlikte kullanılmıştır.

III. 1. 3. Eksiltili ifade

Sanatçılar eserlerinde kelime tasarrufu yapmak, söze etkileyicilik katmak gibi sebeplerle bazı cümleleri tamamlamayıp okuyucunun/dinleyicinin zihinlerinde tamamlamasını isterler. Böylece ortaya tamamlanmamış başka bir deyişle eksiltili ifadeler çıkar. Sözün gelişinden kolayca anlaşılacak bir kelimenin söylenmemesiyle oluşan eksiltili ifadeler, Bakiler’in şiirlerinde de görülmektedir:

“Bende çaresizlik, sonsuz kördüğüm
Bende sabır, sende naz...
Gündüzden vaz geçtim düşümde biraz
Bir yüzgörümlüğü sen olsan yeter.”

(Sen Sen Sen)

Şiirin ilk iki mısrasında yüklem yazılmayarak dilde tasarruf yoluyla eksiltili ifade oluşturulmuştur. Şair, olması gereken ya da okuyucunun/dinleyicinin zihninde ilave etmesini istediği kelimelere yer vermeyerek okuyucuyu/dinleyiciyi zihnen dinç tutmaya, onu düşündürmeye yöneltmektedir.

Genellikle bu şekilde yüklem ifade edilmeyerek elde edilen eksiltili ifadenin başka bir çeşidini aşağıdaki şiirde görüyoruz:

“Kandillerde ışık, kubbelerde ses
Renk olsam çinilerde.
Bir beyaz taş olsam Cuma günleri
Mü’minlerin gelip geçtiği yerde.”

(Cebeci Camii)

Şair, kelime tasarrufu yapmak suretiyle ilk mısranın yüklemi olan “olsam” kelimesini diğer mısraların yüklemeleri ile ortak olduğundan okuyucunun/dinleyicinin tamamlamasına bırakarak ilk mısrada kullanmamıştır.

III. 1. 4. Deyimler

“Çekici bir anlatım kılığı taşıyan ve çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük toplulukları” (Aksoy, 1978: 49) olan deyimlere Bakiler, bazı şiirlerinde yer vermiştir. Birden fazla kelimenin gerçek anlamlarından sıyrılıp mecaz anlamlarıyla bir araya gelmesiyle oluşan kalıplaşmış söz öbeği olan deyimleri Bakiler; sözü güzelleştirmek ve anlaşılır kılmak, söze etkileyicilik katmak amacıyla şiirlerinde kullanmıştır. Şiirlerinde geçen deyimleri tümüyle göstermek için aşağıdaki tablo oluşturulmuştur. Mısralarda geçen deyimler “siyah” olarak gösterilmiştir:

Tablo 8: Şiirlerde Geçen Deyimler ve Kullanım Sıklıkları

Deyim	Kullanıldığı Şiirler
yürek yakmak(2): Çocuk yüreğimi yakan türküler dinleye dinleye..., Yüreğimi yakan bir avuç korsun.	Türkiyem Anayurdum Sebebim Çarem, A....
gözde tütme: Gözümde tütüyorsun can şehir.	Sivas Hasreti
gönül almak(3): Ve bir eski türkületle alıp gider gönlümü , İki mısra gibi aldı gönlümü , Çılgın bir kara sevda aldı gönlümü	İstanbul, Üsküdar Türküsü, Ben Olacağım
İçim yana yana bulmaya gidiyorum.	Ağaçsız Şehir
Kurulanır, taranır, bin türlü çalım satar .	Tini
Dillere mecnun gibi düşürdü beni artık	Bir Karlı Gecede Seni Düşünmek
Bir şey kopar içinde bilinmez yerinden	Küçük Hanımın Kaderi
Selamı sabahı keselim bundan sonra	Boşuna
Sen boşuna konuşuyorsun havadan sudan	Boşuna

Beklemez yolumu penceresinde karım.	İşte Böyle
yola düşmek(4): Bir gece yarısı düştüm yollara, Düşer yollara köylüler kağnıların ardından, Yoluna düşeceğim, Düştüm yollara bir sabah fatihalarla	Üsküdar Türküsü, Ağgöl, Yalvarış, Sana Geldim Mevlana
Alıp giderdim başımı uzak iklimlere	Gel
Gönlünü edemedim.	Düşünceler İçinde
Gelip hayali karşımda göz süzüyordu	Geçmiş Günlerin Türküsü
İçin içine sığmazdı , konuşamazdın	Gece Yarısı
Durup göz göze gelseydik uzak köşe başlarında	Çağrı
Donup kalıyorum birden, anlatması zor	Sevmek
gönül vermek(2): Alper Tunga'ya gönül verenlerdenim , Mecnun gibi, Ferhat gibi gönül verdim	Büyük Destan, Karabağ Hasreti
Yüreğimiz yeniden bin defa dağlanmadan	Erbil Ağıtı
kulak vermek(2): Kulağımı vermiş beni dinliyor, Kulak verdin mi yürekte kovala, saza?	Üsküp, Anadolu Gerçeği
Geldi kuruldu gönlüme Ahmed Yesevi pirimiz	Türkistan
Ve yüreğim bin yıllık destanlarla tutuşur	Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır
Kana boyanır Türkistan	Bizim Türkümüz
Size yan gözle bakanların	Unuttuğumuz İnsanlar
Ellerin dert görmesin	Davullar
Ölüm yağar surların üzerinden muttasıl	Üç Yeniçeri
Bizansın bin yıllık kökünü kazacağız	Ne Ki
Boşuna kan dökmeyin mazgalların ardında	Toplar
Çekilir el ayak ortalıktan	Anadolu Gerçeği
İnsanlar selamını esirgemedi	Anadolu Gerçeği

Deyimler tablosunda görüldüğü gibi şair, içinde “gönül”, “yürek” ve “düşmek” kelimeleri geçen deyimleri fazla kullanmıştır.

III. 1. 5. İkilemeler

Şiirde veya düz yazıda ahenk oluşturmak ve bir anlamı vurgulamak için birden fazla kelimeyi art arda yinelemeye “ikileme” adı verilir. “Anlamı güçlendirmek için, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran sözcüklerin yan yana kullanılması” (Hatipoğlu, 1982: 70) olan ikilemeler, Bakiler’in şiirlerinde ritim açısından önemli bir unsurdur ve söz varlığının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Ahenk ve musikiyi zenginleştirici özelliğe sahip

olan, “Harman” adlı eserde geçen ikilemeler, dilbilimindeki ikileme çeşitlerine göre şu başlıklar altında incelenebilir:

III.1.5.1. Aynı kelimenin tekrar edilmesiyle oluşanlar: “Harman” da yer alan şiirlerde en fazla görülen ikileme çeşididir. Bakiler, bu ikileme türüyle şiirinin anlamını kuvvetlendirmeye, pekiştirmeye çalışmıştır. Eserde bu grubu oluşturan ikilemeler şunlardır: yavaş yavaş, iplik iplik, menzil menzil, bir bir, şerha şerha, kulaç kulaç, tarla tarla, lif lif, nakış nakış, gere gere, çığlık çığlık, yarım yarım, düğüm düğüm, inim inim, kalem, kalem, sokak sokak, meydan meydan, birer, birer, mısra mısra, beyit beyit, cadde cadde, tel tel, şehir şehir, cıvıl cıvıl, fıkır fıkır, dalıp dalıp, boşu boşuna, için içine, göz göze, memleket memleket, tiril tiril, domur domur, usul usul, pırıl pırıl, inip inip, dönüp dönüp, gurbet gurbet, inim inim, çın çın, halka halka, dövüne dövüne, savrula savrula, çizgi çizgi, göz göz, kolay kolay, ince ince, yudum yudum, kandil kandil, perçin perçin, teker teker, avuç avuç, kucak kucak, damar damar, renk renk, tek tek, yana yana, döne döne, alay alay, yer yer, birer birer, ayet ayet, yürek yürek, serin serin, yelken yelken, mübarek mübarek, alev alev, ağır ağır, dillerden dillere, gümbür gümbür, dizi dizi, ırlam ırlam.

Büyük çoğunluğu oluşturan bu ikilemeleri Bakiler, genellikle şiirlerde birlikte kullanmıştır. Mesela “Ak Şemseddin” şiiri birden fazla ikilemeyi içermesi bakımından öne çıkar. Bu şiirde geçen ikilemeler siyah/bold olarak aşağıda gösterilmiştir:

“Ellerin **mübarek mübarek**”, “Bilirsin bizi **tek tek**”, “**Ayet ayet, yürek yürek**”, “İçimize **serin serin** akseden huzur”, Uzat ellerini gelip öpsünler **birer birer**”, “Gemiler **yelken yelken**, kırk çifte kürek”

İkilemelerin bir dörtlükte birden fazla kullanıldığı da olmuştur. Mısralarda geçen ikilemeler siyah/bold olarak gösterilmiştir:

“Bir Sivas kilimi dokur gibi gönlümce

Renk renk, nakış nakış seni dokudum.

Ve yurdumun el değmemiş gözelerinden

Seni içtim **yudum yudum.**” (Nerdesin?)

III.1.5.2. Anlamları Yakın Kelimelerin Yan Yana Kullanılmasıyla

Oluşanlar: Sayı bakımından ikinci durumda olan bu grubu oluşturan ikilemeler şunlardır: sessiz sedasız, aç çıplak, şen şakrak, yanım yörem, kolum kanadım, arkası ardı, evim barkım, telli duvaklı, ak pak, dilim damağım, taşına toprağına, aç susuz, atsız pusatsız, ayan beyan.

Bu ikilemelerden birinin geçtiği şiir, örnek olması açısından aşağıda gösterilmiştir:

“Seni düşündükçe bakarım ürkek,

Bir kimsesiz ceylan iner sulara.

Ağlar iri gözleriyle **sessiz sedasız**

Bakıp durur uzaklara.” (Mektup)

III.1.5.3. Sesleri Birbirini Andıran Kelimelerin Yan Yana Kullanılmasıyla

Oluşanlar: Bu şekilde oluşturulan ikilemelerin ikinci kelimesi, bir anlam taşımamaktadır. İkilemenin anlamı ilk kelimededir ve ikinci kelime onunla sadece ses yönünden benzerlik göstermektedir. “Harman”dan alınan örnekler şöyle sıralanabilir: yarım yamalak, yorgun argın, yayan yapıldak, yalan dolan, hayal meyal. “hayal meyal” ikilemesinin geçtiği şiirden bir bölüm aşağıya alınmıştır:

“Bir sigara yakıyorum eftarlanarak

`Gel` diyorum duymuyorsun beni bir türlü

Seni böyle **hayal meyal** yaşamak çok zor

Uzanıp tutsam diyorum incecik ellerinden

Ellerim boşlukta kalıyor.”

(Yağmur Güzeli)

III.1.5.4. Anlamları Karşıt Kelimelerin Yan Yana Kullanılmasıyla

Oluşanlar: Bakiler, şiirlerinde karşıt anlamlı kelimelere yer vermiştir; ancak bunları ikileme şeklinde sadece üç kere kullanmıştır. İkileme türü bakımından sayıca en az olan bu ikilemeler “yere göğe” ,“gündüz gece” ve “önümde ardımda”dır.

“Bir destan yazar gibi durmadan **gündüz gece**

Ben hep seni yazmışım yüreğime gizlice

Gel bu destanları sil”

(Bir Karlı Gecede Seni Düşünmek)

III. 1. 6. Ünlemler

“Bir duyguyu, bir düşünceyi anlatan veya bir tabiat sesini yansıtan sözcük.” (Hatipoğlu, 1982: 126) olan ünlemler, tanımdan da anlaşıldığı üzere duyguların harflere dökülmesiyle ortaya çıkar. Bakiler’in şiirlerinde kullanmayı fazla tercih etmediği ünlemler, duygu yoğunluğunun ve coşkunluğunun yaşandığı “Toplar” şiirinde öne çıkmaktadır:

“Artık gerisi kolay

Bu toplar nasıl büyük, nasıl heybetli

Vay anam vayyy!

Hallaç pamuğu gibi atacağız surları

Artık gerisi kolay” (Toplar)

III. 1. 7. Mahalli İfadeler

Bakiler, “Harman” adlı eserinde iki şiirde mahalli ifadelere yer vermiştir. Konuşulan dilden yararlanarak şiirine içtenlik katmaya ve doğal bir söyleyiş elde etmeye çalışmıştır. “Edebi bir metinde ifadeye güzellik, içtenlik, doğallık ve çarpıcılık katmak maksadıyla konuşma dilindeki deyimler, ünlemler ve hitapların kullanılmasını sanat olarak kabul etmek gerekir.” (Coşkun, 2010: 327). Doğallık da denilen bu durum Bakiler’in şiirlerine memleketi olan Sivas’ın ağzıyla yansımıştır:

“Gardaş itin oliyim möhürlendi rızgımız

Gırlıdı çoluh-çocuh.

Söylemesi ayıb emmeee, nööök işde

Gaç gündür acuh.” (Sivas Ağıtı)

Yedi bölümlük şiirin bir bölümü aktarılan yukarıdaki şiir, tümüyle Sivas ağzıyla yazılmıştır.

Sivas'taki yoksul çocukları anlattığı, biraz da kendi çocukluk yıllarını ortaya koyduğu "Sivas'ta Yoksul Çocuklar" adlı şiirinde Bakiler, çocukların hitaplarını olduğu gibi mısralarına taşımıştır. Konuşma dilinden yararlanılan bu şiir, yöresel ağız özelliğini başarılı bir şekilde yansıtmaktadır:

"Sivas'ta Ulu Cami avlusunda yoksul çocuklar

Yalvaran gözlerle etrafa baka baka

Açıyorlar küçücük esmer avuçlarını:

-Emmilerim sadaka! Emmilerim sadaka!

Hükümet Konağı'nın yanında biri

Bir avuç kemik, bir parça deri...

`Boy-cila yimbeş, boya-cila yimbeş!` diye ağlıyor

Ve daha fırça bile tutamıyor elleri." (Sivas'ta Yoksul Çocuklar)

Sanatçı, hem "Sivas Ağıtı" hem de "Geçmiş Günlerin Türküsü" isimli şiirlerinde kullandığı konuşma diline özgü kelimelerin günümüz Türkçesindeki kullanılışlarını sayfanın altında dipnot şeklinde vermiştir.

III. 1. 8. Şairane tanımlama

Bakiler'in anlatımını etkili hale getirmek için başvurduğu yollardan biri de "şairane tanımlama"dır. "Herhangi bir kavram sanatkarane tanımlandığı zaman şairane tanımlama (hüsn-i tarif) sanatı ortaya çıkar. Şairane tanımlamada kinaye ve özellikle belîğ teşbihten yararlanır. Diğer bir ifadeyle şair, kinaye ve teşbih gibi sanatlara bazen bir kavramı şairane tanımlama maksadıyla başvurur." (Coşkun, 2010: 330).

Bir kavramın sanatçının kendine özgü yorumuyla tanımlanması sonucu ortaya çıkan bu durum, şiirin özgünlüğünü ve etkileyiciliğini artıran bir özelliktir. Sanatçının

dili kullanma gücünü yansıtan unsurlardan biri olan “şairane tanımlama”lara Bakiler, aşağıya alınan mısralarında yer vermiştir:

“Benim bayrağım bile tarifsiz bir türküdür!”

(Anamın Türküleri)

“Hasretin menzil menzil büyüyen çile...”

(Menzil Menzil Büyüyen Hasretin)

“Seni çılgın gibi sevmek, yaşamaktır.” (A....)

“Bir serin rüzgarsın yüzüme vuran

Yüreğimi yakan bir avuç korsun.”

(A....)

“Yaşamak: Giyinmek demektir onca

Mutluluk: Yaprakları pırlantalı bir güldür.”

(Küçük Hanım)

“Ellerin içimde akıp duran su

Ellerin karanfil kokusu...”

(Ellerin)

“Huzur ellerinin güzelliğidir

Gözlerin karşımda bir mutluluk denizi”

(Sen Sen Sen)

“Şiirlerim rüzgardır uzak dağlarda esen...”

(Gözlerin İstanbul Oluyor Birden)

“ Huzur seni duymaktır gözlerine bakarak

Dolu-dizgin aşktır seni yaşamak.”

(Sayıklama)

“Gönlüm nakış nakış renkli bir kilim

Bir kınalı güzel türküdür dilim”

(İsimsiz Şiir)

“Gecekondu: kafamızda kanlı bir bayrak”

(Sivas'ta Gecekondu)

“Hazar şimdi yere inmiş bulutlar mahşeridir

Ve Karabağ –kara gözlü bir Türkmen kızı gibi-

Hazar'ın karşısına bağdaş kurup oturmuş

Dedem Hacı Murat'ın destan şehridir.”

(Karabağ Hasreti)

“Azerbaycan: Dedem Korkut şafağı...”

(Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır)

“Ayettir kitabımda, bayrağında rüzgardır

Azerbaycan yüreğimde bir şahdamardır.”

(Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır)

Görüldüğü üzere bu tanımlamalar, şiir dilini güzelleştirmekte ve okuyucuyu/dinleyiciyi duygulanmaya sevk etmektedir.

III.1.9. Fiilimsiler

Bakiler'in şiirlerindeki dil özellikleri açısından dikkati çeken bir başka husus ise “fiilimsi”leri fazla kullanmasıdır. Şair, bu yolla şiirlerinde ahenk oluşturmaya çalışmıştır. Şairin fiilimsilerle ilgili öne çıkan kullanımlarını örneklendiren mısralara aşağıda yer verilmiştir:

“Yeniden Fethetmek Anadolu`yu” adlı şiir baştan sona kadar isim fiil ekleri olan “-mak/-mek” ile oluşturulmuştur:

“Yeniden cemre gibi düşmek toprağa

Yeniden haram etmek gece gündüz uykuyu...

Yunus Emre gibi atsız-pusatsız

Yeniden fethetmek Anadolu'yu." (Yeniden Fethetmek Anadolu'yu)

"Benim" şiirinde ilk üç mısralar şiirin tamamında son mısradaki sıfat fiile bağlanmıştır:

"Senin bir suçun yok kabahat bende

Bitsin bu kıskançlık gayrı diyerek.

Boyverdiğin aynaları istemeyerek

Teker teker kıran benim." (Benim)

Benzer bir örneği şair, "Ölmek" şiirinde zarf fiile bağlamak suretiyle ortaya koymuştur:

"Arkamda bir yığın sevap ve günah

Belki bir gece yarısı, belki bir sabah...

Çeşmeler daha türkülü, ırmaklar daha gümrah

Akarken ölebilirim." (Ölmek)

"Azerbaycan" şiirinde sıfat filler ve zarf fiiller yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Böylelikle uzun cümleler elde edilmiştir:

"Adına el-pençe divan durduğum

Bin yıllık karasevdamız, ilahimiz, ülkümüz

Türküler söyleyerek içimde gece-gündüz

Bir çalar saat gibi kurduğum:

Azerbaycan.

Bir incecik dalını, bir kuru yaprağını

Gören var mı diyerek soyumun toprağını

Hep içim titreyerek sorduğum:

Azerbaycan.” (Azerbaycan)

III. 1. 10. Sapmalar

Kelime, ifade veya cümlelerde bilinen kurallara ve alışılmış yapılara aykırı olarak bazı değişiklikler, türetmeler yapmak “dil sapması” olarak değerlendirilir. Özünlü(Özünlü,2001: 141-154), Aksan(Aksan, 2005: 166-183), Çetin (Çetin, 2009: 168-184) ve Coşkun (Coşkun, 2010: 322-326) gibi farklı araştırmacılarca birçok alt gruba ayrılan sapmanın iki türünü Bakiler’in şiirlerinde görmek mümkündür. Bunlar: yazım sapması, dilbilgisi sapması.

“Okuyucunun dikkatini çekmek, farklı olmak gibi sanatkarane niyetlerle imla kurallarına ters düşmeye veya kendine has bir imla oluşturmaya `yazımsal sapma` denir.”(Coşkun, 2010: 324) şeklindeki bir tanımla yazımsal sapmanın ne olduğunu ortaya koyan Coşkun’a ek olarak Çetin, yazımsal sapmanın alt başlıklarının neler olduğunu belirtmiştir. (Çetin, 2009: 168).

Bakiler, dikkati o konu üzerine çekmek ve etkiyi artırmak amacıyla “Cebeci Camii” şiirinin son mısrasında iki kelimenin tamamını büyük harflerle yazmıştır. Böylece yazım sapmasının “bazı kelimeleri tamamen büyük harflerle yazmak” türüne bir örnek vermiştir:

“Her gün yeni baştan iri ve güzel

Bir beyaz gül gibi açar gönlümde şafak

Ne güzel ya Rabbim; Rabbim ne güzel

TÜRK-İSLAM yaratılmak...” (Cebeci Camii)

“Türk” ve “İslam” kelimelerinin bu şekildeki yazımı, şairin o kavramlara verdiği değeri ve önemi göstermesi açısından önemlidir.

Bakiler, yazım sapmasının bir başka türüne bir şiirinde daha yer vermiştir. Vurgu yapmak ve farklılık oluşturmak için özel isim olmadığı halde iki kelimedede büyük harften yararlanma yoluna gitmiştir:

“Kan sızıyor Hür Dünyanın şatafatına”

(Erbil Ağıtı)

Bir yazım sapması örneği olan bu mısrada şair, küçük harfle başlaması gereken kelimeleri büyük harfle başlatarak o noktada farkındalık yaratmak istemiştir.

Bakiler’in, şiirini etkili hale getirmek için tercih ettiği durumlardan birisi de “dilbilgisi sapması”dır. Sapma çeşitlerinin genelinde karşılaşılan “aykırılık” durumu, dilbilgisi sapmalarında da öne çıkmaktadır. Bunu Çetin; “Bilinen dilbilgisi kurallarına aykırı kullanımlar.” tanımıyla ortaya koymaktadır. (Çetin, 2009: 181). Dilbilgisi yapılarında değişiklikler yapmak suretiyle ortaya çıkan bu tür bir sapmaya “Harman”daki iki şiirde, ikilemelerin ters çevrilmesiyle rastlanmaktadır:

“Geride bıraktığı duvaklı telli değil.” (Şehit Sipahi Satılmış)

Beş bölümden oluşan şiirin son mısrasında geçen “duvaklı telli” ikilemesi, alışıl gelmiş kullanımı olan “telli duvaklı”nın farklı biçimde ifade edilmesidir. Şair, böylece dilbilgisel sapma oluşturmuştur.

Aynı şekilde “Zamane” şiirinde, “ardı arkası” ikilemesi “arkası ardı” şeklinde değiştirilerek kalıplaşmış ifadeyi farklı söyleme yoluna gidilmiştir:

“Gelmezdi bir türlü sonra nedense

İşveli hallerinin arkası ardı.” (Zamane)

İkilemelerin ters çevrilmesi yoluyla dilbilgisi sapmasına örnek teşkil eden bu duruma, iki şiirde kelimelerin farklı bir şekilde yazılmasıyla da rastlanmaktadır. Dilbilgisi sapması örneği olan bu ifadelerden biri “Şaşırdım Kaldım İşte” şiirinden:

“Şaşırdım kaldım işte, bilmem ki n’emsin?

Bazen kız kardeşimsin, bazen öpöz annemsin”

(Şaşırdım Kaldım İşte)

Buradaki “öpöz” kelimesi, standart dildeki “gerçek, has” anlamında olan “özbeöz” kelimesinin değiştirilerek söylenmiş şeklidir.

“Cebeci İstasyonu ve Sen” şiirinde ise şu örnek görülmektedir:

“Yüreğimin ortasından deli gönlümce,
Sırılsıklam, paramparça, perme-perişan,
Türküler söylüyordun”

(Cebeci İstasyonu ve Sen)

Yukarıya alınan mısralarda geçen “perme-perişan” kelimesi, “perperişan” pekiştirme sıfatının değiştirilerek söylenmesiyle oluşturulmuştur.

III.2. İmge

Şairin dili kullanmadaki becerisini, gücünü ortaya koyan unsurlardan biri olan imge, dinleyici ya da okuyucunun zihninde oluşturulan görüntü ve duygulardır. Sanatçının tabiattan veya hayattan aldığı malzemeyle özgün bir şekilde meydana getirdiği düzen olan imge, Nurullah Çetin’in ifadesiyle: “Görüneni görünen özelliklerinden soyutlayarak, onları bir kenara iterek, bambaşka bir biçime dönüştürerek sunma biçimidir.” (Çetin, 2009: 87).

Her ikisinde de görselliğin ön planda olmasından dolayı imge ve betimleme kavramları birbirine karıştırılmaktadır. Bu kavramların birbirinden farklı olduğunu Aksan, “ İmge, sanatçının çeşitli duyularıyla algıladığı özel, özgün bir görüntünün dille aktarılışdır; betimleme değil, öznel bir yorumlamadır.” şeklinde ifade etmiştir. (Aksan, 1999: 48).

İçeriğin etkili bir biçimde sunulmasına yardım eden imge bu yönüyle şiirin sadece sanat boyutuna değil, anlam boyutuna da katkı sağladığını göstermektedir. Bundan dolayı şair; iç dünyasında olup bitenleri, duygularını imgeler yoluyla yansıtmaya, hissettirmeye çalışır.

Bakiler, hem içeriğin etkileyici bir şekilde sunulmasını sağlamak için hem de estetik gayelerle dilin ifade imkanlarını genişleterek oluşturduğu imgeleri şiirlerinde sergilemiştir. Şairin kullandığı imgeler, onun hayata bakışını ve sanat anlayışını yansıtmaktadır. Bununla birlikte onun özgünlüğünü kuvvetlendirici rol oynamaktadır.

Bakiler'in şiirlerinde karşılaşılan imge çeşitleri daha çok görsellik üzerine kurulmuş, betimlemeler şeklinde görülen yoğun imgeler, alışılmadık bağdaştırmalarla kurulan imgeler, duyu çeşitliliği ve çağrışım zenginliği olan imgeler şeklindedir.

"Harman" adlı eserde yer alan imge örnekleri, aşağıda siyah/bold olarak gösterilmiştir:

"Sabrım bir dirhemden az, çilem kırk batmandan çok"

(Seni Arıyorum Deli Divane)

"Ve huzurun günde beş vakit nabzı vurur"

(Analar)

"Çözülüyor yüreğimden bir hüznün iplik iplik"

(Menzil Menzil Büyüyen Hasretin)

"Hasretin menzil menzil büyüyen çile..."

(Menzil Menzil Büyüyen Hasretin)

"Sapsarı bir korkuyla bakakalır nefessiz"

(Orda Bir Çocuk Burada Ben)

"Bin yeni türküye işlesem seni"

(Seni Bin Kalemle Oturup Yazsam)

"Şükür, çiçek açar seccadesinde"

(Anamın Namazları)

"Hem ağlar iplik iplik, sessiz sedasız"

(Anamın Namazları)

"Gözyaşımı oya yaptım mendile"

(Analar Bilirim)

"Çizgi çizgi, nokta nokta bir efkar"

(Analar)

“Bir hüzünlü ay doğar karanlığa sapsarı”

(Anadolu Gerçeği)

“Unutulmuş Türklüğün ceylan yürekli töresi”

(Anadolu Acısı)

“Ölüm, yüreğimin başında bir atardamar”

(Anadolu Mezarlıkları)

“Yeniden ruhumuzu nakış nakış dokumak”

(Yeniden Fethetmek Anadolu’yu)

“Serçe nakışlı yüreği korkuyla doldu”

(Kan Davası-I)

“Dilimde suya hasret bir memleket türküsü”

(Nerdesiniz?)

“Kim emzirmiş yılan yüzlü cahilliğini”

(Ağaçsız Şehir)

“Çiçek açmış huzurum”

(Sivas’ta Eski Türk Evleri)

“Gecekondu: kafamızda kanlı bir bayrak” (Sivas’ta Gecekondu)

“Çırlıçıplak dilinin bütün nasibi”

(Şikayet)

“Türkülü gözlerin ıslak ıslaktı”

(Laleli-Aksaray)

“Gurbet gurbet büyüyordu yüreğinde bir yeri”

(Düşünceler İçinde)

“Meyhane sarhoşları gibi sırlıklam

Bir yalnızlık duyuyorduk” (Cebeci İstasyonu ve Sen)

“Gurbetin cemresi düştü içime”

(Gurbet)

“Ruhum şimdi gurbette her gece tutuşarak

Yanıyor kandil kandil”

(Bir Karlı Gecede Seni Düşünmek)

“Beni ruh gibi saran sonsuzluk dairemsin”

(Şaşırdım Kaldım İşte)

“Seninle bir yağmur başlıyor iplik iplik

Gözlerin İstanbul oluyor birden”

(Gözlerin İstanbul Oluyor Birden)

“Usluca boy verir gönlümün sarmaşığı”

(Sen Gelince, Gülünce, Konuşunca, Gidince...)

“Ellerimle, kalbimle, gözlerimle gülssem”

(Sayıklama)

“Bir ince hüznle başladı yine akşam”

(Nerdesin?)

“Yüreğim çepeçevre, damar damar gam”

(Ölmek)

“Dualar kadar serin

Bana sabahı verin”

(Yalvarış)

“Çocuksu çocuksu Bismillah”

(Eski Ramazanlar ve Çocukluğum)

“Ayet ayet İslam, nakış nakış Türk”

(Sana Geldim Mevlana)

“Ördüm gerçek aşkın ruh mihrabını”

(Seni Yazdım Ebemkuşaklarına)

“Ve topraktan koparılmış canlı bir kaya gibi”

(Ben Doğuluyum)

“Hazar şimdi yere inmiş bulutlar mahşeridir”

(Karabağ Hasreti)

“Selamsız sabahsız bir efkar”

(Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır)

“Öz yurdumu çarmıha germişler kırk yerinden”

(Türkistan)

“Güvercin bakışlı sıcak türküler de söyledim”

(Büyük Destan)

“Selçuklu çinisine gönül mührümü vurdum”

(Büyük Destan)

“Gel sıklaştır safımızı

Ayet ayet, yürek yürek” (Ak Şemseddin)

“Kehribar tesbihinde sabır boynunu bükür”

(Anamın Namazları)

“Kalemlerin boynu bükük kalır tastamam”

(Seni Bin Kalemle Oturup Yazsam)

III.3. Edebi Sanatlar

Anlam güzelliği oluşturmak ve ifadeyi etkili hale getirmek için kullanılan edebi sanatlar, bir metne “edebi eser” özelliği kazandıran unsurlardan biri, belki de en önemlisidir. İmge gibi eserin içeriğinin estetik bir biçimde sunulmasını sağlayan edebi

sanatlar, sanatçının kelimeleri kullanma ve bir araya getirmedeki becerisini göstermektedir. Birbirinden farklı yollarla oluşturulan edebi sanatların çok sayıda çeşidi vardır ve her biri değişik isimle anılır.

Duygu ve düşüncelerini ifade etmek, bunun yanında dilin zenginliklerinden yararlanarak estetik bir söylem oluşturmak amacıyla şiirler kaleme alan Bakiler, edebi sanatların gücünden yararlanmışlardır. “Harman”da yer alan şiirlerde geçen edebi sanatların kısa açıklamalarına ve mısralardaki örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

III.3.1. Teşbih

“Bir kavramın herhangi bir özellik bakımından kendisinden daha üstün veya daha meşhur başka bir kavrama benzetilmesine benzetme veya teşbih denir.” (Coşkun, 2010: 43). Teşbihin hangi unsurları olduğu, bu unsurların kullanım durumlarına göre teşbih çeşitlerinin neler olduğu şu tanımda açık bir şekilde ortaya konmuştur: “Teşbihin bütün unsurlarının yani benzeyen, kendisine benzetilen, benzetme yönü ve benzetme edatının kullanıldığı teşbihlere mufassal teşbih veya tam teşbih adı verilmiştir. Teşbihin iki temel ögesinin yani benzeyenle kendisine benzetilenin söylendiği teşbihlere belîğ teşbih; benzetme edatı söylenmemiş olana müekked, mucez veya muhtasar teşbih, benzetme yönü söylenmemiş olan teşbihe mücmel teşbih denilmiştir.” (Coşkun, 2010: 45).

“Harman” adlı eserde var olan edebi sanatlar içinde sayı bakımından çoğunluk teşbih sanatındadır. Eserde, elli sekiz şiirde benzetme yapılmıştır. Bu elli sekiz şiirin birçoğunda ise birden fazla teşbih bulunmaktadır. “Anamın Türküleri” isimli şiirden aşağıya alınan mısralar bu durumu örneklendirmektedir:

“Ben süt gibi mübarek türkülerle büyüdüm” ,

“Bir yakarış gibiydi baştanbaşa memleket” ,

“Sevdam türkülere benzer, anama benzer

Anadoluma benzer, bereketli, katıksız” ,

“Bir yanık bozlak gibi yüreğime dökülür”

(Anamın Türküleri)

Bakiler, benzetme edatlarından olan “gibi, kadar, tek, güya, sıfat, misal, sanki” kelimeleri arasında en çok “gibi” edatını kullanmıştır. “Benzemek, dönmek, sanmak, demek, andırmak, görünmek, kesilmek” gibi kelimelerle de oluşturulan teşbih sanatında Bakiler, tercihini hep “benzetmek” kelimesinden yana kullanmıştır. “Çocuklar” şiirinde birbiri ardınca sıralanan iki mısra ifade edilenler için örnek teşkil etmektedir:

“Aydınlıkta çocukların masal **gibidir** gözleri

Ve bir avuç suya **benzer** ince yüzleri”

(Çocuklar)

Şair, teşbih çeşitlerinden tam ve mücmel teşbihe şiirlerinde yoğun olarak yer vermiştir. Benzetmenin tüm öğelerinin bulunduğu tam teşbih, söylenmek istenenin daha açık bir şekilde ortaya konulmasını sağlamaktadır:

“Ve bütün hatıralar eski plaklar gibi

Dönüp dönüp duruyordu içlerimizde”

(Geçmiş Günlerin Türküsü II)

Hatıraların yüreklerde, zihinlerde canlı tutulması, varlığını sürdürmesi eski plakların dönmesine benzetilerek durumun daha iyi anlaşılması istenmiştir.

Teşbihin sadece benzetme yönünün söylenmemesiyle oluşan çeşidi mücmel teşbih, Bakiler’de sıkça rastlanan diğer teşbih türüdür. Benzetme yönü söylenmeyerek benzetmenin ne yönde, hangi açıdan yapıldığı okuyucunun/dinleyicinin hayal gücüne bırakılmış olabilir:

“Ben on sekizinde bir delikanlı

O, minyatürler gibi bir kız”

(Geçmiş Günlerin Türküsü I)

Yukarıdaki ikinci mısradaki “kız” , “minyatürlere” benzetilmiş; fakat ne açıdan benzediği ortaya konulmamıştır. Böyle yaparak şair; “incelik, zariflik, küçüklük, etkileyicilik, güzellik” gibi kavramlardan birini akla getirmeyi, tercih etmeyi okuyucuya/dinleyiciye bırakmıştır.

Eserde çoğunlukla olmasa da, mısraların sonu isim fiil eki olan “-dır/-dir” ile biten benzetmelere de rastlanmaktadır. Sadece benzeyen ve kendisine benzetilenin yer aldığı bu mısralar, belîğ teşbih için örnekler sunmaktadır.

“Resim” ve “Anamın Türküleri” adlı şiirlerden alınan aşağıdaki mısralarda yürek, kristal vazoya; dil, kınalı türküye ve bayrak, tarifsiz bir türküye benzetme edatı ve benzetme yönü söylenmeden benzetilmiştir. Belîğ teşbih örnekleri olan bu mısralar, aynı zamanda daha önce ifade edilen şairane tanımlama konusunu da hatırlatmaktadır:

“Bir kristal vazodur yorgun yüreğim”

(Resim)

“Bir kınalı türküdür dilim Türk’ü söyleyen” ,

“Benim bayrağım bile tarifsiz bir türküdür”

(Anamın Türküleri)

III.3.2. Teşhis ve İntak

“Teşhis, insan dışı varlıklara kişilik veya ruh verilmesiyle veya insana ait özelliklerin insan dışı varlıklar için kullanılmasıyla meydana gelir. Kişileştirilen insan dışındaki canlı veya cansız varlıkların konuşTURULMASI ile de intak sanatı ortaya çıkar.” (Coşkun, 2010: 74)

Fabl, masal, efsane, destan gibi olağanüstü özelliklerin ön planda olduğu türlerde daha çok karşılaşılan teşhis ve intak, şiirlerinin etkileyiciliğini artırmak ve şiirlerine ilgi çekicilik katmak için şairlerin de başvurduğu yollardandır.

Şiirlerinde -yoğun olmasa da- Bakiler de teşhis ve intak sanatlarından yararlanmıştır. “Işığım, Nazlım, Efkârım” şiirinde, son dördlüğün her mısrası teşhis sanatına bir örnektir:

“Sen uyurken yastığın çağırır beni

Bakarım saçların yorgun, tarumar...

Perdeler seni süzer, duvarlar seni

Ürperir yorganın sabaha kadar.” (Işığım, Nazlım, Efkârım)

Şair; sevgiliye olan hayranlığını, aşkını kişileştirdiği varlıklar (yastık, saç, perde, duvar, yorgan) aracılığıyla dile getirmeye çalışmıştır.

Aşağıda, “Harman”da yer alan şiirlerde geçen teşhis sanatına ait bazı örnekler sıralanmıştır:

“Kehribar tesbihinde sabır boynunu bükür”

(Anamın Namazları)

“Anadolu, dağından çakıl taşına kadar

Anamın diliyle türküler söylüyorlar...”

(Anamın Türküleri)

“Başımın üstünden yorgun bulutlar geçer”

(Mektup)

“Kalemlerin boynu bükük kalır tastamam”

(Seni Bin Kalemle Oturup Yazsam)

“Cebeci İstasyonu’nda bir tren,

Nefes nefese soluyordu”

(Cebeci istasyonu ve Sen)

“Horasan tamburları, neyler, kudümler

Seni selamlayacak çıkıp gelince”

(Şehzadem)

Kişileştirilen varlıkların konuşurulma zorunluluğu bulunmaması bu sanatlarla ilgili bilinmesi gereken bir durumdur. Yani, “Teşhisin olduğu her yerde intak da vardır.” gibi bir düşünce içinde olmak yanlış bir tutumdur. Buna karşılık insan dışındaki canlı veya cansız varlıklar konuşurulmuşsa aynı zamanda kişileştirilmiş yani teşhis sanatı da yapılmıştır. Dolayısıyla intak; teşhisin bir alt türüdür, denilebilir. Bu durumu örneklendirircesine Bakiler üç şiirinde, kişileştirdiği varlıkları konuşturarak intak ve teşhis sanatlarını birlikte kullanmıştır:

“Bir sofa üstünde büyük odalar
Çağırırsalar beni: `Gitmeyin! Durun!`
Bir bahar güzelliği Sivas halılarında
Sedirler seslense `Buyurun!`”

(Sivas'ta Eski Türk Evleri)

“Kalktığın koltuğa kulak versen duyarsın:
`-Ben seninle güzelim, az daha otur!`
Kapıların feryadında sen varsın:
`- Ne olur geri dön! Sakın gitme; dur!`”

(Işığım, Nazlım, Efkarım)

“Arkamda bir büyük sancılı meydan
Kulağını vermiş beni dinliyor
-Meydan dedim nerde Burmalı Cami'n?
-Ne ben söyleyeyim ne sen bir şey sor!”

(Üsküp)

Örneklerden de anlaşıldığı üzere şair; içinden geçenleri, söylemek istediklerini insan dışı varlıklara söyleterek hem intak sanatı yapmış hem de estetik bir söylem oluşturmuştur.

III.3.3. Tenasüp

“Edebiyatta anlam güzelliği ve bütünlüğü oluşturmak için birbiriyle ilişkili ve uyumlu kavramları bir arada kullanmaya tenasüp adı verilir.” (Coşkun, 2010: 138). Tanımından da anlaşılacağı üzere, bir mısırda veya bir satırda birbiriyle ilgili kavramları bir arada kullanmak tenasüp sanatı için yeterli olmamaktadır. Diğer edebi sanatlarda olduğu gibi tenasüp yapmakta da amaç, anlam güzelliği oluşturmaktır. Anlamca ilişkili kavramların estetik gayeyle birlikte kullanılması esasına dayanan

tenasüp, bu nedenle kelime seçimi konusunda şairin hünerini ve gayretini gerektirmektedir.

Bakiler, şiirlerinde kullandığı kelime ve deyimlerini özellikle tenasüpçü bakış açısıyla seçmemiş olsa da bir kavramı tercih etme sebebi bazen tenasüp sanatıyla açıklanabilir. Aşağıda belirtilen mısralarda, bir kavramın ona uygun bir kavramla bir araya getirilmesi tenasüp sanatını akla getirmektedir. Tenasüplü kelimeler siyah/bold olarak gösterilmiştir:

“Anam **namaza** durur günde beş vakit
Bir serinlik duyarız ondaki büyük **huzurdan**
Aydınlanır içimiz, odalarımız
Yüzündeki ince, **mübarek nurdan.**”

(Anamın Namazları)

“Ve **günahkar** çocuklar, **suçlu** çocuklar
Mahkeme salonunda bakarım dizi dizi.
Bu **suç** bizim suçumuz, bu **günah** bizim
Affedin bizi.”

(Sivas'ta Yoksul Çocuklar)

“**Ezanlar** yükselir sonra **minarelerden**
Bütün **camilerde** sabır, el-pençe divan durur.
Secdeye varır alınlr, **Kur'an** okunur
Durulan ben olurum.” (Resim)

“**Gönlüm** baştan başa **aşk** ve merhamet
Bir gölgedir önümde ardımda gurbet
Bütün **yavukluların sevdalıların** elbet
Muradı yine benim.” (Yine Benim)

“Sana geldim **Mevlana!**..

Susmasa **yaylı tamburlar, kudümler, neyler**

Görsem **dergah**ta gölgeni

Pervaneler gibi bir akşam üstü

Işığında yakıp **döndürsen** beni.”

(Sana Geldim Mevlana)

“Büyür birdenbire namı; düşer dillerden dillere

Büyür **toplar, gülleler, mancınıklar, mızraklar**

Tuttuğu **sancağın** gölgesi düşmez yere

Uzar **surlara** kadar.”

(Ve Sonra)

Verilen örneklerden dikkati çeken, Bakiler’in yedi bölümden oluşan “Harman” adlı eserinin her bölümünde, bölümü yansıtan kelimeleri tenasüp oluşturacak şekilde bir araya getirmesidir.

III.3.4. Tezat

“Anlam, anlam çerçevesi veya mesaj bakımından birbirinin zıddı olan kelime veya kelamın, ifadeyi etkili ve güzel kılmak maksadıyla bir arada ve birbiriyle ilişkili olarak söylenmesine tezat adı verilir.” (Coşkun, 2010: 147).

Tezat sayesinde kavramlar daha iyi bilinir ve anlaşılır. Başka bir deyişle tezat, nesnenin daha iyi fark edilmesini sağlar.

Şiirlerinde tezat örneklerini sergileyen Bakiler, genellikle zıt anlamlı kelimeleri birbirinden bağımsız bir şekilde kullanmıştır. Tezat oluşturan kelimeler siyah/bold olarak gösterilmiştir:

“Sabrım bir dirhemden **az**, çilem kırk batmandan **çok**”

(Seni Arıyorum Deli Divane)

“Artık **karanlığı** hiç sevmiyorum.

Aydınlıkta çocukların masal gibidir gözleri”

(Çocuklar)

Yukarıdaki ilk örnekte “az” ve “çok” zıt anlamlı kelimeleri, “sabır” ve “çile” gibi birbirinden bağımsız iki kavram için kullanılmıştır. İkinci örnekte anlamca birbirine zıt olan “karanlık” kelimesi sevmeyele ilgili, “aydınlık” kelimesi ise çocukla ilgili bir mısra içindedir. Dolayısıyla tezat, birbiriyle ilişkili olmayan kavramlar için yapılmıştır.

Bakiler, tezadın bazı örneklerini ise zıt anlamlı kelimeleri aynı nesne veya kavram için kullanmakla meydana getirmiştir:

“Madımak hem **yakın**, hem **ırak**.”

(Madımak)

“Ne güzel seni **bulmak** bütün yüzlerde

Sonra seni **kaybetmek** hemen her yerde”

(Gözlerin İstanbul Oluyor Birden)

Şair, fikrini daha etkili anlatabilmek için birbirine zıt olan iki durumu yani yakınlık ile uzaklığı, bulmak ile kaybetmeyi “Madımak” ve “sen” için düşünmüştür.

Bu sanatla ilgili “Harman”da yer alan şiirlerde dikkati çeken bir başka husus ise tezadı oluşturan kelimelerin büyük çoğunluğunun isim soylu olmasıdır. Şair özellikle “yakın-ırak” , “gece-gündüz” tezat örneklerini yoğun bir şekilde oluşturmuştur:

“Ölüm hem **yakın**, hem **ırak**”

(Ak Şemseddin)

“**Gündüzler** boyu aç susuz, **geceler** boyu uykusuz”

(Ne Ki)

Nadir olsa da fiillerin tezat oluşturduğu örnekleri de görmek mümkündür:

“**Konuşsam** bir türlü, **sussam** bir türlü”

(A....)

“Öldür bendeki beni sonra **dirilt** kendinle”

(Şaşırdım Kaldım İşte)

“Ben Hazar Denizi’nin doğusunda **doğmuşum**

Hazar Denizi’nin doğusunda **öleceğim.**”

(Unuttuğumuz İnsanlar)

III.3.5. Telmih

“İfade içinde tarihi, dini, menkıbevi, ilmi, edebi veya kültürel bir olay veya bilginin tamamını çağrıştıracak bir kelime kullanmaya telmih adı verilir.” (Coşkun, 2010: 135). Telmihe okuyucunun/dinleyicinin kültürel bilgisini harekete geçirmek, ifadenin anlamını zenginleştirmek ve kuvvetlendirmek için başvurulur.

Bakiler, “Harman” adlı eserinde tarihi ve dini konulara değindiği şiirlerini topladığı “Türkiyem Anayurdum Sebebim Çarem”, “Turan”, “Destanlar İçinde İstanbul” bölümlerinde telmih sanatına ait örnekler sunmuştur. Kimi telmih örnekleri tarihte önemli yeri olan tarihi olayların temel kavramlarını zikrederken kimi dini bir konuya işaret etmektedir.

Aşağıda Bakiler’in; Türk tarihine ait önemli olaylardan olan Göktürklerin yeniden doğuşunu simgeleyen Ergenekon Destanı’na, Osmanlı padişahlarından I. Murat’ın yaptığı Kosova Savaşı’na, II. Mehmet’in İstanbul’un fethi sırasında gemileri karadan yürütmesine, Kanuni Sultan Süleyman’ın Viyana kuşatması sonucunda sahip olunan Estergon Kalesi’ne, Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde imzalanan Sevr Antlaşması’na yaptığı telmihler verilmiştir:

“Yeni bir Ergenekon Destanı yazacağız

Bu surlar, hendekler, bu kalın kara zincirler

Bu denizi tutuşturan Bizans ateşi ne ki?”

(Ne Ki)

“Kosova Meydanı’nı dolaştım adım adım

Murat Hüdavendigâr’ın yattığı yerde

Öptüm toprağı, doymadım.”

(Üsküp)

“Karadan çekeceğiz gemileri denize

Zincirler ne ki?”

(Ne Ki)

“Sesim Estergon’da yine gümbür gümbürdür.

Benim bayrağım bile tarifsiz bir türküdür!”

(Anamın Türküleri)

“Gizli sevdalar gibi Sevr’i içinde tutan

Senin ne işin var Anıt Kabir’de?”

(Şikayet)

Hz. Muhammed’in İstanbul’un fethi ve fetheden hükümdar için söylediğı hadis, Hz. Ali ile Muaviye arasında geçen olay, Hz. Yakup’un, oğlu Hz. Yusuf’a olan hasreti de Bakiler’in şiirlerinde yerlerini almıştır:

“Bir hadis-i şerifle övülerek yücelmiş” (Padişah)

“Övdü büyük peygamber İstanbul başbuğumu” (Büyük Destan)

“Ne frenk safsatası bitmez tükenmez

Ne Hazreti Ali’yle Muaviye kavgası...”

(Yeniden Fethetmek Anadolu’yu)

“Ben Yakub gibiyim uzun yıllardır

Onda Yusuf’un kokusu vardır.”

(Azerbaycan Yüreğimde Şahdamardır)

Bakiler, şiirlerinde sadece tarihi ve dini olaylara işaret ederek telmih sanatı yapmamıştır. Aynı şekilde tarihi ve dini kişiliklere de yer vererek telmih örnekleri sunmuştur:

“Yeniden inanmak Yaradana huzurla

En son elçisini şahdamar bilmek”

(Yeniden Fethetmek Anadolu’yu)

“Geldi kuruldu gönlüme **Ahmed Yesevi** pirimiz

Osman Batur’a kadar anlattı birer birer”

(Türkistan)

III.3.6. Nida

“Söze doğallık ve güzellik katmak için birisine/birilerine hitap etmeye nida denir.” (Coşkun, 2010: 206). Söz arasında bir kişiyi veya bir varlığı ön plana çıkarıp ona hitap etmek için genellikle “ey” ünlemi kullanılır. Bakiler de nida örneklerini sunduğu şiirlerinde “ey” ünlemini tercih etmiştir:

“Ey mermeri nakış nakış işleyip konuşuran

Ulularım neredesiniz?”

(Neredesiniz?)

“Çaresizlik içinde sizi düşünüyorum.

Ey esir insanlar diyarında, benim esir milletim.

Ve ey Kafkas Dağları ardında

Bayraksız memleketim.”

(Unuttuğumuz İnsanlar)

“Ey tastaki su, gökteki kuş, daldaki nar...

Yıllar yılı tadına doyamadığım bahar”

(Yaşamak Güzel)

“Duyuyor musunuz beni mesafelerin ardından

Ey altın yürekli kızlar?

(Çağrı)

III.3.7. Mübalağa

“Anlatımı çarpıcı hale getirmek, muhatabı etkilemek, yanıltmak veya ikna etmek için herhangi bir şeyi olduğundan fazla veya az göstermeye mübalağa veya abartma denir.” (Coşkun, 2010: 160). Bir duyguyu, düşünceyi olduğu gibi anlatmayıp etkileyici bir şekilde ifade etmek ve duygu ve düşüncenin yoğunluğunu, gücünü belirtmek için sanatçılar mübalağadan yararlanır. Bakiler de bazı mısralarında sade bir söyleyiş yerine, mübalağa ile hakikati sıra dışı gösterme yoluna gitmiştir. Böylece duygularının yoğunluğunu, gücünü okuyucuyla/dinleyiciyle paylaşmak istemiştir:

“Beni kırk yerimden bıçaklasalar

Akacak damla kan yok.”

(Menzil Menzil Büyüyen Hasretin)

“Yüreğimi bin parçaya bölseler

Her parçası yine seni çağrışır.”

(Türkiyem Anayurdum Sebebim Çarem)

“Acımı yüklem savrulur dağlar

Dondurur denizi bu kanlı gaflet.”

(Kan davası II)

III.4. Üslup

Edebi bir eseri diğer eserlerden ayıran, farklı kılan özelliklerin başında sanatçısının üslubu gelir. Bir sanatçının kendine özgü tutumu, ifade edişi, söyleyiş biçimi onun üslubunu verir. Üslubun neyi ifade ettiğini Nurullah Çetin şöyle belirtiyor: “Her şairin üslubu, onun dünya görüşünün, hayata bakış açısının, yaşama biçiminin dildeki yansımasıdır. Üslup, yazarın, sanatçının içten gelen samimi duygularının tercümanıdır ve sanatçının şahsiyetinin ifadesidir.” (Çetin, 2009: 197).

Dil, içerik gibi edebiyatın ana unsurlarından biri olan üslup, sanatçıların aynı konuyu işlemelerine rağmen birbirinden bütünüyle farklı eserler ortaya koymalarını sağlayan en önemli unsurdur. Aksi halde eserlerin birbirinin aynısı olması kaçınılmaz olurdu. Bu durumu Cevdet Kudret “Örneklerle Edebiyat Bilgileri” eserinde şöyle ifade

etmiştir: “Her insanın yüzü, aynı cins etten ve aynı cins kemikten oluştuğu halde nasıl birbirine benzemezse; her sanatçının anlatış biçimi de aynı sözcükler ve aynı dil kuralları kullanıldığı halde birbirine benzemez. Denilebilir ki, dünyada ne kadar sanatçı varsa o kadar da üslup vardır.” (Kudret, 1980: 47). Görüldüğü üzere, bir edebi esere “özgün” sıfatını kazandıran sanatçının üslubudur.

Çetin, üslubu “gerçeküstücü üslup, hiciv üslubu, hitabet üslubu, iç konuşma üslubu, karşılıklı konuşma üslubu, lirik üslup, mizah üslubu, övgü üslubu, soyutlama üslubu, şaşırtma üslubu, tasviri üslup, yakarış üslubu, yalın üslup” olmak üzere on üçe ayırarak incelemiştir. (Çetin, 2009: 199). Bu sınıflamadan yola çıkılarak Bakiler’in şiirlerinde kullandığı üslup türleri belirlenmiştir.

Şiirlerini topladığı “Harman” adlı eserinde Bakiler, farklı üslup türlerinde şiirler kaleme almıştır. Burada belirtilmesi gereken husus, şairin üslup tercihlerini gelişigüzel yapmadığıdır. Yani Bakiler, genellikle şiirlerinin konularına uygun üslup kullanmıştır. Mesela mecazi aşkı ele aldığı şiirlerinde iç konuşma ve karşılıklı konuşma üslup türlerini tercih ederken İstanbul’un fethi ve fetih sürecini yansıttığı şiirlerinde ise fethin kahramanı padişahı, yol arkadaşlarını öven bir durumdadır. Dolayısıyla “Destanlar İçinde İstanbul” bölümünde övgü üslubu ağırlıklıdır. Durumun böyle olması yani şiirin konusuyla paralel bir şekilde üslup kullanma, hem şiirin anlam dünyasının algılanmasını kolaylaştırmakta hem de etkileyciliğini artırmaktadır.

Aşağıda, Bakiler’in şiirlerinde tercih ettiği üslup türleri örneklerle tek tek ele alınmıştır:

III.4.1. Karşılıklı Konuşma Üslubu

“Şairin birisini muhatap alarak onunla sohbet eder gibi konuşması olabildiği gibi şiirde iki ayrı kişiyi birbiriyle konuşturması da söz konusu olabilir.” (Çetin, 2009: 211). Tanımından anlaşıldığı üzere düz yazıya özellikle tiyatroya daha yakın olan bu üslup, Bakiler’in en çok kullandığı üsluptur. Şair bu üslupla yazdığı şiirlerinde, karşısında biri varmış da ona sesleniyormuş gibi “sen” kelimesini ve fiillerde ikinci tekil kişi ekini kullanmıştır. “Harman”da otuz sekiz şiirde karşılaşılan üsluba “Şaşırdım Kaldım İşte” şiiri güzel bir örnek teşkil etmektedir:

“Ne olur bir gün beni kapında olsun dinle
Öldür bendeki beni sonra dirilt kendinle
Çarpsan karasevdayı en azından yüzbinle
Nasıl bağlandığımı anlarsın kemendinle
Kaç defa çıkıp gittim buralardan yeminle
Ama her defasında geri döndüm seninle
Hangi düğüm çözülür, nazla, sitemle, kinle?
Ne olur bir gün beni, kapında olsun dinle.”

(Şaşırdım Kaldım İşte)

Şairin mecazi aşkı işlediği şiirlerinden olan “Gel” şiirinde de karşılıklı konuşma üslubu ile karşılaşmaktadır:

“Nasıl ağlamıştın öyle bir akşam sokaklarda
Birden nasıl büyümüştü içimde yerin?
Japon türkülerine benziyordu gözlerin
Sen Japon türkülerini bilmezsin...”

(Gel)

Ayrıca “Laleli-Aksaray”, “Cebeci İstasyonu ve Sen”, “Git Artık”, “Benim”, “Ellerin”, “Sen Sen Sen” şiirleri de bu üslup türüne verilebilecek örneklerdendir.

III.4.2. İç Konuşma Üslubu

“Şairin, iç dünyasına yönelerek kendi kendine konuştuğu üsluptur.” (Çetin, 2009: 210). Şiir; genel anlamda şairin iç dünyasını yansıtmaya, bir iç konuşması olduğu için şiirlerin büyük çoğunluğu bu üslupla yazılır denilebilir. İç konuşma üslubu ile duygu ve düşüncelerini, içinden geçenleri kelimelere dökerek şiir haline getiren Bakiler, otuz iki şiirinde bu üslubu kullanmıştır. Bakiler’in en çok tercih ettiği ikinci üslup türü olan bu üsluba “İşte Böyle”, “Gurbet”, “İsimsiz Şiir”, “Yine Benim” şiirleri örnek verilebilir:

“Yalnızım

Gündüzler, geceler boyu yalnız,

Ne elimden tutan dost, ne yüzüme gülen kız

Dolaşp durduğum sokaklar ıssız.

Sokaklar unutturmaz yalnızlığımı”

(İşte Böyle)

“Gurbetin cemresi düştü içime

Karardı yine gökler.

Yalnızım bu şehirde, yapayalnızım...

Ne ben kimseyi beklerim,

Ne kimse beni bekler.”

(Gurbet)

III.4.3. Yalın Üslup (23 şiirde)

“Sade, temiz, yalın, açık, duru, berrak, süslerden arınmış üslup.” (Çetin, 2009: 233). Bu üslupta yazılan şiirlerin özelliği okuyucu/dinleyici zihninin güçlük çekmeden anlayabilmesi ve duygu ve düşüncelerin yalın halleriyle sunulmasıdır. Bakiler’in, karmaşık duygulara yer vermeyen; olay, durum ve varlıkları kendi özel duygularını katmadan olduğu gibi anlattığı şiirleri bu üsluptadır. Şiiri sanat yapma aracı olarak görmekten çok duyguların, düşüncelerin aktarılması olarak algılayan Bakiler, buraya kadar ifade edilen üslup türleri kadar olmasa da yalın üslupla da şiirler kaleme almıştır. Aşağıya bir bölümü alınan şiir, yalın üslubu örneklendirmektedir:

“Malatya’da Elazığ’da Türkmen beyleri,

Ve Türkmen kadınları: İpek ibrişim.

Alın götürün beni, buralarda yok işim,

Kızları anam-bacım, erkekleri kardeşim.”

(Malatya’da Elazığ’da)

“Analar ve Çocuklar” bölümünde yer alan “Çocuklarla” şiiri de yalın üslupla yazılmıştır. Bir bölümü aktarılan şiirin tamamında bulunan sadelik, açıklık dikkat çekmektedir:

“Sevgiyle büyüyor bütün çocuklar
Ben çocuklarla büyüyorum.
Yarı çıplaksa eğer çocuklar sokaklarda
Olmaz olsun ipekler, oyuncaklar diyorum.”

(Çocuklar)

III.4.4. Tasviri Üslup (12 şiirde)

Tasvir kelimesi TDK sözlüğünde “betimleme, betim, resim” olmak üzere üç anlamıyla verilmiştir. (TDK, 2005: 1913). Aynı kaynakta betimleme ise “tasarlama, bir şeyi sözle veya yazıyla anlatma, göz önünde canlandırma, tasvir” şeklinde tanımlanmıştır. (TDK, 2005: 252). Dolayısıyla birbiriyle eş anlamlı olan betimleme ve tasvirin tanımlarında dikkati çeken husus, “göz önünde canlandırma” ifadesidir. Çünkü bu ifade herhangi bir varlığı, kişiyi, doğayı, mekanı vb. tasvir eden sanatçının tasvir etme amacını ortaya koymaktadır. Sanatçı, tasvir ettiği unsuru okuyucunun/dinleyicinin gözünde canlandırabilmeyi, onun da kendisine eşlik edebilmesini ister. Bunu da birbiriyle ilgili kelime ve sözlerle zihinde bir resim oluşturma yoluyla gerçekleştirir.

“Bir şiirin veya edebi metnin tamamının, muhatabın zihnine sunduğu genel resme veya duyusal mesaj ve anlama tasvir denilmiştir.” (Coşkun, 2010: 343). Bu tanımdan hareketle, tasvir kelimesi ile şairin hayal gücüyle meydana getirdiği sanatsal resim, canlandırma veya kurgulama anlaşılmalıdır.

Bakiler, “Analar ve Çocuklar”, “Türkiyem Anayurdum Sebebim Çarem”, “Dağlar ile Taşlar ile Çağırayım Mevlam Seni”, “Destanlar İçinde İstanbul” bölümlerinin bazı şiirlerinde kelimelerle resim çizerek okuyucunun/dinleyicinin zihninde bir tablo oluşturmaya çalışmıştır. Tasviri üslupla yazdığı bu şiirleri izlenim kazandırmakta ve şiire görsellik katmaktadır.

Aşağıya bir bölümü alınan “İstanbul” şiirinde şair, İstanbul’un tabiatının kendisinde hissettirdiklerini görsel bir dille yansıtmıştır:

“Renkli resimler gibi işlenmiş, ince
Çeşmelerin vardı senin.
Durdum gölgesinde şair gönlümce
Öptüm taşını çeşmenin.

Bir sıcak selamla gelir uzaktan
Vapurlar, mavnalar, tramvaylar.
Ve bir eski türküyle alıp gider gönlümü
Sultan duruşlu yalılar, padişah bakışlı saraylar.”
(İstanbul)

Bakiler, Sivas’ın eski mimari yapısındaki evlerin nasıl olduğunu “Sivas’ta Eski Türk Evleri” şiirinde kullandığı tasviri üslupla anlatmıştır:

“Baksam tavanlarda oymalı güller
Ve gümüş telkariler raflarda dizi dizi.
Duvarlarda sülüsten, kufiden güzellikler
Gülümsüyor Rabbimizi, Efendimizi...

Sedef çekmecelerde, ceviz işlemelerde
Azerbaycan nakışlı kilimlerde göz nurum.
Kehribar tesbihlerde, seccadelerde
Çiçek açmış huzurum.”

III.4.5. Övgü Üslubu (8 şiirde)

“Şairin ya başkasını ya da kendisini övdüğü üslup.” (Çetin, 2009: 221). Bu üslupta amaç kişinin ön plana çıkarılması olduğu için övülen kişinin üstün nitelikleri, olumlu, güzel, değerli ve faydalı yanları, huy, davranış ve sözleri üzerine vurgu yapılır.

Bakiler, bu üslupta yazdığı sekiz şiirin altı tanesini İstanbul fethini destansı bir dille yansıttığı “Destanlar İçinde İstanbul” bölümünü oluşturan şiirlerinde sunmuştur. Örnek teşkil etmesi için aşağıda bir şiir gösterilmiştir:

Bir bölümü alınan “Padişah” şiirinde başından sonuna kadar, fethin sahibi Sultan Mehmet başarılı bir şekilde övülmektedir:

“Padişah olduğu belli yerle gök arasında
Boyu-posu dal gibi
Bir duruşu var tepelerde; mağrur, korkusuz...
Kara bir kartal gibi.”

(Padişah)

Aynı şekilde “Şehzadem” şiirinde Sultan Mehmet’ten, “Ak Şemseddin” şiirinde II. Mehmet’in hocası olan Ak Şemseddin’den övgüyle bahsedilmektedir:

“Bir gün sen geleceksin aklımıza şehzadem
Tarih dersi denilince.”

(Şehzadem)

“Sendendir Ak Şemseddin bu bitmeyen nur
İçimize serin serin akseden huzur...”

(Ak Şemseddin)

III.4.6. Hitabet Üslubu (6 şiirde)

“Hitabet, topluluğa, kitleye yüksek sesle hitap etmek demektir ve kalabalıkları heyecana getirerek önceden belirlenmiş hedeflere sürüklemeyi ve yönlendirmeyi amaçlar.” (Çetin, 2009: 209). Söylev veya nutuk üslubu da denilebilecek hitabet üslubunda şair, şiirinin tesirini artırmayı amaçlar. Bu nedenle hatip bir tavır alarak sözünü hareketlendirir, duygu ve düşüncelerini renklendirir.

Karşısındaki birine veya birilerine seslenme olması bakımından karşılıklı konuşma üslubu ile benzerlik gösteren hitabet üslubunda dikkat çeken, şiirlerde “ey” ünleminin yer almasıdır. Nida sanatının en önemli göstergelerinden olan “ey” ünlemi Bakiler’in de dikkati bir noktada toplamak, coşkunluğu artırmak için “anneye, oğula, Anadolu insanlarına, Türkiye dışında yaşayan Türklere, bir tasavvuf büyüğüne” hitap

ederken kullandığı ünlemdir. Böylelikle hitabet üslubuna örnekler sunan Bakiler, aşığıya aktarılan şiirde Türkiye dışında yaşayan Türklere seslenmektedir:

“Ve ey Kafkas Dağları ardında
Bayraksız memleketim.
Sapına kadar Müslüman, sapına kadar Türk diyar!
Dedemin gençliğinde at oynattığı topraklar...
Size yazılan şiirler erkekçe yazılmalı
Sizi candan sevmeyeni, istemeyeni
Kurşunlamalı...”

(Unuttuğumuz İnsanlar)

Şair, mezarların taşla kaplanmasından duyduğu rahatsızlığı dile getirdiği “Anadolu Mezarlıkları” şiirinde insanlara seslenmektedir:

“Ey mübarek usta eller, gölgeler, güzellikler...
Bu taş yığınlarından ruhumuzu kurtarın.
Altında yatanlar bizimdir teker teker
Üstü bizim değil mezarlıkların.”

(Anadolu Mezarlıkları)

III.4.7. Hiciv Üslubu (1 şiirde)

“Şair, bir kişi, topluluk, kurum ya da uygulamanın kötülüklerini, olumsuzluklarını ve kusurlarını, ideal, yaygın, ortak ve yerleşik değer ve anlayışlardan farklılaşan sapmalarını teşhir eder.” (Çetin, 2009: 204). Herhangi bir olumsuzluğu hicvetmenin amacı kötü durumları sadece eleştirmek değil, aynı zamanda olumsuzlukların düzeltilmesini istemek de olmalıdır. Bu üslubu da kullanan Bakiler, bir şiirinde hiciv örneği ortaya koymaktadır:

“Kar yağıyor biteviye güvendiğimiz dağlara
Kimse gecemize bir mum yakmıyor
“Yurtta sulh! Cihanda sulh!” “kardeşlik” diye diye
Yüzbinlerce yabancıya sahip çıkan Türkiye
Bizim yüzümüze dönüp bakmıyor.”

(Erbil Ağtı)

Yukarıda bir bölümü aktarılan şiirde Erbil Türkleri'nin isyanı, yaşadıkları zulme sessiz kalan insanlara sitemleri ve hicivleri yansıtılmıştır.

SONUÇ

Azerbaycan'dan göç edip Sivas'a yerleşen bir ailenin evladı olan Yavuz Bülent Bakiler, birçok konunun yanında “ana”, “Anadolu”, “Türk dünyası” temalarının öne çıktığı şiirleriyle birlikte antoloji, biyografi, gezi notları, deneme-inceleme ve siyasi tarih türlerini içeren nesirleriyle de Türk edebiyatının önde gelen simalarındandır. İfade edildiği üzere edebiyatın birçok türünde eser veren Bakiler'in şairliği ve milli konulardan aşka, ana sevgisinden ölüme kadar pek çok mevzuyu barındıran şiirlerini toplayan “Harman” adlı eserin biçim ve içerik açısından incelenmesi tezin konusunu oluşturmaktadır.

Şairler, eserlerinde işledikleri konulara, şiirlerinin başlıklarına veya bir konuyu sunmadaki becerilerine göre bir adla ünlenip tanınırlar. Bu durum için gösterilebilecek güzel bir örnek Yavuz Bülent Bakiler'dir. “Ana şairi” addedilecek kadar şiirlerinde “ana” temasını işlemiştir. “Harman” adlı eserde yer alan 120 şiirin altısında tamamen kutsallığın, saflığın timsali; huzurun kaynağı olarak gördüğü “ana”yı işlemiştir. Bunun dışında, diğer şiirleri içerisinde serpiştirilmiş ana motifi ve “Şiirimizde Ana” antolojisi de dikkate alındığında “Türk edebiyatının en önemli `ana`şairlerinden biri Yavuz Bülent Bakiler'dir” ifadesi anlamlı hale gelir.

“Harman” adlı eserde yirmi dokuz şiirin doğrudan ya da dolaylı olarak Anadolu ve Anadolu ile ilgili temaları işlemesi sebebiyle “Anadolu” teması, Bakiler'in şiirlerinde hayat bulmuştur denilebilir. Başka bir ifadeyle bu temanın Bakiler'in şiirinde işgal ettiği yer göz ardı edilemez. Şair, Anadolu'yu daha çok tarihi bir değer olarak işlemiştir. Anadolu'nun bu tarihi yüzü, onun güzelliklerini yansıtmaktadır. Bu güzel taraf, yaşanan olumsuzluklarla bir çelişki oluşturacak şekilde şiire aktarılmıştır.

Bakiler'in Anadolu'ya duyduğu sevgi ve hayranlık temelde Sivas'ın sokaklarındaki yoksul çocuklarla başlar ve çocuğa, insana, Sivas'ın mimari yapısına, taşına, toprağına açılan bir sevgi olur. Bu sevgi zamanla büyür ve Anadolu sevdasına dönüşür. Bu sevda ise bütün Anadolu'yu kucaklar. Bununla birlikte Anadolu gerçeğiyle yüz yüze gelinir. Toplumun kendine sahip çıkması gerektiğini düşünen; fakat kendi manevi zenginliğinin, kültürel değerlerinin farkına varamayışı karşısında üzülen Bakiler, Anadolu'da Türk gibi düşünüp Türk gibi yaşanması gerektiğine inanmaktadır. Bunu şiirleriyle dile getiren Bakiler, topluma milli bir şuur aşılama gayesindedir. Bu nedenle şiirlerini, insanlarda milli kültür şuurunun oluşması amacıyla kaleme almıştır.

Bakiler, aile şeceresiyle bağılı bulunduğu Türk yurtlarına karşı her zaman derin bir ilgi göstermiş, hem şiirlerinde hem de gezi notlarında Türk yurtlarına duyduğu hasrete ve o yurtlarda yaşayan Türklerin sıkıntılarına, sorunlarına bolca yer vermiştir. “Harman”da “Turan” başlığı altında topladığı bu şiirlerinde Türkistan’dan Kafkasya’ya, Irak’tan Rumeli’ne kadar uzanan büyük coğrafyanın acılarını, özlemlerini, tasalarını ve umutlarını yansıtmıştır. Şunu da belirtmek gerekir ki, gerek şiirlerinde gerekse düzyazılarında işlediği Azerbaycan, Türkistan gibi konularla milliyetçi kimliğini ortaya koyan Bakiler’in Türkiye dışındaki Türklere yönelik şiirleri de yine Anadolu’nun tarihi bir kavram olarak ele alınışının sonucudur. Bu ise Bakiler’in şiirlerine yansıttığı, gönlünde var olan Türk alemi sevgisine dayanmaktadır.

Yavuz Bülent Bakiler’in şiirlerinde Anadolu’nun yeri ve önemi kısmında da belirtildiği gibi Türk milletinin sahip olduğu kültürel değerlerin farkına varmasını sağlamak ve böylece o değerleri yaşatmak Bakiler’in şiirlerinin çıkış noktasını oluşturmaktadır. Bu nedenle Türk milletinin tarih, vatan, dil, sanat, duygu, düşünce, gelenek, görenek, hayat tarzı vb. kültürel değerleri, onun şiirlerinin özünü teşkil eder.

Bakiler’in şiirlerinin özünü teşkil eden bir başka unsur ise din ve bu dinden kaynaklanan değerlerdir. “Harman”da bulunan, dini konulu şiirlerin yer aldığı sadece “Dağlar ile Taşlar ile Çağırayım Mevlam Seni” bölümünde değil, diğer bölümlerdeki şiirlerde de İslam dinine ait motiflere rastlamak mümkündür. Bakiler’in şiirleri incelendiğinde onun dini duygu ve duyarlılığı, dini değer ve inançların onun şiir örgüsünü oluşturduğu fark edilmektedir.

Bakiler’in şiirlerinde öne çıkan temalar ve şiirlerinin özünü teşkil eden unsurlar dışında belirtilmesi gereken bir husus da, şairin duygularını ifade etmedeki samimiliği, açıklığıdır. Şairin duygu dünyasından fıskıran heyecan, hayranlık, sevinç, coşku, hüzn, hasret, öfke gibi çeşitli duygu halleri samimi bir üslupla şiirlerinden yansımaktadır. Şiirlerine duygunun hakim olması, duyguyu birinci planda tutması onun şiirlerinin gücünü kendiliğinden ortaya çıkarır. Bu durum samimi bir ifadenin ilk bölümünü oluşturmaktadır. Bakiler’in, temalarını gündelik hayattan seçmesi de samimiliğin, içtenliğin dolayısıyla yalınlığın oluşmasında etkili olmuştur.

Duyguları samimi bir şekilde ifade etme ve gündelik hayattan seçilen konular dışında Bakiler'in şiirlerindeki sıcaklığın bir sebebi de onun şiirini açık ve anlaşılır hale getiren gündelik dili kullanmasıdır. Bakiler; belirsiz ve kapalı olmamak adına anlaşılır olmayı tercih etmiştir. Bu noktada denilebilir ki yukarıda bahsedilen Bakiler'in şiir yazma konusundaki gayesi, sade dili seçmesine vesile olmuştur. Geçmiş yıllarda yaptığı televizyon programlarında ve o programları kitaplaştırdığı eserlerinde dile karşı gösterdiği hassasiyet, Bakiler'in eserlerine yansıttığı dil konusunda üzerinde durulması gereken bir husustur. Türkçenin doğru konuşulup yazılması konusunda ortaya koyduğu tavır, yabancı dillerin etkisi altında kalan Türkçenin korunmasına gösterdiği önem onun edebi kişiliğinin dikkate alınması gereken bir yönüdür. "Türkçeyi doğru kullanan insan" şeklinde nitelenen Bakiler, bu özelliğini eserlerine yansıtmaktadır.

Türkçenin gerek edebi eserlerde gerek kitle iletişim araçlarında doğru kullanılması hususunda her zaman titizlikle duran bir insanın sanat yaşamı boyunca kaleme aldığı tüm şiirleri bir araya toplayan "Harman" adlı eserin incelendiği bu tez çalışması; Bakiler'in şiirlerine Türkçeyi nasıl yansıttığını, dilin hangi özelliklerini kullandığını ortaya koyan bir çalışmadır. "Harman"da yer alan şiirler, doğru ve açık bir Türkçeyle nasıl etkileyici şiir yazılabileceğini göstermesi açısından edebiyatla ilgilenenlere örnek olacak özelliكتedir.

Bunun dışında Bakiler'in genellikle yalın bir anlatımla kaleme aldığı şiirlerinde oluşturduğu imgeler ve edebi sanatlar, dilin zenginliklerinden başarılı bir şekilde yararlandığını sergilemektedir. Tezin son bölümünde yer verilen "Harman" adlı eserdeki imgeler ve edebi sanatlar, edebi dilin ifade imkanı açısından Türkçenin gelişmesini, zenginleşmesini sağlamaya yardımcı olmuştur.

Sonuç olarak; toplumcu, milliyetçi şair kimliği ile tanınan Yavuz Bülent Bakiler'in daha önceki şiir kitapları ile son dönem şiirlerini bir kitapta buluşturan, çalışmanın konusunu oluşturan "Harman" adlı eserine bir bütün olarak bakıldığında, kitapta yer alan şiirlerinin büyük bir bölümünün, mensubu olduğu milletin içinde bulunduğu çeşitli sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel konular üzerine kaleme alınmış şiirler olduğu görülür. Eserdeki "Analar ve Çocuklar", "Türkiyem Anayurdum Sebebim Çarem", "Turan" ve "Destanlar İçinde İstanbul" bölümlerinde bulunan şiirlerin –birkaçı dışında- tamamı toplumsal; aşk şiirlerini toplayan "Gönül Ey Vay Gönül Vay Gönül Ey Vay Gönül", ölüm şiirlerini toplayan "Çağırırısın Bir Gün Beni de Ölüm", ve daha çok din temalı şiirlerin toplayan "Dağlar ile Taşlar ile Çağırayım

Mevlam Seni” bölümlerindeki şiirlerin önemli bir bölümü ise ferdi konu ve temalıdır. Sosyal ve toplumsal konuların ferdi konulara oranla ağırlıklı olduğu “Harman”da bununla birlikte ferdi ve beşeri konu ve temalı şiirlerle milli konu ve temalı şiirleri kesin çizgilerle ayırmak zordur. Bu özellik de Bakiler’in sosyal meselelere yönelik millilik olgusunun, ferdi ve beşeri şiirlerde de kendisini hissettirmesinden ileri gelmektedir.

KAYNAKLAR

- Aksan, D., Şiir Dili ve Türk Şiir Dili, Engin Yayınları, İstanbul, 2005.
- Aksoy, Ö. A., Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü- I Atasözleri Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara, 1978.
- Bakiler, Y. B., Harman, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2008.
- Bakiler, Y. B., Türkistan Türkistan, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2008.
- Bakiler, Y. B., Arif Nihat Asya İhtişamı, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2008.
- Bakiler, Y. B., Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2009.
- Bakiler, Y. B., Sözü'n Doğrusu I, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2010.
- Bakiler, Y. B., Üsküp'ten Kosova'ya, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2010.
- Çapan, İ., "Yavuz Bülent Bakiler'in Şiirlerinde Azerbaycan", Bizim Külliye, Sayı:44, ss.57-59, Ankara, 2010.
- Çoşkun, M., Sözü'n Büyüsü Edebi Sanatlar, Dergah Yayınları, İstanbul, 2010.
- Çetin, N., Şiir Tahlilleri I, Öncü Basımevi, Ankara, 2009.
- Çetin, N., Şiir Çözümleme Yöntemi, Öncü Basımevi, Ankara, 2009.
- Çetişli, İ., Metin Tahlillerine Giriş I: Şiir, Akçağ Yayınları, Ankara, 2006.
- Çınarlı, M., "Hisar'dan Hatıralar", Türk Dili, Sayı:425, ss.304-318, Ankara, 1987.

Dilçin, C., Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, TDK Yayınları, Ankara, 2004.

Emiroğlu, Ö., Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2000.

Hatiboğlu, V., Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Basımevi, Ankara, 1982.

Karakılıç, S., Yavuz Bülent Bakiler'e Armağan, Size Dergisi Yayınları, İstanbul, 2006.

Korkmaz, R., Türk Edebiyatı El Kitabı 1839-2000, Grafiker Yayınları, Ankara, 2011.

Korkmaz, Z., Türk Dili Üzerine Araştırmalar (II. Cilt), TDK Yayınları, Ankara, 2005.

Kudret, C., Örneklerle Edebiyat Bilgileri I, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1980.

Okay, O., Sanat ve Edebiyat Yazıları, Dergah Yayınları, İstanbul, 1998.

Özcan, T., Aykırı ve Şair İlhan Berk, Popüler Kitaplar, İstanbul, 2009.

Özdemir, E., Yazınsal Türler, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1999.

Özünü, Ü., Edebiyatta Dil Kullanımları, Doruk Yayınları, İstanbul, 2001.

Parlak, G., "Yavuz Bülent Bakiler'in `Seninle` Adlı Şiir Kitabının Söz Varlığı", Gaziantep 2009, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Peler, A., "Anadolu'da Azer- Nefes Bir Can: Yavuz Bülent Bakiler", Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı:31, Bahar, Konya, 2012, ss.119-146.

Taşdelen, V., "Bakiler'in Şiirini Kuran Poetik Unsurlar", Bizim Külliye, Sayı:44, ss.23-27, Ankara, 2010.

Topaloğlu, P., “Yavuz Bülent Bakiler’in Şiirleri Üzerine Bir Araştırma-İnceleme”, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli 2003.

Tuncer, H., Edebiyat Araştırmaları ve İncelemeleri, Akademi Kitabevi, İzmir, 1999.

Tüzer, İ., “Yavuz Bülent Bakiler ile Söyleşi”, Türk Yurdu, Cilt 29, Sayı: 267, Kasım, 2009, s.45.

Tüzer, İ., “Yavuz Bülent Bakiler Şiirlerinin Ses ve İmaj Yapısı Üzerine Bir İnceleme”, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 2002.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2005.

Yardım, M. N., Türk Şiirinden Portreler, Nesil Yayınları, İstanbul, 2005.

ÖZ GEÇMİŞ

1986 yılında Erzurum'da doğmuşum. İlk ve orta öğrenimimi Elazığ'da tamamladım. 2004 yılında girdiğim Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü'nden 2008 yılında mezun oldum. Aynı yıl Kamu Personeli Seçme Sınavı'na girerek Elazığ merkezde bulunan bir okulda Türkçe öğretmeni olarak görev yapmaya başladım. Bu görevimi halen aynı okulda devam ettirmekteyim.